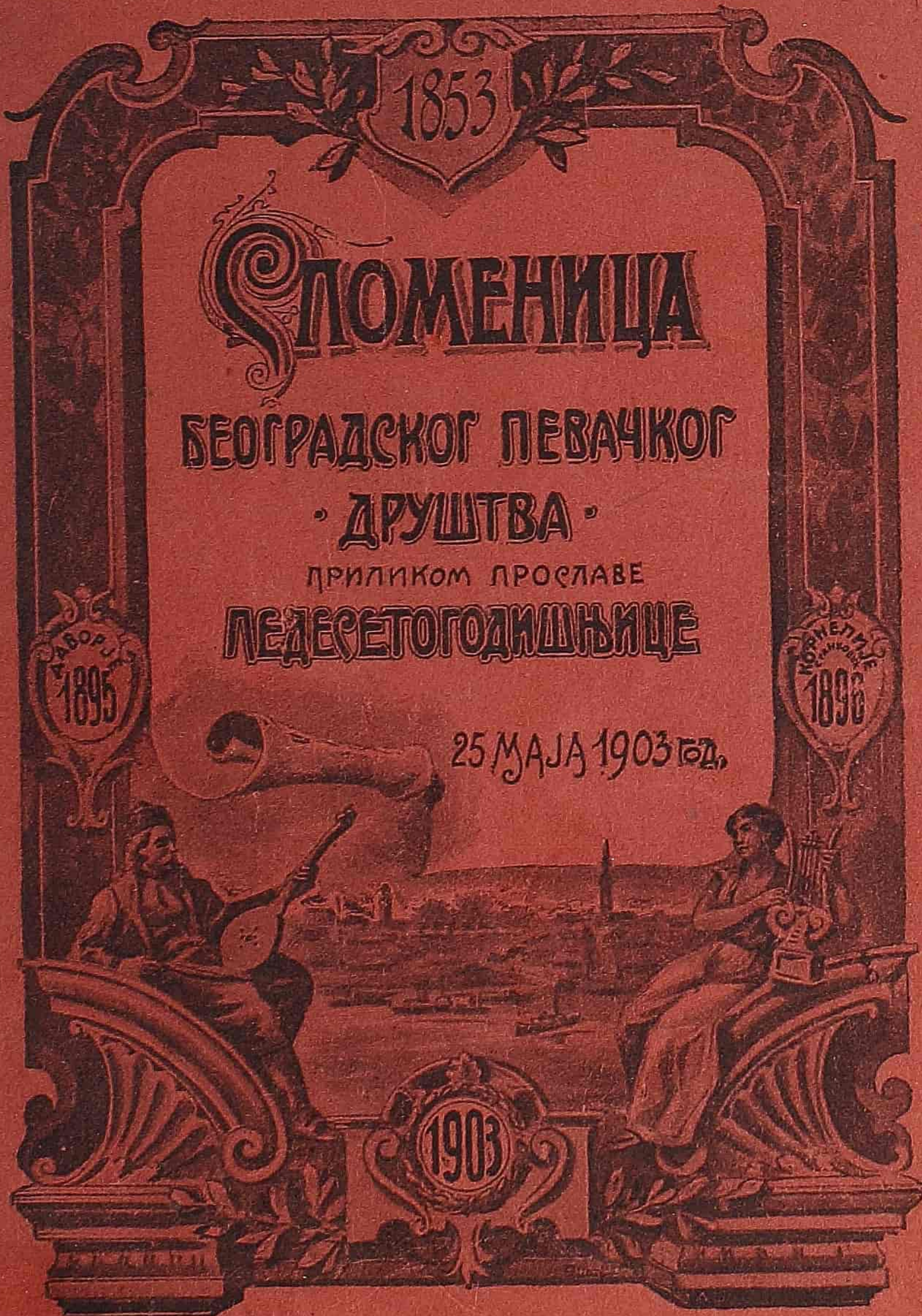

6.6
222

БЕОГРАД
 „Милош Велики“ — Штампарија — Бојовића и Мићића
 1903.

ЦЕНА 2 ДИНАРА

Г.В.В.
222

ID=822 04583

УНИВ. БИБЛИОТЕКА
И. Бр. 45733

Његово Величанство Краљ Србије

АЛЕКСАНДАР I.

ВИСОКИ ЗАШТИТНИК

„БЕОГРАДСКОГ ПЕВАЧКОГ ДРУШТВА“

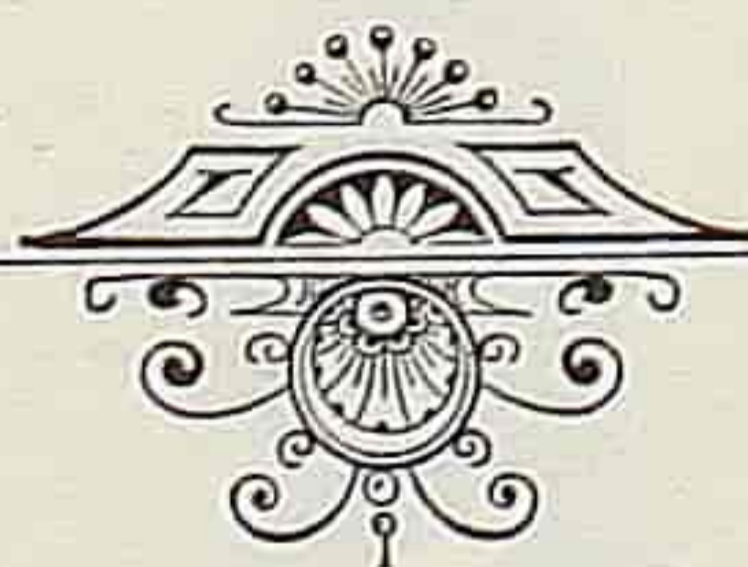
СПОМЕНИЦА

БЕОГРАДСКОГ ПЕВАЧКОГ ДРУШТВА

ПРИЛИКОМ ПРОСЛАВЕ

ПЕДЕСЕТОГОДИШЊИЦЕ

25. МАЈА 1903. ГОД.

БЕОГРАД

„Милош Велики“ — Штампарија Војовића и Мићића

1903

ОГОНЬ

ПЕЧАТНИКА И ПЕЧАТНИЦА

ИЗДАТЕЛЬСТВО

ПЕЧАТНИЦА

1903 ГОД

ПЕЧАТНИЦА

ИЗДАТЕЛЬСТВО

1903

† Јован Бошковић
1868—1869

Стеван Тодоровић
1865—1867 1874—1876
1877—1883

† Милан Кујунџић
1876—1877

Милан Петронијевић
председник и протектор
1855

Ђока М. Станојевић
1883—1900

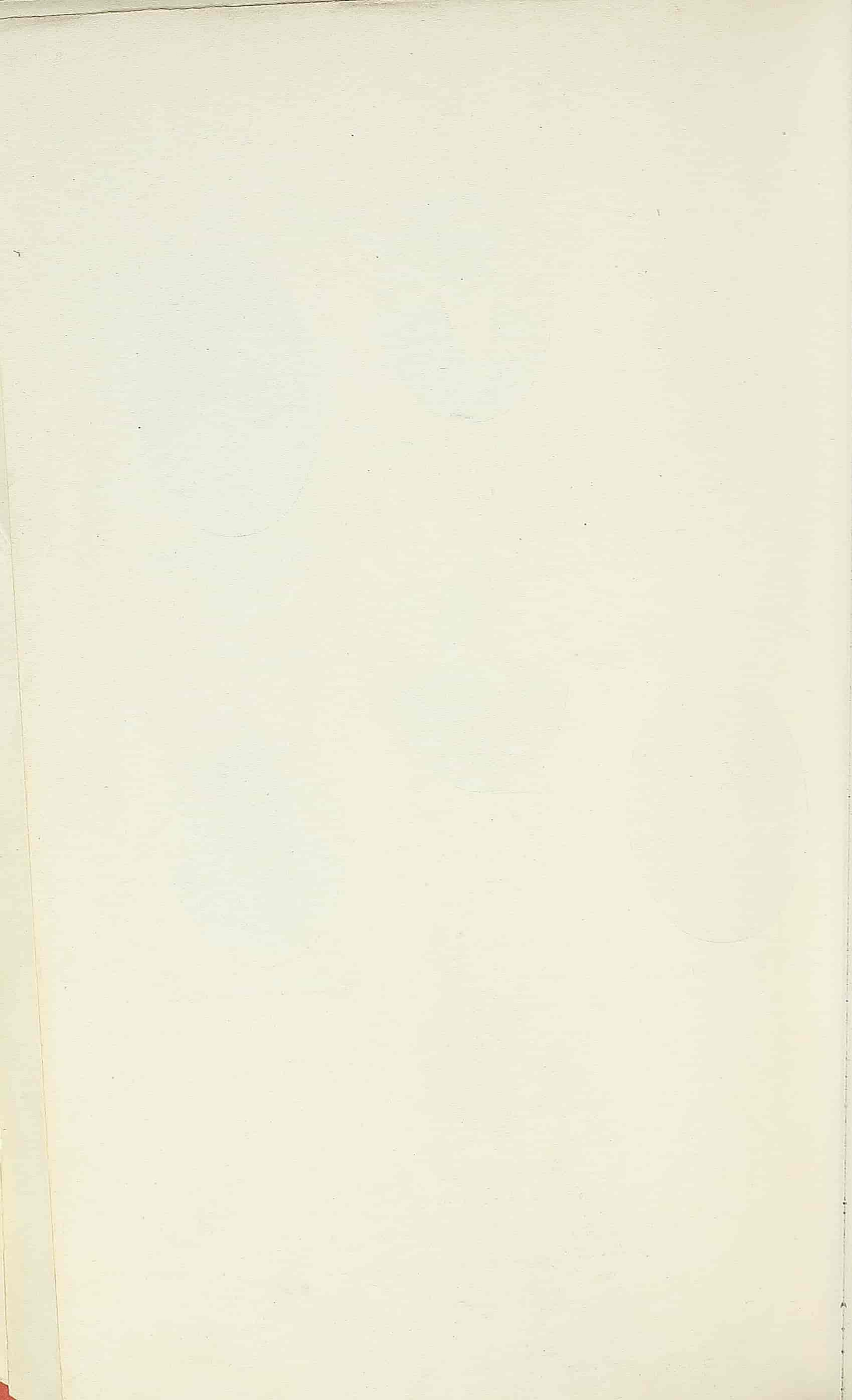

Раша Милошевић
1902 год.

† Коста Цукић
директор и протектор

*Важнији директори, протектори и председници
„Београдског Певачког Друштва“*

Х И М Н А

О ПРОСЛАВИ ПЕДЕСЕТОГОДИШЊИЦЕ

„Београдског Левачког Друштва“

од АЛЕКСЕ ШАНТИЋА,

СЛОЖИО

СТ. СТ. МОКРАЊАЦ

Заиграјте, срца жива,
Једном жељом рода свог!
Што Авала давно снива
Нека благи даде Бог:
Као звона Васкрс - дана,
Која вјером дижу нас,
Да одјекне про Балкана
Српске славе бурни глас!

Боже, што си од вјекова
Челичио српски над,
Благослови нас синова
Повјековни труд и рад!
Благослови и пробуди
Наша срца силом свом,
Да и од сад наши труди
Прослављају мили дом.

Благослови стијег ови,
Благослови пјесму, пој,

Да слободу дана нови '
 Свуда јави браћи свој :
 Тамо где се чују клетве
 Са Косова жалосног,
 И са Дрине и Неретве
 Све до Мора Јадранског

Благослови и обдари
 Наше горе, њиве, плод ;
 Свјетлом зором ти озари
 Српске земље, српски род :
 Као звона Васкрс - дана.
 Која вјером дижу нас,
 Да одјекне про Балкана
 Српске славе свети глас !

† Милан Миловук
директор и хоровођа
1853—1857

Даворин Јенко
1862—1882

† Корнелије Станковић
1857—1862

Јосиф Маринковић
1882 — 1887

Стев. Ст. Мокрањац
од 1887 год.

Хоровође „Београдског Певачког Друштва“.

ПРЕДГОВОР

Сматрали смо за пријатну дужност примити се израде *Споменице „Београдског Певачког Друштва“* приликом његове педесетогодишњице, и ако су овом нашем послу стајале на путу приличне тешкоће, као оскудица у добро сређеном архивском материјалу услед слабо очуваних извештаја и протокола Друштвених, ретки или скоро никакви писмени подаци оних догађаја који су имали посредна или непосредна утицаја на развитак овог Друштва. У тој оскудици помогли смо се усменим предањима још живих чланова међу којима су најдрагоценија за нас била она г. Стеве Тодоровића, уваженог и дугогодишњег председника и члана Друштвеног, као и прилежно прибраним забелешкама, покупљеним из Друштвене архиве, које нам је драговољно метнуо на расположење члан Друштва г. Стеван Д. Клокић, на чему нек им је велика хвала.

При писању Споменице гледали смо да у што разговетнијим и краћим потезима истакнемо оно што је за Друштво било најважније, остављајући другима да опширније израде историју овог Друштва, доста значајног по културни развитак Српства а нарочито по развитак српске песме и музике; при овом као и при сваком раду у корист драгог нам Друштва уложили смо највећу вољу и снагу, а колико смо успели на читаоцима је да пресуде.

Не можемо да пропустимо а да овом приликом не кажемо и то, да нас је на писање ове Споменице поред ласкаве Одборске понуде подстакла и жеља

да њоме пробудимо у члановима и пријатељима Друштвеним који је буду читали, још већу приврженост и љубав према Друштву, те да они и после овога јубилеја очувају искрену и срдачну наклоност према њему, а код подмлатка распалимо ону љубав и приврженост према њему коју су показивали старији чланови те тиме допринели да се оно одржи и дочека пола века свога опстанка.

Дај, Боже, да се идеал овог Друштва, подизање храма уметничког, којим оно хоће да обележи почетак друге половине века, брзо оствари, те да се у њему дуго ори српска песма од сложних српских певача а под управом све спремнијих и јачих музичких снага. Дај, Боже, да у том храму буду вечито неговани они високи у српској песми скривени идеали, којима је увек Богом обдарени српски певач умео да загрева српска срца и буди у њима отаџбинску љубав.

Тим жељама проникнути прилазимо излагању анала „Београдског Певачког Друштва.“

Спира Калик.

ПРЕТХОДНА ПЕРИОДА

I.

(до 1853 године)

Силна турска најезда која је при крају четрнаестог века, прегазивши византијску царевину, поплавила српске земље и учинила крај српскоме господарењу, пресекла беше у клици зачетак културе који се почео јављати и развијати у српским земљама. Сила турска и Ислам беху дебели бедеми кроз које није могао продирати ни најмањи зрачак напретка и културе срећнијег запада, и несрећни српски народ, приступачан иначе по својим моралним подобностима свакој грани културе, чамио је у мраку незнања. Једва ако је још могао очувати своје име и народност, чему су нарочито припомогле његове народне песме, ти, поред вере православне, једини чувари његових народних предања и његове сјајне прошлости. Тих песама имао је српски народ толико, колико их не би могли показати сви остали Славени заједно.

Творачка снага народна, која је онако лепе песме певала, зар се може показати у песничком правцу а да се не покаже и у музичком? И збиља српски народ има једно големо благо народних мелодија. Он је чак и народне песме, које садржавају његову историју, у тужним данима свога робовања певао пратећи их монотоним и елегичним звуцима гусала, тог познатог народног инструмента, и тражио да ублажи њима своје јаде. Но у тихим колибама, при скромном домаћем огњишту, далеко од

светског шума, по пашњацима и ливадама, при мобама и бербама, свадбама и погребима, чули су се и други мелодични звуци народних напева. Ти напеви пуни лепих мисли у њима спеваних, више мање тужног карактера, носе обележје жалосног положаја народног. Они се крећу у обиму од пет до шест тонова, неки иду до октаве па и преко ње. Има их у молу и дуру, а често се у истој песми мења мол са дуром. Ритма су различног, често мешаног. Примитивни карактер тих песама очувао се услед слаба или никаква додира Срба са западом. Отуда Срби имају своју мелодију строго обележену.

Те песме чекаху какву уметничку руку да им отвори шири свет, и та се рука нашла у Београдском Певачком Друштву и његовим хоровама. Они су тежили да пресаде и одомаће музику на основи народних мотива.

Али док се дошло до тога да се почне увиђати и ценити оригиналност и лепота српских мелодија, морало је проћи доста времена. У првим годинама ослобођења и оснивања српске државе, у већим центрумима српским нису се много цениле, шта више пре су омаловажаване оригиналне српске мелодије, које је и даље само народ певао. Тадашња интелигенција, која се састојала већином из странаца или од Срба под утицајем страначке културе, одушевљавала се више немачким, талијанским и француским мелодијама, а дружине које су се склапале као она у Новом Саду 1828 године, певале су позоришне песме, које би сложили страни музичари из страних мотива. Те су мелодије, и ако стране, припаљале за Србиново музикално уво, те је и тај први покушај хармоничког певања код нас Срба наишао био на врло леп пријем.

На измаку 1829 године новосадско позоришно друштво, које је саставио хоровама Стевановић добије позив да дође у Загреб. У Загребу је прихватио то друштво *Стрига* који је наишао на Лисинског и потпомагао, те се овај доцније прослави својим музичким композицијама. Стрига је са својом дружином обишао

многа друга српска и хрватска места. Из те је дружине поникао и чувени тенориста *Стазић*, познат доцније под именом *Штегер*, који је певао с успехом на бечким и пештанским позорницама. Она је образовала и уздигла глас и позоришног писца *Атанасија Николића* званог *Цајхнера*, а по свој прилици имала је утицаја и на *Јоакима Вујића*.

Најомиљеније песме из тог доба, које је певало Стригино друштво биле су „Где птичице“, „Већ из густог луга“, „Ој Славијо мајко драга“ као и неки хорони из Лисинскове опере.

Прве позоришне песме које су се хармонично певале у Србији у Крагујевцу, биле су оне које је у своја позоришна дела уметнуо Јоаким Вујић. Јоаким Вујић је и пре него што је дошао у Србију одушевљавао Србе у Угарској својим представама у Пешти, Темишвару, Араду, Панчеву и Земуну. У Србију је прешао 1834 године за владе Кнеза Милоша и 1835 почео давати представе у Крагујевцу. Песме за те комаде компоновао је први капелник прве војене музике, *Јосиф Шлезингер*. Он је прешао у Србију 1834 године на позив Кнеза Милоша. По причању поч. Срете Поповића, бив. Касационог Судије, Шлезингер је обучавао младиће у песми, упознавао их с нотним знацима и упражњавао у певању скала. И тако је од тих певача дилетаната први пут у Србији састављен хор, који је 1834. године 14. октобра на балу књажевом у Крагујевцу певао песму „при веселом торжеству за полученый великий орденъ свѣтломъ Князу Милошу Обреновићу од премилостивог Цара Махмуда II. дарован.“ Ова се почињала речима:

„Сунце јарко сербскомъ сину
Изобилно сишлѣ зракъ ит.д.

Песму је ову спевао Димитрије Исаиловић а мелодију и хармонију дао је јамачно Шлезингер.

Ево шта између осталог о томе пишу „Србске Новине“ из тога доба:

„Колико е тронуло све слушателѣ содержаніе пѣсме ове, толико тронуло иј е пѣванѣ пѣвача, и

гласъ по кому су ю пѣвали.“ — „Пѣвачи су срећни били изабрати гласъ пѣсме благовѣрно чувствителанъ и талијанскій, и изсостављати и подпунити све гласове удесно и тако, да чувши иј запѣвати и пѣвати, морао си мислити, да си у среди талијанскій театра.“ — „Банда је тако удесно одсвирала последнѣ две врсте свакогъ стиха, да се о нѣој рећи може, да ни за најискусниом европејскомъ бандомъ не изостае.“

Шлезингеру су помагали у певању Вукашин Радишић проф., Атанасије Тодоровић и Исидор Стојановић уз гитар. Вујић је оскудно живео о трошку живописца Димитрија Аврамовића и умро је у Београду 1847 године. Његов рад у овом правцу трајао је до 1846 године.

Међутим наступише у Србији бурне прилике. Противници Кнеза Милоша почеше радити свим силама да творца ове напаћене земље прогнају, што им 1839 године и испаде за руком. Разуме се да су у оваковим приликама песма и глума морале умукнути. Тек 1841. године за владе Кнеза Михајла отпочиње се поново појављивати глума и песма под управом *Атанасија Николића*. Песме за његову драму „Марко и Арапин“ саставио је капелник Јосиф Шлезингер. Кнез Михајло својом дарожљивошћу подстицао је ове уметнике на рад, и нема сумње да би се у том правцу било напредовало, да није Вучићу и друговима испало за руком да принуде Кнеза да напусти Србију. Те тако Талија се опет ућута да се појави наново 1847 године.

За време од 1834. па до 1847. развијала се код Срба у Угарској љубав ка црквеном хармоничном певању. У Темишвару, Пешти, Араду и Новом Саду певало се у мешовитом збору са дечјим гласовима. Композиције беху неког Хајма у Темишвару и Јовановића у Сегедину. Госп. Стева Тодоровић прича да је у Сегедину певао као ђачић од 10 година сопран, под управом Јовановића. Доцније (1844) у Темишвару и Новом Саду јавља се и чувени басиста Александар Морфидес, учитељ певања и музике, као

хоровођа. Његов мешовити хор састављен из гимназијских ђака и неколико трговаца, љубитеља певања, био је строго извежбан. У Панчеву 1842. године изађе на глас чувени октет Николе Ђурковића из Далмације. Од његових најбољих певача вредно је да се спомене тенор Радисав, Маринковић и басиста Павловић названи Др. Фауст. Ђурковић пређе у Београд са својим квартетом 1847. године, где је био одушевљено примљен.

Песме које је његов квартет певао беху махом састави Шлезингерови и његови. Најмилије су биле оне из драма Стеријиних и из драме Атанасија Николића „Зидање Раванице“, као: „Да славимо крсно име светло“ (мушки збор); „Има л' правде“ (соло); „Влајко мило дете“ (дует); „Мачем, копљем оружани“; „Ти плавиш зоро златна“ (мушки збор). Поред ових песама певале су се много, нарочито у 1849 год. песме: „Устај, устај, Србине“, „Већ се српска застава“, „Ја сам Србин српски син“, које су чеда бурног покрета 1848 године, и оне су одушевљавале мало и велико. Композиције су подражавале страним мотивима талијанским и немачким.

Поред ових песама певале су се у позоришним комадима и друге стране песме. Тако на пример у комаду *Don Rapido Colobrados* било је сола, дуета и мушких зборована.

Ђурковићеве композиције и Шлезингерове песме у драмама Стерије и А. Николића произвеле су читаву узбуну код тадашње интелигенције. Одушевљење било је неописано, свако се заносио тим мелодијама које су се чуле на све стране, тако да се може поуздано тврдити, да је Ђурковићева дружина била најбоља од свију оних које су се до тада јављале било с ове било с оне стране Саве и Дунава.

Штета што је ова дружина 1849. године морала напустити Београд, пошто је Старо Здање, у коме су се давале позоришне представе, у априлу месецу изгорело. Али утицај њен био је јак, и нема сумње да је она највише допринела оснивању Београдског Певачког Друштва.

Већ исте године по одласку ове дружине видимо како неколико музикалних људи прикупљају дружину за хармоничко певање, но без штатута и одређеног циља у данашњем смислу. Ти су људи певали код појединих чланова наизменце. Да се дружина потпуно организује недостајало је хорова. Така се подесна личност нађе напослетку у *Милану Миловуку*, који 1852. године беше дошао у Београд из Влашке. Милан Миловуџ родио се у Пешти 1826. год. где је свршио основне школе и гимназију, а затим се ода на економске науке. По свршеном школовању дође за еколома у Влашку на имање мајора Мише Анастасијевића. Још у раној младости показивао је великог дара за музику а особито за виолину. Умро је 1883. године као директор Београдске Реалке.

II.

ОСНИВАЊЕ БЕОГРАДСКОГ ПЕВАЧКОГ ДРУШТВА

(1853—1857)

На скоро по свом доласку у Београд, постане он хорова ове привремене дружине. На узимање његово оснује се она 2. јануара 1853. год. с одобреним статутима. Поред Миловука оснивачи су јој били : *Коста Цукић, Ђорђе Станишић, Емилијан Јосимовић, Димитрије Нешић, Август Церман, Антон Шули, Јосиф Шлезингер и Карло Келиш.*¹⁾

По тим статутима задатак и смер друштва беше забава и међусобно уживање и обучавање у музици. Ширење те уметности у слојеве самога народа, по програму штатута, није било истакнуто. А на народне напеве није се ни помишљало, нити се водила брига о том чега већ има у српском народу. И тако Друштво певаше понајвише немачке хорова, на немач-

1) Први штатут Београдског Певачког Друштва чували су се у Друштву до 1881 год. кад их је нестало. Написао их беше Е. Јосимовић и ишарао цртежима. Исписани су били сви на једној страни и садржавали само неколико чланака.

ком језику а по нешто и на француском. Доцније се почело преводити са страног текста на српски; у превођењу песама одликоваху се Емилијан Јосимовић, Љуба Ненадовић и Јово Илић. Избор песама беше у главном добар, са музичког гледишта. Како је у друштву било повише музикалних чланова, певане су доста тешке песме као: Здравница (Studenten Gruss), La retraite и т. д.

Миловук основа у Друштву и школу за виолину и чело. Из те школе изашло је неколико ваљаних ученика, који су доцније свирали у позоришном оркестру. Има њих неколико који су и данас живи. Ко зна, како тада беше у Београду гледајући на музику и уметност у опште, лако ће разумети да су такви покушаји наилазили у опште на врло велике тешкоће, али их је Миловук јуначки савлађивао.

III.

ДОЛАЗАК КОРНЕЛИЈА СТАНКОВИЋА

и његове последице по Београдско Певачко Друштво
(1857—1864)

На тај начин образовано друштво певало је све до 1857. године, али само за своје увесељење, ретко излазећи на јавност, и то, како рекосмо, с општег гледишта, по ком музика нема народности. Да Друштво добије чисто национално обележје и да узме за смер неговање и ширење српске песме допринео је долазак у Београд (1856) првог српског уметника и композитора Корнелија Станковића и његовог верног друга Стеве Тодоровића, сликара.

Корнелије Станковић родио се у Будиму 1831. године. Основну школу и прва два разреда гимназије свршио је у Араду, трећи разред у Сегедину, а остала три у Будиму. По свршеним гимназијским наукама оде он у Беч да се посвети изучавању музике. Његов плодни и по Српство значајни музички

рад отпочео је Корнелије композицијом литурђије у мешовитом збору, коју је посветио панчевачкој општини, као и композицијом неких народних песама у чисто народном духу. Тог се посла прихватио он утицајем који је на њ произвео правац Вука Стеф. Караџића у књижевности и језику као и уметнички радови Бранка Радичевића, Павла Шапчанина и Малетића, који беху овладали тада свима духовима.

Та литурђија отпевана је 1852 године на Ускрс у грчкој цркви у Бечу од оперских певача под управом самог композитора. На истој литурђији служио је патријарх Јосиф Рајачић, који те године беше дошао на скуп у Беч ради црквено-народних послова. На истом скупу беху све православне владике из Аустро-Угарске.

Од његових народних песама певале су се по разним српским крајевима песме: „Већ из густог луга купе се хајдуци“, „Тавна ноћи тавна“, „Радо иде Србин у војнике“, „Ја сам Србин српски син“, „Ој таласи“, и т. д. Састанци су били у стану самога Станковића и Стеве Тодоровића.

Станковић је све ове песме сам писао онако како му је који од ђака певао. Црквене песме компоновао је сам. Кажу да их је слушао од мајке. Чудно осећање материно, она неиспитљива љубав српске жене према својој цркви, уроди дивним плодом.

Руски прота Рајевски и Вук Караџић, с којима се Станковић беше упознао, а и многе друге виђене личности српске, саветоваху му да оде у Карловце и тамо на врелу проучи црквено појање па да га стави у ноте, да одатле пође по свима крајевима српским и из народних уста прибере песме. И збиља, Станковић се дигне 1855. године јуна месеца и оде у Карловце. Патријарх Рајачић прими га усрдно, и одреди му одмах најбољег тада у Карловцима певача (званог Попицу). Станковић се сав посвети своме послу и за годину дана имао је већ написану литурђију, јутрење, вечерње и нешто од седалних.

Године 1856. дигне се из Карловаца да обиђе знатнија српска места. На том путу пратио га је његов пријатељ Стева Тодоровић. Најпре дођоше у Београд, где их Београдско Певачко Друштво срдечно дочека. Оно их је у њиховом задатку донекле и потпомагало и изабрало обојицу за своје почасне чланове, али није хтело суделовати на концерту који је Станковић приредио. На том концерту изводио је Станковић на клавиру необичном вештином која је заносила слушаоце вариације на српске народне песме, које је био сам компоновао.

Посета Станковићева у Београду не остане без утицаја на рад и правац у Београдском Певачком Друштву. Јер његове композиције не само што су придобиле српски свет за музику, и отвориле му вољу к тој уметности, него су показале имаовину народну у том погледу и изнеле је на углед. С тога одмах по његовом доласку неки чланови Београдског Певачког Друштва хтедоше да се почну учити и певати у Друштву композиције Станковићеве, али већина се стане томе опирати, омаловажавајући те лепе и значајне песмице, просто хармонисане. Међу члановима поборницима Станковићевог правца био је члан Друштва Стева Тодоровић, који, увидевши да би свака даља борба била узалудна, образује, засебну дружину од ђака из Лицеја и Гимназије, те с њом прихвати правац Станковићев. Чланови те дружине беху: Јован Максимовић, Милош Милојевић, Глигорије Миловановић, Јеврем Андоновић, Ђорђе Петровић, Иван Вукићевић, Михаило Недељковић, Јанићије (Милан) Кујунџић, Чедомир Мијатовић, Љубомир Каљевић, Манојло Марић, Лука М. Марић, Стеван Р. Поповић, Марко Вуковић, Михаило Илић, Пера Марковић, Пера Пантелић и Чика Сараф Костић.

После неког времена јавља се та дружина најпре у цркви а за тим и у грађанству. Како црквене тако и народне мелодије беху народу приступачније, те на брзо задобише наклоност не само Београђана, него и виших кругова. Тако је 1860. године тадашњи Престолонаследник пок. Кнез Михаило

походио у Турском Хану један концерат што га беше приредила та дружина.

С овом дилетантском ђачком дружином стајала је у вези и дилетантска глумачка дружина под управом Лазе Прапорчетовића, основана 1857. године, јер је ова ђачка дружина потпомагала Лазину дружину у певању позоришних комада.

Међутим се Станковић беше вратио у Беч, где стане неуморно сређивати скупљени материјал. Ту га видимо где приређује од својих црквених композиција Духовни Концерат у салама Музичког Друштва (Musik-Verein Säle, Tuchlauben) са 40 уметника-ца бечког позоришта (опере), а о трошку патријарха Рајачића. То је било 20. марта 1861. године. Програм овог првог духовног концерта српске црквене музике беше врло одабран, што доказује укусу Корнелијев; ево га :

I.

- 1., а) Воскресеніе твоё
б) Хрїстоу възкресе
в) Ангелъ вопїаше
- 2., а) Тебѣ ѿдѣющагосѧ свѣтомъ
б) Преславнаѧ днѣсь видѣша вси ѧзыцы
- 3., а) Свѣте тїхїй
б) Прїйдїте, людїе, трїѣпостасномѸ БожествѸ.

II.

- 4., а) Кто Богъ велий
б) Превѣчнаго и непостижимаго
- 5., а) Жїзнь во гробѣ
б) Іисусе слаткїй мой
в) Оувїй мнѣ свѣте міра
г) О Троїице, Боже мой
д) Бїдѣти твоѣгѧ сїна възкресенїе, дѣво
- 6., а) Возбранной воеводѣ
б) Слава тебѣ показавшемѸ
в) Мнѧгаѧ лѣта.

О том концерту ево шта пише „Србадија“ (св. VI стр. 376—379 год. 1882):

„У то време беху се скупили у Бечу 300 изврсних уметника у певању из целе Аустрије, Немачке, Швајцарске и северне Италије, да певају неку компоновану, али дотле због својих тешкоћа непевану грандиозну *мису* (католичку службу Божју), названу ако се не варам *C-moll Messe*. Служба би отпевана у Августинској Цркви. Суд стручних људи гласио је: *врло учена музика, али не побуђује људе на побожност.*

Ти стручни певачи, ходајући по Бечу, опази и плакате *српског духовног концерта*, те многи од њих дођу на њ. Станковић, пред почетак концерта, даде *глас* на клавиру, али кад виде у партеру те стручне певаче и старе строге музичне критичаре, он од страха испусти штапић за давање такта; али после интонова наново. Ту је Корнелије однео сјајну победу и својој идеји и православноме српском појању, које учени музични свет до тада не познаваше. Суд стручних људи беше, да је то много простија, али *права побожна музика*. — Станковић је после концерта признао, да се поплашио беше, не толико за себе, колико ради ствари.

Између критичара, који пратише тај концерт, рекао је Зафир: „Само у таким мелодијама може дисати прави религиозни живот.“ А тадашњи најжешћи музични критичар, Цернер, овако се изражавао: „Г. Станковић изнесе нам читав низ црквених мелодија српскога народнога појања, приређен за мешовит хор. Што се тиче црквенске стране, ми не можемо судити, колико се ове мелодије разликују од оних, које су уведене у руској цркви и које су одавно стављене у музичну форму (армонисане и ритмоване). Ваља нам узети, да су ове мелодије својина и особина српскога народа и да их досад није нико ни бележио ни доводио у армонију. Г. Станковић, који се тога посла прихватио, свршио га је доиста с уметношћу, која заслужује свако признање. Чувао се упуштања у далеке пределе армонијске, узевши најпростији корак у напредак, како ће народ,

с којим су те мелодије рођене и лако му иду, на скоро и без икакве муке усвојити армонију. Особито ваља похвалити тежњу, с којом се г. Станковић трудио, што популарније да схвати армонију; он пише не само сасвим чист став, него му врло често испадају за руком занимљиве модулације диатоничке врсте. Саме мелодије су мирне, крећу се у пределима мола и у полаком временом размеру, а тежећи за накитом показују очито свој источни постанак. Што су једнолике, с тога би на дуже време мање забавиле. Посао г. Станковићев врло је заслужан; он се труди да српском црквеном појању прибави уметничке племенитости.“

Мало после тога дође Станковић поново у Београд, и после неколико концерата које је ту дао, оде да пропутује остала места у Србији прибирајући народне песме. Овим радом а и самом својом појавом наступи понова борба ради правца у Београдском Певачком Друштву, које беше за то време прилично опало, јер космополитски правац који се гајио у Друштву није припањао за српску публику, а особито кад се узме на ум да се тада у престоници једва налазило неколико лица која музику у опште познаваху, а тако звану власичну немачку музику тек два-три лица осећаху и разумеваху. Није дакле ни чудо што оваки правац Друштва није могао да загреје и побуди у публици вољу за неговањем и потпомагањем те лепе уметности. Још се једном увидело да ваља променити правац и колико је могуће узети за основу народне песме, и српској публици приступити са лакшом, ближом и приступачнијом музиком. Али и чланови који то увиђаху остадоше и тада у мањини, јер већина не хтеде, што но веле, спустити се с Олимпа на земљу: за њу не имаћаху привлачне снаге скромно обрађене народне песме, те и опет оста непомичан стари правац. Тек када се Станковић по повратку свом с пута 1863 године сасвим настани у Београду, продре народни правац у Друштву и оно изабра њега на место Миловука за хоровођу, а Јосимовића за директора. На предлог

Корнелија Станковића, образује се тако звани приу-
готовни хор. Према решењу одбора, чланови овог
хора по свршеном курсу морали су бити примљени
за редовне чланове друштва.

У овај приуготовни хор ступе скоро сви уче-
ници Стеве Тодоровића, и они одушевљено пристану
уз Станковића. Али на жалост, ово не потраја дуго.
Марта 1864. године разболе се Корнелије Станковић
а маја напусти Београд да својој бољци потражи
лека. Исте године у јесен напушта Београд и Стева
Тодоровић да проведе зиму у Италији. На повратку
из Италије 1865. године заустави се у Будиму, где
затече Корнелија Станковића на умору. Мало за тим
Корнелије Станковић умре.

Чим се Стева Тодоровић врати у Београд, ступи
поново у Београдско Певачко Друштво. За његовог
одсуства већина чланова приуготовне школе беху
постали редовни чланови. Уласком ових би и распра
око празца решена; противници, видевши да су у
мањини, почну један по један изостајати, најпослед-
одступи директор Јосимовић и хоровођ Миловук.
Тада збор (1865 год.) избере Тодоровића за пред-
седника, а на његов предлог би доведен за хоровођу
из Панчева *Даворин Јенко*.

IV.

РАД БЕОГРАДСКОГ ПЕВАЧКОГ ДРУШТВА

после смрти Корнелија Станковића

Доласком Даворина Јенка за хоровођу у Дру-
штво, обележава се од прилике друга периода Бео-
градског Певачког Друштва. Да се плодни утицај
Корнелијева рада осећао у Друштву, најбољи је доказ
тај, што оно беше постало чисто српско друштво,
јер се странци у њему више не осећаху код своје
куће, и ако се певање не ослањаше, како је
требало, у првом реду на народне песме и њима

сродне композиције. Даворин Јенко не беше човек који је умео и могао наставити и развити онај правац коме је Корнелије ударио темељ, јер није био Србин по пореклу, већ Словенац. Он није што но рећи од колевке познавао српске песме; српске мелодије не беху му за срце прирасле нити се с њиме сродиле. Али као одушевљени Словенин компоновао је ипак у словенском духу, премда помешаном с талијанским и немачким, а као одушевљени патриота словенски бирао је за своје композиције оне песме које су кадре биле одушевити и певаче и слушаоце, и загрејати им срца љубављу према отаџбини. Те композиције као: „Што ћутиш, Србине тужни“; „Устај, рајо“; „Оштре су наше сабље“; „Хај! у гори бели двори“; „Боже братимства“; „Хајд' у војну“; „Устај, роде мили,“ које је он спремио за Друштво а оних изводило, певаће се увек с одушевљењем, и у томе лежи његова највећа заслуга. Иначе он је плодан музички писац и био је именован за члана Академије.

Јенко се родио у Љубљани где је и гимназијске науке свршио. Своје музичко образовање стекао је у Бечу као правник. Корнелије Станковић, који се с њим упознао у Бечу као композитором словенске химне „Напреј, заставе славе“, препоручи га Панчевцима за хоровађу, одакле 1865. године 1. септембра дође у Београд на позив Београдског Певачког Друштва и ту је вршио дужност хоровађе све до краја 1869. године. До доласка његовог за хоровађу заступао га је у тој дужности г. Милан Миловук.

До 1869. године представници друштва зваху се директори а од тога доба — после измене статута — председници. У овој другој периоди мењали су се често ти председници или директори. Тако од 1864—1865 директор је био Емилијан Јосимовић, од 1865—1867 Стева Тодоровић, од 1867—1868 Милан А. Симић, од 1868—1869 г. Јован Бошковић, од 1869—1874 г. Милан К. Петровић, од 1874—1876 г. Стева Тодоровић, од 1876—1877 г. Милан Кујунџић, а од то доба па до 1882 по трећи пут г. Стева Тодоровић.

Исто тако мењали су се често и хороваође. Пре доласка Јенковог до 1865. године био је за кратко време Миловук и Јосиф Дусл. По одласку Јенка у Беч 1869. год. 7. маја, буде умољен М. Миловук да се прими за хороваођу, а по том 8. октобра привремено би примљен за хороваођу Антоније Цимбрић, наставник музике у гимназији. 1870. год. 8. новембра врати се Јенко с пута и узет је опет за хороваођу, али 1872. године у септембру даде оставку, те би умољена г-ђа Драга Миловановићка да се прими привремено за хороваођу. Но Јенко се врати и по трећи пут у друштво 1873. год. у октобру, одакле се укло- нио због својих приватних послова 1875. године, кад га је заступао Стева Мокрањац, где је остао све до 1877. године. Исте године 6. марта, начелно је решено да се Стева Мокрањац пошље у иностранство да изучава и да се усавршава у музици, и продужи рад у Друштву у правцу покојног Корнелија Стачковића. За материалну потпору имало је Друштво да се брине колико му буду дозвољавала средства, а поред тога решено је да се учини апел на сва певачка друштва у Србији, да годишње приреде по један концерат у корист тог питомца. Тако исто решено је да се изради помоћ од владе и од Митрополита. Но Стева је отишао тек 1878 год.

Јенко се и опет вратио у Друштво за хороваођу али само на кратко време (неколико месеци); после тога 3. маја 1877 би изабран Мелхер за хороваођу. Мелхер је остао у Друштву врло мало. Њега је заменио Стева Шрам, који је био у Друштву хороваођа до 6. јула 1881. године кад га је привремено заменио Пера Димић, све до доласка Јосифа Маринковића 1882. године. — Ове честе промене кочиле су рад друштвени, те с тога овај и није у овој периде тако интензиван као у првој и трећој.

Друштво је ове периде, поред својега редовнога рада, задавало себи послове од опште вредности. Ми ћемо те послове као и најзначајније догађаје по Друштво пропратити хронолошким редом.

1864. Свој материални опстанак обезбедило је нај-

пре Друштво тиме, што је донело одлуку да сваки редован члан плаћа по једну флоринту месечно а помажући по 6 флор. годишње. Поред тога морао је сваки члан при пријему у друштво као уписнину положити један дукат цесарски за фонд који се образовао за подмиривање друштвених потреба.

1865. Та се такса идуће године смањила на три цванцика. Исте године решено је да се за недолазак на часове казне редовни чланови са једним цванциком а за задоцнење са $\frac{1}{2}$ цванцика. Ове године 24. априла Друштво је приредило концерт у корист болнице сиромашних ученика.

1866. У марту месецу ове године приређен је концерт у корист фонда сиромашних ученика, чији чист приход од 64 дуката био је предан Управи Фондова на приплод. Те исте године у седници од 1. јуна изабрати су за почасне чланове Кнез црногорски Данило и Кнегиња Даринка и Милена, на што су следовали одговори од обе Кнегиње. Ево тих писама и њихних одговора.

Њ. С. Кнезу Црногорском Николи

Господару,

Ваша је Светлост изволела изјавити своју Милостиву наклоност према Београдском Певачком Друштву, које се скупило да чува, негује и распростира српску песму, која слави јуначка дела старих, на углед младима. Неоценима је милост витешког владоца јуначке земље, у којој српска песма, песма јунаштва и слободе српске, поред стољетне грмљавине оружја, никада умукла није.

Охрабрено уверењем, да га Ваша Светлост удостојава своје благонаклоне бриге и заштите, узело је Друштво слободу, по решењу у свом скупу од 1. јунија тек. год. замолити Вашу Светлост да га удостоји превелике почасти, да оно сме записати на врху својих чланова и име Ваше Светлости као свог почасног члана.

Прилажући прописне хартије, Друштво најпокорније моли Вашу Светлост, да прими ову срдачну понуду као изјаву његових најтоплијих осећања високопоштовања и оданости.

Бр. 188

6. јуна 1866. год.

Београд

Секретар,

Петар Димић, с. р.

Ваше Светлости најпокорније слуге

У име Друштва,

Председник,

Стева Тодоровић, с. р.

Њ. С. Кнегињицама Црногорским :

Даринки и Милени,

I. и II.

Београдско Певачко Друштво у седници својој од 1. јуна ове год. једногласно је решило учтиво замолити те да примиш ову искрену понуду, да те оно сме уписати међу прве почасне чланове, као свог почасног члана, јер је уверено да Светла Кнегиња жели да друштво напредује у распростирању онога што је добро и што дичи Српско име.

Друштво те дакле Светла Кнегиња сад понизно моли да примиш ове хрописне артије а у исто време и излив његових најтоплијих осећања и високопоштовања.

Бр. 188.

6. јуна 1866. год.

Београд.

Секретар,

Петар Димић, с. р.

Светле Кнегиње
најпокорнији слуга
у име Друштва

Председник,

Стева Тодоровић, с. р.

Одговори на горња писма :

I.

Славно Пјевачко Друштво !

Ваше цјењено писмо од 6. јунија ове год., у којему ми јављате, да сте ме једногласно у Вашој сједници од 1. Јунија у своје Почасне Чланове уписали, као и диплому, коју сте ми за то послали, примила сам са особитим задовољством.

Мени је одвећ мило, што виђу, да се и у Биограду саставило и образовало тако Пјевачко и Вјештачко Друштво, које ће јамачно у нашем народу подићи и унапредити красне науке и вјештине; тако, да ће, колико на корист, толико и на понос и дику роду српскоме служити.

Ја ћу се Вашему свакоме напретку радовати, и по могућности Вас у Вашој племенитој радњи потпомагати.

Лијепо вам дакле захваљујући за Вашу почаст и оданост, молим Славно Друштво, да прими увјерење мојега особитога уважења.

На Цетињу

3. Декемврија 1866. год.

Кнегиња Црногорска

Даринка Данилова, с. р.

II.

Славно Пјевачко Друштво !

Са највећим задовољством примила сам Ваше поштовано писмо од 6. јунија ове год., у којему ми јављате, да

сте ме у Вашој сједници од 1. Јунија једногласно у своје Почастне чланове уписали, као и Диплому, коју сте ми за то послали.

Радујем се, што је Српски народ доживио, да има своје уређено Пјевачко и Вјештачко Друштво, које ће у тој струци на корист, дику и понос роду својему служити, и којег а ћу ја по могућности потпомагати.

Желећи му дакле сваки добри успјех и напредак, и захваљујући му за част и оданост, молим Славно Друштво, да прими увјерење мојега особитога уважења.

На Цетињу

3. Декемврија 1866. год.

Књагиња Црногорска

Милена Николина с. р.

Ове године био је у Августу заказан збор омладински у Новоме Саду. Друштво изашље два своја члана г. г. Јована Бошковића и Драгомира Рајовића да представљају Друштво на збору. Њима је предат венац, који су Новосадске Српкиње дале Уједињеној Омладини, да га ово Друштво чува и преда идуће године, кад се омладина опет скупи у Београду. При повратку у Београд изасланици извештавају Друштво да је збор омладински изабрао Београдско Пјевачко Друштво за касохраниоца омладинског капитала, а тако исто да и на даље прикупља прилоге, улаже новац на штедњу и приплод и о томе води бригу.

Друштво је за тај циљ одредило чланове Друштва г.г. Ј. Бошковића, Д. Рајевића, Мил. Кујунџића и Владу Стојановића и предало им капитал и све остало на руковање, а венац урамило у златан оквир.

На послетку приликом забаве коју је Друштво приредило на Св. Андрију, добило је оно од Тодора Влајића, учитеља из Ћуприје. песму која се доцније певала на глас песме „Од источне стране румен јутро.“ Ево тог текста :

ПЕСМА СРБИЈЕ

На Светог Андреју

Просија нам данак
вечите радости,
Којим тешки санак
сужанске тавности

Са Срба се стресе
и у бездну сурва,
И са собом снесе
шум тешког окова. —

Певај дични Србе
зрак нове ти славе
Избегавај злобу,
неслоге трагове ;

Да ти ова слава,
вечно од сад цвета
И дичнија бива,
Докле је год' света. —

Виновника њеног
Срб-витеза дивног, —
Славом Увенчаног
Милоша Обреног :

Јер он печат створи
Данашње ти славе,
Препоне обори,
Да те не злоставе. —

Нека понос наше
Отаџбине миле,
Михаило Књаже,
Од крви нам светле

Не променог века
Живи и пребива
И у њему свака
Наша слава бива.

Друштво је покушавало да образује савез свију певачких друштава у Србији и ван Србије, решењем седнице од 15 децембра 1865 године. Тај је савез у неколико остварен, али без нарочитих правила. Од тада је Друштво за неко време штампало своје скупштинске извештаје у Српским Новинама и о њима извештавало савезна Друштва, позивало их на забаве, суделовало на њихним концертима и стајало иначе с њима у вези. Доцније је тај савез пре-стао да важи, пошто није био постављен на чврстој основици.

1867. Друштво је водило рачуна и о великим пријатељима Српства, и о свима радницима на остварењу српске идеје. Тако она поздравља Д-р Леополда Ранкеа, великог историчара немачког, који је писао српску историју, приликом његове педесетогодишњице, а на Цвети 1867 године дочекује на засебној лађи с највећом помпом Његову Светлост Кнеза Михаила Обреновића III у повратку с пута из Цариграда, кад је израдио предају градова. На томе дочеку суделовала су још друштва Панчевачко и Земунско. Том је приликом компоновао друштвени хоровађа Даворин Јенко нарочиту песму, коју је спевао Сима Поповић. Том је песмом Кнез поздрављен. Ево јој текста:

ПОЗДРАВ

Његовој светлости господару и кнезу српском

МИХАЈЛУ М. ОБРЕНОВИЋУ III.

приликом повратка његовог из Цариграда у Априлу 1867. године

посвећује и подноси

БЕОГРАДСКО ПЕВАЧКО ДРУШТВО

ПОЗДРАВ

РЕЧИ ОД *Симе Поповића*

музика од Д. Јенка

Добро нам дошо јуначки кнеже!

На топле груди народа твог;

Вечна је љубав која нас веже

За име твоје, ко вечни Бог!

С љубављу таком у овом часу,

Ког прошлост цела створи нам тек:

Прими од рода у овом гласу

Поздрав и жељу — вечност ти век!

Прими о Кнеже! народа глас,

Живео Кнеже, народа спас!

Наша су срца радости пуна,

Народ се цео весели твој!

Душана Силног ти си нам круна

Сав народ што ће покрити свој.

Витешким духом народу ти си
 С рањеног срца смакнуо јад
 Са истом снагом Кнеже узвиси
 И води народ у Призрен-град!
 Доврши, Кнеже, среће нам вез-
 Живео народ! живео Кнез!

Тиранство паде! — Ти си га смако!
 Тврду слободу дижи нам сад!
 Измучен народ доста је плак'о,
 На њему беше свег света јад.
 Ти -викни само: Народ је снага!
 И брат ће брату пасти на груд,
 И Србин силу сломиће врага,
 И биће Србин слободан свуд!
 Нек живи само јунак витез!
 Нек живи народ! нек' живи Кнез!

Добро нам дошо поносе рода,
 Који нам пусти име у свет,
 С чијег ће зноја синут' слобода,
 По дугој тами столећа пет.
 Добро нам дош'о с бојишта тешка
 Војујућ право народу свом!
 С тога у срца веруј витешка,
 Што ће ти с' одзват' ко муња гром!
 Довршуј само среће нам вез!
 Живео народ! живео Кнез!

Те исте године отпочело је Друштво да пева редовно у цркви на захтев почившег Митрополита Михајла.

1868. Мучким убиством извршеним 29 маја 1868 године у Топчидеру од зликоваца над Њ. С. Књазом Михаилом, које је ожалостило и завило у црнило не само Србију него и цело Српство, Друштво је било јако потресено.

То се види из решења које је Друштво донело сутра дан по убијству Кнеза 30 маја. Према томе решењу оно је певало при спроводу и у цркви на опелу своме милом Кнезу и првом члану, који је Друштво у свему потпомагао да постигне своје циљеве. Мир пепелу Великог Добротвора Српскога Народа, чијем је животу крај мучки учинила зликовачка рука, али чијој слави неће бити краја док је Србије и последњег Србина на свету!

Доцније Друштво приређује забаву у корист подизања споменика своме блаженопочившем Високом Покровитељу.

Исте године 10. августа Друштво пева заједно са Земунским Певачким Друштвом у цркви приликом рођендана новог Кнеза Милана Обреновића IV.

1869. Идуће године шаље изасланство Кнезу Милану да га умоли да и он буде први помажући члан као и почивши Кнез Михаило, али Кнез се није одазвао тој молби. Те исте године на годишњем парастосу блаженопочившем Кнезу Михајлу певало је Друштво.

Октобра исте године приредило је Друштво бакљаду хрватскоме владици Штросмајеру, ценећи његове заслуге за народ, о чему не може бити спора, и због тога што тада беху гоњени српски и хрватски прваци. Том приликом поздравио је тадашњи председник Друштва пок. Јован Бошковић, гоњеног заслужног владику.

Вредно је споменути два места из тога поздрава. Говорник видећи Митрополита Михаила и Штросмајера на једном прозору у Митрополији рече: *Ево примера да цркве не морају раздвајати синове једнога народа. А с обзиром на Аустро-Угарску изговорио је: Ако тамошња влада буде и даље гонила вође српске и хрватске, онда може бити пријатељства између владе и владе, али никако између народа и народа.* Те је речи тадашња цензура при штампању избрисала. Каква разлика између Штросмајера од године 1868 и 1876 и онога од данас!

Како се Друштво радо одазивало кад је требало помоћи какву културну установу у Србији, види се из тога што је оно с ретким одушевљењем и прегаошћом више пута приређивало забаве у корист подизања и одржавања Позоришта. Једна од најлепших таквих забава била је она коју је Друштво приредило 26. априла те године, када је Позоришту послат приличан приход.

А када је исте године Позориште отворено, Друштво решава да суделује при свечаном отварању

с неколико песама, и да и доцније помаже позоришној управи својим хором, кад се буду давали комади с певањем.

О самој свечаности отварања Народног Позоришта донећемо оно што пише Србадија од године 1882. на 55. страни:

„Народно Позориште је отворено, јагма око ложа велика; ложе све до једне и већина партера плаћена у напред за годину дана; представљачко особље најбоље какво до сада имасмо; комади већином нови као и позоришно одело и музика; позоришни певачки хор; заједнички јак утисак свих уметности у позоришту; локал најпространији и најлепши у Београду, осветлење дивно, публика — све по избор бољи од бољега; речју, драж новости чинио је своје тако, да се никаква установа не моглаше надметати с позориштем. Осим тога, председник певачког друштва беше уједно и подпредседник позоришног одбора од 17 чланова за оснивање Народног Позоришта, где имађаше толико посла да је морао другоме (Милану Петронијевићу) уступити своје место.

Из тих речи „Србадије“, које смо нарочито навели, види се јасно да је Друштво стајало увек у вези с Позориштем; хор о коме је горе реч, био је састављен већином из чланова овога Друштва, а и остали чланови потпомагали су га сваки по своме могућству. Међутим позоришне Управе нису се увек одазивале молбама Београдског Певачког Друштва, кад им је сво тражило Позориште за приређивање каквог концерта у корист своје касе, у данима кад Позориште не ради, и ако су знале да су концерти најјачи извор за подмирење друштвених трошкова, што стоји у вези с опстанком његовим, и да Друштво, као што је ово, не може, без штете по свој стечени глас, на ма коме месту давати концерте. Шта више у Споменици приликом прославе 25-годишњице од оснивања Позоришта нису ни једном речи поменуте услуге, које је Београдско Певачко Друштво чинило Позоришту у разним приликама, као што се види из ових анала.

1870. године почело је Друштво радити по новим правилима, која су измењена крајем (14. октобра) 1869. године. Ова су правила с омањим изменама усвојена 1870. године на ванредној скупштини од 9. априла а штампана 1871 године. С њима су престала важити она од 1853. године с допуном од 1864. године, када су први пут штампана. Да би се могла уочити разлика између рада и циља Друштва до 1870. и оног од 1870., изнећемо овде упоредо и једне и друге статуте.

ПРАВИЛА

ЗА

БЕОГРАДСКО ПЕВАЧКО ДРУШТВО

од 1. Јануара 1864 год.

—:—

§. 1.

Певачко друштво, основано 1853. године, обнавља се сад под истим именомъ: „*Певачко друштво*“.

I. Цел и круг делања друштва.

§. 2.

Цел је друштва: распрострањавање, потпомагање и усавршавање музике у отачеству и будуће љубави к тој вештини, имајући притом особито у виду карактер славенске и србске музике.

§. 3.

Друштво ће се трудити да ту цел постигне:

а., певањем изабраних, ваљаних комада, како у засебним (приватним) састанцима, тако, по закључењу друштва, и у јавним концертима;

ПРАВИЛА

ЗА БЕОГРАДСКО ПЕВАЧКО ДРУШТВО

од 28. фебруара 1871. год.

—:—

Певачко друштво, основано у Београду 1853. год. замењује своја дојакошња правила, према потреби овима-

I. Цел и круг делања

Члан 1.

Цел је певачкога друштва двојака:

- а) да гаји и негује српску и у опште словенску песму и свирку;
- б) да се стара, колико до њега стоји, да се у нашем народу унапређују и простиру музичка знања у опште.

Члан 2.

Друштво трудиће се да ту цел достигне:

- а) певањем и свирањем изабраних ваљаних композиција, како на засебним састанцима, тако и на јавним друштвеним концертима и другим забавама;
- б) обучавањем у певању у школи коју отвара;
- в) набављањем изврсних музикалних дела и тако ос-

б., набављањем врстних музикалних дела и тако оснивањем једне музикалне библиотеке ;

в., скупљањем славенских народних, тога вредних мелодија, и

г., ступањем у свезу са другим певачким друштвима, а и појединим, у музици одличним, лицима.

II. Чланови друштва, њихове дужности и права.

§. 4.

Друштво имаће а.) редовних, б.) помажућих и в.) почасних чланова.

§. 5.

Редовни су они чланови, који у певању учествују, пошто их је друштво, на предлог техничког одбора, као способне, вишином гласова примило.

§. 6.

Подпомажући су чланови они који, као љубитељи музике, друштво у његовој цели новчано подпомажу.

§. 7.

Почасни чланови најпосле могу бити само вештаци у музици, или лица, која су се друштву морално користна показала.

Ти чланови нису обвезани на новчане улоге, бирани пак бивају у главним скупштинама друштва.

нивањем једне музикалне библиотеке :

г) скупљањем ваљаних словенских народних мелодија и

д) ступањем у свезу са другим певачким друштвима, а и са појединим, у музици одличним, лицима.

II. Чланови друштва, њихове дужности и права.

Члан 3.

Друштво имаће три врсте чланова на име :

- а) чланове редовне,
- б) чланове помагаче и
- в) чланове почасне.

Члан 4.

Редовни су чланови они, што суделују у певању и у свирци, пошто их је одбор као способне за то оценио и примио.

Члан 5.

Помажући су чланови они, који, као љубитељи музике, новчано потпомажу друштво у достижењу његове цели.

Члан 6.

Почасни чланови најпосле могу бити само вештаци у музици, или још и таква лица, која су се морално или материјално друштву показала корисна, или му тако јоште користе.

Члан 7.

Без разлике пола, вере и народности, свако као часно познато самостално лице може бити члан друштва, ако одређеним условима одговара и на све друштвене терете пристаје.

§. 8.

Без разлике пола, вере и народности, свако као частно познато лице, може бити члан друштва, ако дојако казаним условима одговара, а на ниже следеће терете пристаје.

§. 9.

Ко жели бити примљен у друштво као редован или подпомажући члан, има се тога ради пријавити директору друштва.

§. 10.

Примљена члана известиће о томе директор устмено или писмено, саобштавајући му уједно друштвена правила.

§. 11.

Сваки примљени редовни или помажући члан обвезује се својим подписом у нарочној књизи на безусловно покораванье овим друштвеним правилима.

§. 12.

Сваки редовни или подпомажући члан дужан је остати у друштву и овога новчане терете носити целу једну годину дана, рачунајући ову од месеца кад се ко као члан уписао.

§. 13.

Ко жели изаћи из друштва, има то јавити директору најдаље у течају последњег месеца своје године, иначе је

Члан 8.

Чланове редовне и помажуће прима одбор, а почасне бира главна скупштина тајним гласањем.

Члан 9.

Ко жели да буде примљен у друштво као редован или помажући члан, ваља да се ради тога пријави одбору.

Кога одбор прими за члана редовног или помажућег томе ће издати улазницу за годину дана и наплатити таксу. Почаснима ће издавати дипломе и опште улазнице; а сваком новом члану послаће друштвена правила.

Члан 10.

Ко ступи у друштво као редован или помажући члан у првој половини календарске године, тај плаћа улог за целу годину; ко се пак упише у другој половини календарске године, тај плаћа само за ту половину.

Члан 11.

Одбор ће брисати из броја редовних чланова свакога, који буде занемаравао своје дужности. Да је ко избрисан, јавиће му одбор на писмено.

Члан 12.

Редовни чланови обвезани су, а почасни имају право да долазе на друштвена вежбања.

Члан 13.

На засебне и јавне концерте и на друге друштвене забаве имају слободан улазак само чланови друштва; но моћи ће да доводе на те прилике још и друга лица од своје породице, ако то одма

обвезан на новчане терете за још једну целу годину.

Од овога се изузимају само ванредни случаји.

§. 14.

Сваки редовни члан, ма кога се дана као такав уписао, плаћа улог за први календарски месец подпуно.

§. 15.

На предлог директора, друштво брисаће из броја својих чланова свакога, који буде очевидно занемаривао своје дужности, задржава пак притом право, да случајно заоставше улоге таквога члана наплати путем споразумљења или суда.

§. 16.

Редовни чланови обвезани су, а остали имају право долазити на сваки друштвени састанак.

§. 17.

На засебне (приватне) концерте друштва може сваки без разлике члан довести још и кога од фамилије или пријатеља; при јавним концертима пак, ако их кад буде, имају слободан улазак само редовни чланови.

III. Протектор.

§. 18.

Друштво бира себи од 3 на 3 године једног протектора или покровитеља.

при упису изјаве и испуне одредбу члана 37. Али на друштвене игранке не сме се довести мушкиње испод 17, или женскиње испод 14 година.

Члан 14.

При концертима у корист друштвенога фонда или за какву добротину целу, ослобођени су од плаћања за улазак само редовни чланови.

III. Управа.

Члан 15.

Друштвом управља одбор од *седам*, скупштином изабраних редовних или почасних чланова, између којих петорица мора да су музикални, и којима се придружује управитељ хора као осми члан одбора.

Ти чланови изберу сами из своје средине председника, бележника, благајника и библиотекара.

Члан 16.

Осем послова што су остављени на по се председнику, бележнику, благајнику или библиотекару, све друго ваља да ради цео одбор. Пуноважна су закључења одбора онда, кад у седници буде најмање пет одборника.

Члан 17.

Све одлуке у одбору доносе се вишином гласова, а при једнако подељеним гласовима важи одлука оне стране, на којој је председник. Гласање је јавно, или, ако један члан буде захтевао, тајно.

Члан 18.

Одбор руководи административне и све друге послове

§. 19.

Овај има право сазивати ванредне скупштине и у њима гласати и предлоге чинити. У тима, као и у другим скупштинама, на које дође, он председава.

§. 20.

Протектор најпосле, као глава целог друштва, надзирава уобште све овога послове, као што се и сам има својски постарати о сваком унапређењу друштва и његове цели.

IV. Управа.

§. 21.

Управа друштва састоји се:
1., из једног управитеља или директора;

2., техничког одбора од 5 чланова, међу којима је директор као председник и од којих је један, избором друштва, управитељ хора (regenschori);

3., из економног одбора од 3 члана, међу којима је опет директор као председник, један члан секретар а један казначеј друштва.

§. 22.

Директор руководи све административне и дисциплинарне послове друштва, отвара сва на ово управљена писма и подписује сва писмена, која се издају у име друштва.

друштва; прописује друштву пословни ред према потреби; бира комаде за изучење и певање или свирање на засебним и јавним концертима; одређује време за концерте и друге друштвене забаве; одређује цене места за оне концерте или друге забаве, што се дају у какву корист; брине се о умложењу друштвене библиотеке; најпосле он води сву стручну преписку. Осем тога

Члан 19.

Одбор закључује уговоре са управитељем хора и другим потребним лицима.

Члан 20.

Председник руководи одборске послове, одређује одборске седнице, сазива главну и изванредне скупштине и потписује важнија акта друштена овако:

Београдско певачко друштво.

Председник
(Име)

Члан 21.

Председника, кад је спречен, замењује у његовим дужностима њим одређени одборник.

Члан 22.

Бележник води друштвену преписку; потписује важнија акта уз председника, а мање важна сам, и одржава друштвену архиву у добром реду.

Члан 23.

Благајник рукује друштвеном касом; наплаћује разне приходке; чини нужне издатке, на редовне друштвене потребе према одобреном изводу годишњег расхода, а ванредне по одборским одлу-

§. 23.

Технички одбор испитује и предлаже друштву кандидате за редовне чланове; бира комаде за изучење и певање у разним концертима; стара се о умножењу друштвене библиотеке; води стручну кореспонденцију и брине се уопште о свему што је стручно.

§. 24.

Економни одбор прима и чува сва друштвена акта и друге ствари; купи улоге, прилоге и дугове; управља касом и води нужне рачуне.

§. 25.

Секретару спада понаособ у дужност: сачињавање протокола у свима скупштинама и сва административна кореспонденција по упуству директора и закључењима друштва; најпосле он против подписује и чува акта и држи друштвену архиву у добром реду.

§. 26.

Директор, кад на какав састанак не може доћи, одређује једног члана, који ће га заменити у техничком одбору под председништвом управитеља хора, а у економном одбору под председништвом секретара.

V. Гласање.

§. 27.

Закључења како појединих одбора, тако и целога дру-

кама; подноси одбору свака три месеца извод рачуна; спрема годишњи рачун до краја месеца Децембра за скупштину; води тачан рачун свега друштвенога иметка и одговара за исти; и на крају године извештава скупштину какво и колико је друштвено имање, и како се до њега дошло.

Члан 24.

Библиотекар чува и одржава у добром поретку друштвену библиотеку и води инвентар друштвених књига и песама у споразумлењу с управитељем кора.

Члан 25.

Одбор може да нареди преглед касе кад год за добро нађе.

IV. Дисциплина.

Члан 26.

При вежбању, на концертима и у опште са свима друштвеним састанцима где се пева или свира, највишу власт над збором има учитељ хора; он управља певање и свирку и чини нужне примедбе и опомене.

Члан 27.

Управитељ хора може поједине чланове да искључи од певања каквога комада, кад увиди да нису довољно спремни.

Члан 28.

Осем управитељу хора свима је другим члановима при певању и свирању забрањено чинити исправке и примедбе.

Члан 29.

Управитеља хора, кад је спречен, заступа у његовим дужностима онај одборник, кога он одбору означи.

штва бивају по вишини гласова јавним, или на захтевање кога члана, и тајним гласањем.

§. 28.

Закључења друштва у главним и ванредним скупштинама важе само ако су гласале две трећине свију редовних чланова.

VI. Дисциплина.

§. 29.

За време редовних састанака има највишу власт над друштвом управитељ хора; он управља певање и чини нужне при том приметбе и опомене.

§. 30.

Управитељ хора може поједине чланове искључити од певања каквог комада, ако увиди, да нису довољно спремни.

§. 31.

Осим управитеља хора свима је другим члановима при певању забрањено упустити се у исправке и примедбе.

§. 32.

Управитеља хора заступа у његовом одсуству онај члан техничког одбора, кога он одреди.

§. 33.

Редовне чланове казни друштво новчаном глобом за сва-

Члан 30.

За изостанак од часа вежбања поступиће се са редовним чланом по чл. 27., а ако би се његови изостанци учестили, тада по чл. 11.

V. Школа.

Члан 31.

Према члану 2. ових правила одбор отвара школу за приправнике у певању и примеће у њу за ученике само таква лица, која ће моћи да одговарају друштвеној цељи.

Члан 32.

Приправнички течај траје свакад од 1. Септембра једне, до 1. Маја друге године.

Од испита пред одбором зависиће, хоће ли се приправник уврстити у певачки збори постати редован члан, или ће се још и даље приправљати.

Члан 33.

Правила о реду и начину вежбања у школи, као и дужности и права приправника, прописује одбор.

VI. Имање и каса друштва.

Члан 34.

Друштво, као морално тело, има разне ствари, које је или само за своју цел набило, или од кога на поклон добило, и те ствари чине имање друштва.

Члан 35.

Разни приходи образују друштвену касу, која се на савесно чување и одговорно руковањо поверава друштвеном благагајнику.

Члан 36.

Приходи друштва јесу:
а) улози чланова редовних и помагача,
б) добровољни прилози.

ки неоправдани изостатак од ма каквог друштвеног састанка, као год и за позно долазење.

VII. Имање и каса друштва.

§. 34.

Друштво, као морално тело, има разне ствари, које је за своју целъ прибавило, или их од кога на поклон добило, и те ствари сачињавају имање друштва.

§. 35.

Разни приходи образују друштвену касу, која се на савестно и строго одговорно руковање предаје казначеју из економнога одбора.

§. 36.

Приходи друштва састоје се:

- 1., из месечних улога редовних чланова;
- 2., годишњих прилога подпомажућих чланова;
- 3., добровољних подарака;
- 4., добитка при јавним концертима и
- 5., новчане глобе редовних чланова, као и из других непредвидних доходака.

§. 37.

Количину улога, прилога и глобе, као и цену места у

- в) дохотци од јавних концерата и других друштвених забава,
- г) улози ученика приправничке школе,
- д) непредвиђени дохотци.

Члан 37.

Количина годишњега улога одређује се ова:

- а) Редован члан плаћа 48 гр. чарш., а члан помагач 60 гр. чарш., за самога себе.
- б) Почасни чланови нису обавезани да шта плаћају за себе саме.
- в) Члан ма које врсте плаћа за свако друго лице из своје породице по 12 гр. чарш. (чл. 13.)
- г) Кад из једне породице има више редовних чланова, онда само један плаћа 48 гр., а за оне друге стоји пређашња одредба под в),
- д) Плаћање улога бива у напред за целу годину, осем случаја чл. 10.
- ђ) Одбор може врсне редовне чланове слаба стања да ослободи од плаћања улога, у годишњим извештајима пак казаће се само број тих ослобођених чланова, а не и њихова имена.

VII. Скупштина.

Члан 38.

Сваке године у месецу Децембру састају се сви редовни чланови друштва с правом гласања у главну скупштину.

Главну скупштину обзнањује председник одбора на шест дана у напред, окружницом или путем новина.

Члан 39.

Осем у главну скупштину одбор ће сазвати редовне

концертима одреди ће друштво вишином гласова.

§. 38.

Казначеј рукује касом, наплаћује разне приходке друштва, чини нужне издатке за друштвене потребе, води точне рачуне и извештава директора на крају сваког месеца о стању друштвене касе.

VIII. Скупштина.

§. 39.

Директор сазива чланове на време у редовне и главне скупштине, обичним позивом или помоћу новина.

§. 40.

Чланови, који желе чинити какав предлог у главним и ванредним скупштинама, треба да се тога ради пријаве директору, најмање на пол сата пре скупштине, а предлози решаваће се оним редом, како су пријављени.

§. 41.

На скупштинама влада ће овај ред:

1., Сваки члан, кад дође, запише се код секретара у нарочну књигу;

2., Протектор, директор или овога заступник отвара скупштину и секретар чита

чланове и у друге, *изванредне*, скупштине, кад за нужно нађе.

Те друге скупштине обзнањиваће се на три дана унапред, онако исто као главна скупштина.

Члан 40.

Редовни чланови ако хоће да учине какав предлог на главној скупштини, ваља да се јаве бележнику, у времену од обзнане до скупштине, ради прибелешке за ред предлога.

Члан 41.

Скупштине су јавне, отвара их и затвара председник одбора, који је тада и председник скупштине.

Члан 42.

Гласање на скупштинама бива јавно, или на захтевање ма само једнога члана: тајно. Одлуке доноси вишином гласова, а кад су чланови једнако подељени, онда важи одлука оне стране на којој је председник.

Члан 43.

Колико чланова редовних на главној и изванредним скупштинама било да било, њихове су одлуке пуноважне.

Члан 44.

Рад на главној скупштини биће:

- а) прочитати извештај о одборовој радњи, о моралном и материјалном стању друштва и што још узима знаменито;
- б) изнети друштву тачан годишњи рачун;
- в) одредити три члана да прегледају рачуне. Свој извештај о томе поднеће ти.

после известије управе о свом делању у прошлој години о напретку друштва у сваком смотрењу;

3., Скупштина одреди особити одбор, да прегледа касу и рачуне;

4., Директор саобшти разне предлоге и подноси их на решење;

5., Предлажу се и примају лица за почастне чланове;

6., Бира се цео персонал управе за наступајућу годину и протектор, ако му је место упразњено;

7., Подпише се протокол скупштине, и најпосле

8., Председник изриче, да је скупштина закључена.

§. 42.

Протокол скупштине подписује директор, секретар и бар једна трећина чланова, који су били у скупштини.

§. 43.

Ова се правила по потреби могу преиначити, али само ако у главној или ванредној, протектором сазватој скупштини, две трећине редовних чланова на измену пристају.

У Београду, 1. Јануара, 1864. г.

Установљавајући редовни чланови:

Август Церман с. р. А. Вулић с. р.
А. Поповић с. р. Ђорђе Павловић
с. р. Ђ. П. Станишић с. р. Евген

чланови новом одбору, а овај ће га саобштити друштву у првој идућој скупштини.

г) прегледати одбором састављени преглед расхода за идућу годину;

д) изнети предлоге редовних чланова на претрес пореду пријаве;

ђ) изабрати нов одбор, у који се стари чланови могу опет узети. Изабрани одборници, ако неће, не морају се примити избора. Најпосле

е) потписати скупштински протокол. Потписују га чланови старога и новога одбора и још три друга редовна члана што су на скупштини и које ова одреди.

VIII. Завршетак.

Члан 45.

Друштво престаје, кад то закључе у главној скупштини две трећине од присуствујућих редовних чланова.

Члан 46.

Кад друштво престане постојати, одбор ће друштвено имање претворити у новац и овај предати управи фондова на руковање као фонад под именом *фонад београдског њевачког друштва*.

Члан 47.

Овај ће се фонд предати првом певачком друштву, које се буде на ново установило у Београду, да ради у смислу ових правила.

Члан 48.

Ова правила могу се према потреби допунити, или другима заменити, ако то за

П. Поповић с. р. Ем. Јосимовић с. р.
 Јосиф Дусл с. р. Карл Келиш с. р.
 Карл Цапф с. р. Корнилије Станко-
 вић с. р. М. Миловук с. р. М. А. Пе-
 тронијевић с. р. Петар Д. Димић с. р.
 Стеван Тодоровић с. р.

нужно нађу две трећине ре-
 довних чланова што су на
 главној скупштини. У таквом
 ће случају скупштина одре-
 дити нарочити одбор, да из-
 ради и на идућој изванредној
 скупштини изнесе предлог за
 нова правила. За примање
 предложених нових правила.
 треба да су опет две трећине
 чланова што су на скупштини.

Члан 49.

Кад ова правила почну ва-
 жити, губе важност досада-
 ња друштвена правила, а та-
 ко и сва без разлике друга
 друштвена наређења.

28 Фебруара 1871.
 у Београду.

Одбор :

Председник :

М. А. Петронијевић.

Благајник :

Кузман М. Кузмановић.

Бележник :

Милисав С. Милисављевић.

Библиотекар: Управит. хора:
 Јован Смуђа. Заворин Јенко.

Чланови :

М. Миловук, С. Тодоровић,
 П. Димић.

1871. Ове године немамо да забележимо никакав
 важнији догађај осим што је Друштво те године
 први пут установило *Забавне вечери* (Liedertafeln)
 искључиво за своје чланове, које су доцније изо-
 стале да се поново појаве 1895 године.

1872. Ове године на дан светковине због пре-
 даје градова 6. априла, Друштво је приредило ве-
 лики концерат уз суделовање Панчевачког и Земун-
 ског Друштва и г. Гавре Јовановића, тенористе. На
 том концерту певала су сва три друштва заједно
 песму Д. Јенка „Што ћутиш“ и Ив. Зајца „У бој“.

а свако друштво за себе по две песме. Од овог концерта имало је Друштво лепа прихода.

Исте године 10. августа, кад је са пунолетством примио у руке владу од намесништва Милан М. Обреновић IV. Кнез Српски, Општина Београдска ставила је Друштву у задатак да том приликом суделује на бакљади, приреди велики концерт и пева у Саборној Цркви на литурђији и благодарењу. Трошкове око тога водила је Општина. Друштво је и овом приликом с чашћу извршило свој задатак. Оно је позвало у помоћ пет друштава: земунско, панчевачко, шабачко, вршачко и смедеревско. Прва су се три одазвала, вршачко није дошло због сметња од стране угарске владе, а смедеревско због тога што га је хоровађа напустио. По два изасланика послало је 13 удружења.

Осим поменута три друштва на концерту је суделовао и српски уметник г. Кранчевић, на виолини, који је сада професор за виолину на пештанском конзерваторијуму, и позоришни оркестар.

На томе концерту певане су песме по овом програму:

І. Д Е О

- 1., „Српска химна“, од Јована Ђорђевића, сложио за мешовити збор Д. Јенко, са пратњом оркестра, певају мешовити зборови.
- 2., „Свечани марш“ за светковину, сложио Чижек, свира оркестар и војена банда, под управом Чижека.
- 3., „Одведенехо њросба“, сложио Кринковски, певају Панчевци.
- 4., „Концерт Алегро“, од Паганина, свира Драгомир Кранчевић.
- 5., „Песма у зиму“, од Милице Стојадиновића, за мушки збор сложио В. Хорејшек, певају Земунци.

ІІ. Д Е О

- 6., Увертира из руске опере „Живот за цара“, сложио Глинка, свира оркестар, под управом Чижека.
- 7., „Падајте браћо“, од Ђ. Јакшића, с пратњом гласовира, пева Шабачко певачко друштво.
- 8., „Сањарија“, из српских народних песама, за виолину од Драгомира Кранчевића.

- 9., „Славенска химна“ од Ш. Јенка, сложио Д. Јенко, пева Београдско Певачко Друштво.
 10., „Што ћутши“, од Васића, сложио Д. Јенко, певају сви зборови.

Сутра дан Друштво је приредило у част гостију велики банкет на коме је било до 200 лица.

Одбору који је изабрат те године испало је нај-
 после за руком да поправи друштвено финансијско
 стање. Пре 1867. године Друштво је у финансијском
 погледу стајало врло добро. Оно је подмиривало све
 своје издатке и имало по разним заводима на при-
 плоду преко хиљаду дуката. Те године непажњом
 неких чланова одбора омладинаца, изгубљено је бла-
 говслење Високог Добротвора друштвеног Њ. В.
 Кнеза Михаила. То је био за Друштво прави удар.
 Стара управа на челу које стајаше до тада г. Стева
 Тодоровић морала се повући без икакве своје кри-
 вице, да уступи место омладинцима. Настане рас-
 тројство, које доведе Друштво скоро до расула. Фи-
 нансијско стање толико опадне, да је до краја 1867.
 године Друштво потрошило сав стечени иметак и по-
 ред тога предало новом одбору на челу кога је стајао
 Милан Петронијевић а у коме је био благајник Кузман
 Кузмановић, дуг од 150 дуката. Ево шта вели се-
 кретар Друштва Ст. Тодоровић у свом годишњем из-
 вештају 1870. године: „Кад је на ванредној главној
 „скупштини Друштва држаној 19. априла т. г. са-
 „дашњи одбор изабран да Друштвом управља, стање
 „Друштва било је слабо како у материјалном тако и
 „у моралном погледу. Мали број певача без упра-
 „витеља хора, дугова без готовине у каси, то је одбор
 „нашао кад је рад отпочео.“

1873. Ове године мењала се три пут управа.
 Година се отпочела под председништвом Милана
 Петронијевића. На ванредном скупу 18. фебруара
 изабрача је нова управа са Миланом Миловуком на
 челу, који скоро затим даде оставку и за председника
 би изабран Стева Тодоровић. Да би Друштво могло
 боље одговарати своме задатку у чему су му сме-
 тале многе промене хоровања, оно је решило да г. Д.

Јенку, свом бившем хоровађи понуди боље услове и одреди му за награду половину бруто прихода од села и концерата, на што овај пристане. Услед тога Друштво је показало те године више делатности. Исте године суделовало је при дочеку са пута по Европи Њ. Височанства Кнеза Милана.

1874. Кад се Кнез идуће године у мају враћао из Цариграда, дочекало га је Друштво на засебном пароброду и приредило у славу Његова повратка велики концерт у Позоришту; половина чистог прихода од овог концерта ишла је у корист самог Позоришта.

Исте године Друштво је суделовало на концерту који је приредило друштво ученика Велике Школе „Побратимство“, желећи да припомогне развоју и напретку овог најновијег удружења омладине српске, и ако се само није налазило у добрим материалним околностима, о чему сведочи апел који је тадашња управа управила на родољубе и пријатеље друштвене да му помогну, како би се могло и даље одржати и вршити у Српству своју културну мисију.

1875. Ну и поред свих материалних тешкоћа Друштво се ипак одржава, шта више оно се води мишљу да свој делокруг прошири, те на ванредној скупштини одржаној 22 марта 1875 године доноси резолуцију да се у спомен великом српском уметнику почившем Корнелију Станковићу приреди концерт, од чијег би се прихода имао основати фонд за подизање музичке школе под именом „Корнелијанум“. Оваки концерти да се на тај циљ дају сваке године по један. Истина ту мисао Друштво је могло привести у дело тек после двадесет и пет година нарочитим заузимањем заслужног следбеника Корнелијевог и данашњег хоровађе друштвеног г. Стеве Мокрањца, који се крајем 1875 године први пут појављује у Београдском Певачком Друштву као наставник на место Д. Јенка, јер овај по шести пут напушта Друштво услед својих приватних послова.

И ове године Друштво ради на хуманитарном пољу. Оно приређује концерт у корист нејачи хер-

цеговачке а уз суделовање земунског певачког друштва и г. Милоша Цветића, глумца.

Али не пропушта да приликом венчања Њ. В. Кнеза са Њ. С. Књегињом Наталијом покаже своју непоколебљиву верност и оданост узвишеном Господару и Дому Обреновића, те приређује у очи самог венчања велику бакљаду.

1876. Друштво је и ове године дало доказа о своме родољубљу приређивањем честих концерата (20 марта, 7 априла, 12 маја) у корист друштва за помоћ рањених устаника српских у Босни и Херцеговини, и приложило одбору, склопљеном за тај циљ, неколико хиљада гроша. Песме које су том приликом певане загревале су и својом садржином и музичким саставом српска срца, која су тада унисоно била за идеју ослобођења. Ево једног таког програма забаве у корист рањеника :

1. Д. Јенко — „Устај, рајо“,
2. Зајц — „Југословенска даворија“,
3. Недвед — „Домовина мили крај“,
4. Хладачек — „Југословенска будница“,
5. Хорејшек — „Српске народне песме“,
6. Јенко — „Хајд у војну“.

И освану жељно очекивани дан, кад су Србија и Црна Гора објавиле рат Турској и повеле своје војске да ослободе своју браћу испод турског јарма. Све што је могло носити оружје похита на границу у овај свети рат, па и чланови Београдског Певачког Друштва. Но пре тога Управа донесе решење да се купи једна каса, која ће се у друштвеном стану за патос утврдити и у њу сместити сва друштвена имаовина. Од те касе држаће један кључ благајник а други председник. И од јуна месеца исте године па до јануара 1877 ми не видимо више Друштво на окупу. Анали ћуте за све време, док топ грми на граници.

1877. Прво решење које Друштво доноси на свом првом састанку после примирја јесте да се приреди забава за пострадале Србе у рату. На овој суделују и руски пјевчици, којих је било у Београду,

а мало затим (16 фебруара) Друштво пева на парастосу изгинулим борцима.

Али се не занемарује ни друштвени циљ, јер ванредни скуп 6 марта доноси решење да се изашље један члан Друштва на страну да изучава музику, како би могао продужити рад у правцу покојног К. Станковића. За материалну потпору, да Друштво чини колико му средства допуштају, а да се учини апел на сва певачка друштва у Србији да годишње приреде по један концерат у корист тог питомца, тако исто да се изради помоћ од владе и Митрополита.

Тај је члан био Стева Мокрањац. Колико је Друштво било сретно у избору, сведочи најбоље његов рад. Друштва су се донекле одазивала а и влада је питомцу друштвеном одредила стипендију.

1878—79. И с тим се прошле године завршио рад друштвени. Убојне трубе позову ове године неморне борце српске у нови, али овај пут сретнији и успешнији рат за ослобођење и независност, који се заврши увеличањем Србије и проглашењем њене независности.

И тако видимо Друштво на окупу тек 1879 године у мају, и како се те године навршавало двадесет и пет година од оснивања Друштва, одбор донесе решење да прослави друштвену 25-то годишњицу. Али се та светковина морала одгодити до бољих прилика.

Беше умро двровити српски песник Ђура Јакшић и оставио породицу у крајњој сиротињи. Друштво ценећи у покојников дар и заслугеза Српство, приреди у Народном Позоришту почетком марта 1879 године велики концерат у корист Јакшићеве породице.

1880. У своју корист приреди Друштво идуће године лутрију, чије је извлачење било на селу које је Друштво држало 3 маја у Великој Пивари. Од те лутрије остало је Друштву чиста прихода 50 дуката, које је уложило у Кредитни Завод на приплод. Тако је Друштво своје материално стање сасвим поправило и стало на чврсту ногу, чему је прилично при-

помогло и то што је на захтев Кнегиње Наталије, осам чланова певало од почетка ове године у цркви Св. Наталије сваке недеље за време литургије, а за награду од 600 динара годишње, чиме су увећани били друштвени приходи.

Ове године имамо да забележимо две новине. Друштво је образовало стални мешовити хор (до тога доба мешовити хор појављивао се само по потреби), с којим почиње излазити на јавност. Чланица је било испрва једанаест. Прве продукције у мешовитом хору биле су: „Крстоносци“ од Базена; „Хајкачи“ од Бироа; „Руске народне песме“, „Звезда“ од Топаловића; „Реците ми ветрови“ од Пруха; итд. Поред тога певала се Рандхартингерова литурђија. Доцније Друштво је све више певало хорова у мешовитом хору, док није на послетку мушки хор скоро са свим потиснут.

Исте се године јављају први пут друштвене значке, које су раздате свима редовним члановима.

Као сваке тако и ове године Друштво се одазива позиву разних друштава и удружења, једнима да увелича приређене свечаности, другима да припомогне својим суделовањем, те да им од забаве остане већа корист. Тако се одазвало молби: одбора Чупићеве Задужбине, Општине Београдске, управе Народног Позоришта, друштва „Побратимства“ итд.

Ове последње две године хоровођа је био Стеван Шрам, човек вредан и одан своме послу. Он је поред неуморног председника Стеве Тодоровића доста допринео да се Друштво консолидује, да образује мешовити хор, који је он после предао своме наследнику г. Јосифу Маринковићу.

1881. Шрам је иступио из Друштва 1881. године, а до доласка Јосифа Маринковића заступао га је у дужности пок. Пера Димић (чика Пера) коме се Друштво захвали изабравши га за почасног члана. У овој години Друштво није показало велике делатности, и ако је чика Пера, према својим силама, чинио колико је могао да одговори својој дужности, те поред два села, две забаве и једног концерта у Народном

Позоришту, немамо ништа друго важније да поменемо у овој години.

Но поред тога ни ова година није прошла без какве веће тековине по Друштво. Тако, у почетку јануара на позив Његова Високопреосвештенства Митрополита почело је Друштво понова певати у Саборној цркви за награду од 15 дуката месечно.

У тој дужности заменило га је мало доцније ново основано друштво „Корнелије Станковић“ а после „Корнелије“, све до спајања његова с Београдским Певачким Друштвом.

1882. Годином 1882. ступило је Друштво у тридесету годину свога деловања, па како 1878. године услед ратног стања није прославило своју 25-то годишњицу, Управа реши да те године прослави свечано тридесетогодишњицу, и одмах у почетку фебруара поче чинити припреме за ту прославу. Тако, кад је Друштвена Управа ишла да честита Њ. В. Краљу, за проглашење Краљевине (22. фебруара), умолила је уједно Њено Величанство Краљицу да буде кума застави коју мисли освештати приликом прославе 30-то годишњице а Њ. Височанство Престолонаследника да буде заштитник Друштва. На ту молбу одазва се и Њено Величанство и Његово Височанство. Друштвени хор за прославу спремао је нови хоровађа г. Маринковић.

Са петим састанком управе држаним 11. фебруара ушло се у рад саме прославе, пошто је на том састанку утврђен дан светковине: *Света Тројица*. Друштво је разаслало позивнице на сва српска и словенска певачка друштва, за која се могло дознати, и саставило нарочити „одбор за станове и дочек гостију“ који је управи био од врло велике помоћи.

Тај се одбор чешће састајао под председништвом г. Кузмана Кузмановића, збирао прилоге грађана, које су слали не могући примити госте у своје станове, водио списак оне г. г. грађана који су примали госте у своје станове, старао се за станове закупив у напред собе неколико већих гостионица.

Да би се без икакве сумње покрили трошкови

око светковине, управа је решила да осим концерта на коме ће суделовати сва певачка друштва, приреди и бал у Народном Позоришту. Но да би се управи у неколико олакшао и иначе велики посао око светковине, а нарочито да би сам бал што боље био приређен, управа је у својој седници решила да замоли одбор женског друштва да од чланица женског друштва састави један одбор који би се старао о балу. Одбор женског друштва одазвао се позиву наше управе са познатом готовошћу и саставио „одбор чланица женског друштва за приређивање бала“, који је све припреме око бала примио на себе и тиме од врло велике помоћи био нашем одбору и Друштву. Чланови тога одбора биле су ове госпође: *Александра Живадиновићка, Анка Срећковићка, Даница Валента, Драга Стајевићка, Ермила Николићка, Једвига Гонзиоровска, Јела Стокићка, Катарина Ђ. Миловановићка, Лепосавл Раденковићка, Лена Ј. Пачићка, Љубица Терзибашићка, Милка Г. Миловановићка, Перка Д. Ђурићка, Перса М. Јовановићка, Пола С. Тодоровићка, Рокса Лазаревићка, Сара Карамарковићка, Цанка Аћимовићка и Цанка Протићка.*

Све спреме око бала извршио је тај одбор, који је поред тога продавао улазнице и за концерт и за бал, примао добровољне прилоге, и т. д.

За овим је следовало позивање гостију на светковину.

На првом месту позвата су нарочитим позивима Њихова Величанства Краљ и Краљица, и Његово Височанство, високи заштитник Престолонаследник Александар. За тим чланови *оснивачи* овога друштва, од којих су у животу били само г.г. *Милан Миловук, Емилијан Јосимовић и Милан Петронијевић;* *почасни* чланови, *бивши редовни* чланови, садањи *помажући* чланови, пријатељи певања и лепе уметности (песништва, музике, архитектуре, живописа, вајарства, позоришне уметности и т. д.), радници на просветном пољу, књижевници, разна друштва и корпорације и т. д. одавде и са стране.

Певачка друштва која су се јавила и пристала на суделовање у светковини, била су :

Панчевачко са 60 чланова, Вршачко са 11 певача, но доцније, пошто нису чланови певачи могли добити заграничне пасоше, заступљено је Друштво једним чланом, — Земунско са 28 чл., Вуковарско „Јавор“ са 22 чл., Митровачко са 20 чл., Старо-Бечејско са 10 чл., Српско Загребачко са 3 чл., Карловачко са неодређеним бројем певача, Шабачко са 20 чл., Неготинско са 6 чл., Велико-Градиштанско са 12 чл., Пожаревачко са 4 чл., Српско Јеврејско (из Београда) са 25 чл., Црквено Певачко Друштво „Корнелије“ (из Београда) са 18 чланова и Врањско са 3 члана. Наше је Друштво било заступљено са 30 чланова певача.

Управа је на свом осмом састанку држаном 27. априла утврдила програм светковине, који је само у главном разаслат свима пријављеним друштвима, а доцније у појединостима одштампан и раздат свима овдашњим и страним члановима певачима.

На деветом састанку Управе држаном 28. априла погођен је банкет са г. Д. Жељесковићем, гостионичарем код „Народне Скупштине“ за 300 лица а за 3600 динара; за свако лице више по 12 динара.

Програм светковине извршен је овим редом :

I

Претходни састанак 16. маја

Тога дана после подне у три часа држана је генерална проба у општинској сали из заједничких песама.

II

Први дан светковине 17. маја

А. Освештање заставе

У девет сати пре подне био је општи скуп у општинској сали свију учасника у овој светковини који су горе позвани; одатле су они пошли овим редом :

1., Чланови оснивачи и почасни чланови „Београдског Певачког Друштва“ ;

2., Књижевници и радници на пољу уметности;

3., Одбор чланица Женског Друштва ;

4., Певачи са стране и по старешинству :

а, Панчевачког Певачког Друштва

б, Вршачког „ „

в, Земунског „ „

г, Вуковарског „ „

д, Митровачког „ „

ђ, Старо-бечејског „ „

е, Српско-загребачког Певачког Друштва

ж, Шабачког „ „

з, Неготинског „ „

и, Велико-градиштанског „ „

ј, Пожаревачког „ „

(Карловачко и Врањско Певачко Друштво, која су се пријавила да ће суделовати, нису дошла).

5., Певачи из Београда :

а, Српско-јеврејског Друштва,

б, Црквеног Певачког Друштва,

в, „ „ „ „ „Корнелије“,

г, *Београдског Певачког Друштва* ;

6., Бивши редовни и данашњи помажући чланови „Београдског Певачког Друштва“ ;

7., Одбор београдских грађана.

Целом спроводу претходила је војна музика, која је свирала уз пут „марш тридесетогодишњице“ од г. *Ј. Маринковића* и друге српске и словенске маршеве.

Свита се кренула у девет и по часова од општинске дворане, и поред Велике Школе и Народ-ног Позоришта отишла у двориште Краљевог Двора. Ту су сви учасници заузели своја места, која су у напред била одређена нарочитим распоредом, тако да је пред самим вратима Двора био одбор *Београдског Певачког Друштва*, с десне стране одбор чланица Женског Друштва, почасни чланови и одбор Београђана, а лево чланови оснивачи, књижевници, уметници, бивши и садањи помажући чланове *Београдског Певачког Друштва*. Испред врата дворских,

одмах после одбора стајали су чланови *Београдског Певачког Друштва*, а иза њих чланови певачи свију осталих друштава у четири реда по гласовима спремни за певање.

При појави Њихових Величанстава сва певачка друштва отпевала су под управом хороуправника *Београдског Певачког Друштва* прве две строфе српске краљевске химне.

Пошто се отпевала химна, председник *Београдског Певачког Друштва*, г. *Стеван Тодоровић*, праћен одборницима приступио је Њеном Величанству Високој Куми, примио заставу са широком тробојном траком, оперважену златним ресама, и поздравио Њено Величанство овим речима :

„Част ми је примити из Ваших Краљевских руку заставу, коју изволевате поклонити *Београдском Певачком Друштву* као његова милостива кума. Друштво најживље захваљујући Вашем Величанству, поносно ће носити овај поклон прве Краљице Наталије и настојаће да својом одашошћу Краљевскоме Дому и даљим развијањем певачке уметности у народу нашем постане достојно велике части, коју му чини Ваше Величанство, у овај по њега знаменити дан. Живела наша светла кума Краљица Наталија! Живео и срећно владао наш љубљени Краљ Милан! Живео Престолонаследник Краљевић Александар!“

За тим је председник поздравио Његово Височанство Краљевића овим речима :

„С овом заставом у руци поздрављам Ваше Височанство, као висока заштитника нашега Друштва, желећи с њиме заједно, да дуго заштићавате уметности, и да Ваш сав живот пријатно и умилно протече, као једна љупка песма; а ово Друштво, које вам остаје за свагда одано, славиће песмом Ваша за народ корисна и велика дела, која су својствена владоцима Вашег прослављеног дома! Живио, заштитниче уметности, наш Краљевићу Александре!“

После овог поздрава *Београдско Певачко Друштво* отпевало је „песму Краљевићу“, речи од Матије Бана, композиција г. Јосифа Маринковића.

На овом месту учињен је један додатак целом програму светковине што је штампан. Јер тек пошто је главни програм дат у штампу донесена је одлука Одборска да се Његовом Височанству Краљевићу,

као заштитнику, учини један дар од стране нашег Друштва. По договору усвојено је да тај дар буду јаворове гусле, које су одмах и наручене да се израде. Гусле је предао Његовом Височанству а после отпеване малочас споменуте песме — деловођа Друштвени Ђ. М. Станојевић, овим речима :

„Ваше Височанство, светли Краљевићу !

Ово је оружје, којим се српско име пуних пет векова са успехом борило противу својих крвних непријатеља; ово је вечита књига, која ће Вашем Височанству причати славна дела Србинова“.

На гуслама је изрезан овај натпис :

СВОМЕ ЗАШТИТНИКУ КРАЉЕВИЋУ АЛЕКСАНДРУ,
Београдско Певачко Друштво, о тридесетогодишњици.

За овим су сва певачка друшва отпевала трећу и четврту строфу краљевске химне, и цео се спровод опростио са Њиховим Величанствима. Свита је прописаним улицама отишла у Саборну Цркву да се освешта застава. У цркви је Њено Величанство заступао због слабости ађутант, г. мајор Бајаловић. Пре освећења заставе говорио је у цркви протојереј г. Јаков Павловић, и један егземплар свог наштампаног говора поклатио нашем Друштву.

Тај бисмо говор донели да нам допуштају време и простор. Ко је жељан да се с њим упозна нека прочита књижицу: Стање Београдског Певачког Друштва за годину 1882, страна 12.

За време освештања заставе певали су у цркви „Црквено Певачко Друштво“ и „Корнелије“ (из Београда).

По свршеном освештању, сва суделујућа певачка друштва прикачила су у лицу свог председника, потпредседника или нарочито одређеног члана своју траку на заставу изговоривши гласно оно што је на траци написано.

Пошто су то вечити знаци сећања на она друштва која су суделовала приликом освећења заставе *Београдског Певачког Друштва*, то да би и поједина суделујућа друштва сачувала успомену на освећење

заставе, деловођа је сваком друштву у замену за траку дао споменицу и по један комад програма светковине и концерта за дружинску библиотеку.

Том приликом су и г. г. професори Богословије поклонили нашем Друштву лепо повезану збирку црквених песама, а г. Пера Димић, учитељ поклонио је један комад своје композиције „Где је срећан стан“.

Неготинско Певачко Друштво поклонило је леп венац од природног лавровог лишћа, који је одмах још у Краљевом дворишту привезан на заставу.

Из цркве је спровод прописаним улицама дошао до пред темељ споменика блаженопочившег кнеза Михаила, и ту су београдска певачка друштва отпевала песму „Пред спомеником“ од Драг. Брзака, композиција Јосифа Маринковића.

Пред Народним Позориштем управитељ Народног Позоришта дочекао је целу свиту говором.

За тим је застава однесена у стан *Београдског Певачког Друштва*, и с тим је завршен тај део програма.

В. Банкет

После подне тога дана а у један и по час био је банкет у гостионици код „Народне Скупштине“ на коме су учествовали: г. г. чланови оснивачи, почасни и помажући чланови *Београдског Певачког Друштва*, чланови певачи свију страних и овдашњих певачких друштава, г. г. књижевници и уметници, одбор чланица Женског Друштва и одбор београђана. Чланови певачи свију друштава били су гости нашег певачког друштва.

На банкету било је више здравица, које су ишле овим редом:

I. Здравница Његовом Величанству Краљу, говорио је председник стола, члан оснивач нашег Друштва, г. *Милан Миловук*;

II. Здравница узвишеној куми *Београдског Певачког Друштва*, Њеном Величанству Краљици, говорио је председник *Београдског Певачког Друштва*, г. *Стеван Годоровић*.

III. Здравница високом заштитнику Београдског

Певачког Друштва, Његовом Височанству Краљевићу Александру, говорио је пословођа Београдског Певачког Друштва, г. *Б. М. Станојевић*.

IV. Здравница уметности, говорио је књижевник г. *М. Бан*;

V. Здравница свима гостима певачима, говорио је председник г. *Стеван Тодоровић*;

VI. Здравница Панчевачког Певачког Друштва, говорио је потпредседник тога Друштва, г. *В. Бобо-рџић*; и т. д.

III

Други дан светковине 18. маја

Пре подне тога дана наши су гости походилили музеј, народну библиотеку, поједине кабинете и збирке и т. д.

После подне у три сата била је генерална проба из заједничких песама, а у вече у 8 часова *велики концерт* у Народном Позоришту, са овим програмом:

I. Д Е О

1) Концерт је отворен при доласку Њихових Величанстава „српском краљевском химном“, коју су певала сва суделујућа друштва под управом хороваће Београдског Певачког Друштва;

2) *Пролог* од г. председника Београдског Певачког Друштва;

3) *Сва певачка друштва* певају „Песмом срцу...“ од Драг. Брзака, под управом композитора, г. *Ј. Маринковића*, хороваће Београдског Певачког Друштва;

4) *Панчевачко Певачко Друштво* пева „Крстосци на мору“ од Фр. Базена, под управом свог хороваће, г. *М. Топаловића*;

5) *Земунско Певачко Друштво* пева „Јадна Драга“ од Вецеслава Хорејшека, под управом свог хороваће, г. *Ј. Це-а*;

6) *Вуковарско Певачко Друштво* „Јавор“ пева „По планинах“ од Хорејшека, под управом свог хороваће г. *А. Милчинског*;

7) *Митровачко Певачко Друштво* пева „Завичај“ од Менделсона, под управом свог хоровађе г. *Јована Волфа*;

8) *Старо-бечејско Певачко Друштво* пева „Хајд-мо браћо“ од Хавласа, под управом свог хоровађе, г. *Александра Дозеле*.

II. ДЕО

9) *Шабачко Певачко Друштво* пева „Горама корачница“ од Брава, под управом свога хоровађе, г. *Павла Штокефа*;

10) *Неготинског Певачког Друштва квинтет* пева „Спаваш ли“ од Дав. Јенка, под управом свог хоровађе, г. *Ђ. Димитријевића*;

11) *Српско Јеврејско Друштво* пева „Кдо је мар“ уз пратњу гласовира, под управом свог хоровађе, г. *М. Озеровића*;

12) *Црквено Певачко Друштво* пева „На Липару“ од Ђ. Јакшића, под управом композитора г. *Стеве Шрама*, свог хоровађе;

13) *Црквено Певачко Друштво „Корнелије“* пева „Срећан стан“, под управом композитора, г. *П. Димића*, свог хоровађе;

14) *Београдско Певачко Друштво* пева „друго и треће коло српских народних песама“ под управом композитора, г. *Јосифа Маринковића*, свог хоровађе, и

15) *Сва певачка друштва* певају „Падајте браћо“ од Ђ. Јакшића, композиција Хавласа, под управом хоровађе *Београдског Певачког Друштва*.

У заједничким песамама суделовала су и она друштва која нису певала оделито.

IV.

Трећи дан светковине 19. маја

Тога дана у вече у девет часова, старањем горепоменутих госпођа чланица Женског Друштва приређен је бал у Народном Позоришту. Чланови певачи свију друштава и помажући чланови Београдског Певачког Друштва имали су бесплатне улазнице.

Бал је отпочет „Краљевим ором“ а завршен око 4 сата после поноћи са „Устај, дико, зора је“.

Њихова Величанства Краљ и Краљица благоволили су посетити и концерт и бал; на балу је деловођа у име Друштва предао Њеном Величанству Краљици једну киту природног цвећа са натписом: „Својој узвишеној куми Краљици Наталији... Београдско Певачко Друштво“.

* * *

С прославом тридесетогодишњице Друштво ступа може се рећи у трећу периоду свога живота. Јаче, спремније и на чвршћој основи може оно сада да развија свој рад у двојакном правцу: гајењу и неговању српске песме и ширењу и унапређењу музичког знања у нашем народу.

Много којешта дотле тиштало је Друштво и кочило његов правилан рад: 1) Непрестано таласање; чланови долазе и одлазе из Друштва, према свом главном позиву, јер су то већином млађи чиновници и ученици Велике Школе, који се премештају или намештају, а не трговачка и занатлијска омладина и старији чиновници везани својим звањима за Београд. 2) Немање свога локала подесна за скупљање чланова и давање концерата и Друштвених забава, што је највеће јемство за Друштвену самосталност. 3) Често мењање хоровађа и њихово слабо познавање српских мелодија, јер су ови већим делом били странци. Док прве две невоље Друштво не беше у стању да отклони, трећој, чије отклоњење више стајаше у његовој руци, стаде на пут тиме што беше изаслало свога питомца на страну ради изучавања више музичке школе те да могне праву српску музику напред покренути у правцу који беше обележио К. Станковић. Међутим беше добило у Јосифу Маринковићу већ спремног музичара, који, идући стопама Корнелијевим, уливаше наде да ће наставити његов рад, па и одмаћи далеко у њему.

Јосиф Маринковић родио се 3. септембра 1851 год. у Врањеви у Банату. По свршеној учитељској

школи у Сомбору 1873 год., отишао је у Праг, где се посветио музици и учио четири године оргуљску школу, коју је свршио 1881 године.

Песме које је Друштво дотле певало махом су туђинске или компоноване у туђинском духу, осим Корнелијевих народних песама, његове литурђије и црквених композиција. Тако су певане од:

Биро-а (у француском духу): Хајкачи;

Зајца (у талијанско-немачком духу): Вече на Сави, Југословенско даворје;

Лисинског (у словенско-немачком): Там где стоји;

Це-а (у немачком): Језерце (мешов.);

Шрама (у немачком): Знаци с неба (мешов.);

У гори (мешов.); Кроз поноћ;

Хорејшека (у чешко-немачком): Тихо, ноћи; Туга; Народне песме;

Јенка (у словенско-талијанско-немачком): Дун'те, ветри; Хај! Рек'о нам је; Устај, рајо; Хајд' у војну; Богови силни;

Топалзвића (у словенско-немачком): Звезде (меш.);

Хавласа (у словенско-српско-немачком): Падајте, браћо; III. коло народних песама;

а поред тога чисто стране у преводу, од:

а., *Менделсона*: Зашто ми пружаш; Ловачки збор;

б., *Книтла*: Сабљица оштра;

в., *Ворела*: Ја сам славјан;

г., *Лева*: Пшилећели;

д., *Приха*: Реците ми, ветрови;

ђ., *Недведа*: Домовина;

е.; *Лжичара*: Приморски напјеви, и т. д.

Од коликог је утицаја био рад Друштвени на унапређењу музике у народу за ово неколико година, најбољи је доказ тај, што је већ тада у самом Београду било с њим пет певачких друштава, осем ђачких, која су махом од њега поникла, и то: Корнелије Станковић, Црквено Певачко Друштво, Међународно, Јеврејско, а у унутрашњости четрнаест, и то: у Крагујевцу, Шапцу, Вел. Градишту, Пожаревцу, Смедереву, Књажевцу, Ужицу, Врањи, Лоз-

ници, Неготину, Зајечару, Нишу, Свилајнцу и Трстенику.

Но да пређемо на трећу периоду.

V.

НАЈНОВИЈИ РАД БЕОГРАДСКОГ ПЕВАЧКОГ ДРУШТВА

Одмах некако после прославе тридесетогодишњице (у декембру месецу), било је откриће споменика Кнезу Михаилу. Друштво на позив Општине суделује корпоративно при свечаном открићу, а поред тога позове сва остала престоничка певачка друштва да заједно с њим певају; само пак положи велики венац на споменик, да се бар у неколико тиме одужи своме Великом Добротвору.

1883. Рад Друштвени у овом новом периоду отпочиње са три тековине. Висока Кума Друштвена, Њено Величанство Краљица Наталија дарова Друштву леп концертни клавир, председник г. Стева Тодоровић поклони Друштву велику слику Високог Заштитника Његовог Височанства Престолонаследника, коју сам беше израдио, а Општина му даде на поклон у заједници са гимнастичким друштвом и читаоницом земљиште за зидање дома. За тај циљ установљен је и резервни фонд у који Друштво одмах уложи 600 динара.

Сем тога Друштво је у јуну изаслало изасланство од 16 особа у Карловце, приликом свечаног преноса Бранкових костију.

Исте је године први пут решено да се Друштво и ван Београда појављује са својим хором.

Тако, свој низ посета отпоче са Смедеревом, те у хотелу код „Лафа“ приреди концерат са овим програмом:

Маринковић: Песмом срцу, химна Друштвена, мушки хор;

Маринковић: Путу крај, мушки хор;
 „ Под пенџерите, тенор соло;
 „ Хеј трубачу, мушки хор;
 „ Приклони главу, дует, и
 „ II. и III. коло народних песама.

На том походу примало је и госте.

Друштво је сем тога суделовало исте године на концерту гимнастичког друштва, Побратимства и Контесе Фађери.

1884. Ове године посети Друштво о Тројицама Шабац где приреди у „Касини“ концерат са овим програмом:

Маринковић: Путу крај, мушки хор;
 „ Јадна мајка, мешов. хор;
 „ Певачка химна, мешов. хор;
 „ Народни збор, мушки хор;
 „ VI. и III. коло, мушки хор, и
 „ Под пенџерите, тенор соло.

На том концерту суделовало је и Шабачко Певачко Друштво.

Како се те године довршило зидање Новог Дворца, Друштво је на позив Њеног Величанства Краљице решило да сваке недеље и празника пева у дворској капели по цену од 120 динара месечно, али за то је било принуђено да напусти певање у цркви Св. Наталије, где га је заменило друштво „Даворје“, све док није било Друштво у могућности да одржава обе цркве.

Исте године Друштво је приредило велики концерат у Позоришту, на коме су певане нове Маринковићеве композиције „Српски орао“ (мешов.) и V-то коло народних песама (мушки збор), поред руских народних песама. Тада су први пут и дечји гласови узети у хор по примеру руских хорова, али та се новина није могла дуго одржати с тога што деца код нас рано мутирају (мењају глас), те би се морао сваки час њихов број новим замењивати, што би задавало велика посла а било од мале користи.

1885. За ову годину био је пројектован поход у Ниш, али Србија и опет би приморана да ступи

у рат, што поремети правилан ток Друштвеног рада, и тако 1885. година има да забележи само неколико суделовања у корист разних установа у Београду, којима се Друштво, жељно да потпомогне све што иде у корист Србије и Српства, увек радо одазивало.

Тако је Друштво суделовало на позив одбора за духовни концерат 10. фебруара, а у корист набавке звона и одежди за цркву св. Александра Невског; 11. априла суделује у Народном Позоришту одбору за подизање споменика Жан Жак Русо-у; затим гимнастичком друштву на концерту приређеном у корист његове касе. Али с тим се све и сврши, јер затрубише бојне трубе и позваше Србе у рат, тако, да тек после мира у Букурешту склопљеног између Бугарске и Србије у марту месецу 1886. год. видимо опет Друштво на окупу где наставља свој рад.

1886. Место осујећеног похода у Ниш, приреди Друштво ове године о Духовима поход у Пожаревац на нарочитој лађи, који је испао врло сјајно. Певале су се махом члановима познате песме осим нове композиције Маринковићеве за тенор село „Ој леле“ и Базенових „Крстоносаца“ у мешовитом збору.

Исте године мало после похода Ј. Маринковић напушта Друштво да отиде у Беч ради усавршавања у музици, те Управа би принуђена замолити пок. Свободу да га заступа до његовог повратка.

1887. То је доста допринело застоју Друштва, код кога ове године не видимо великог рада. Добро те је могло с чашћу одговарати на се узе им обавезама. Ј. Маринковић врати се с пута и даде на ванредном збору држаном 16. октобра Друштву оставку. Услед те оставке Управа је расписала стечај на који се пријавио Стева Мокрањац, и он буде примљен. Од тога доба па до данас он ради у Друштву непрекидно и доприноси својим радом његовом сталном напредовању.

Стева Мокрањац је наш стари познаник, који је пре дванаест година заступао хоровађу као дилетант а доцније послат на страну да као Друштвени питомац изучава музику. Његов музички дар, који

је он усавршио стеченим музикалним знањем на страни, отпочео је одмах да развија ступањем у Друштво као хоровађа. Његове прве композиције „Јадна Драга“ и „I. руковет народних песама“, које је извео на крају ове године с хором, направиле су на присутне изванредан утисак. Писане у чисто српском духу и музичким знањем, оне су у Мокрањцу одмах обелоданиле правог наследника Корнелијевог. Данас, после 15 година рада, Мокрањац има поред великог низа композиција народних и светских и читаву литургију са великим бројем црквених композиција, све у народном духу, и све су те песме постале популарне у целој Српству. С њим је само могло Друштво дотерати до оног гласа који сада у Српству ужива, те му с правом припада међу установама ове врсте прво место. Нема сумње да је и он био срећан, што је нашао у Београдском Певачком Друштву људи који су му помагали да може с успехом развијати свој дар и открити га свету. Тек свакако, он ће још за дуго остати једини српски композитор, и на њега ће се угледати сви они уметници српски који буду хтели с њим заједно створити чисто српску музику.

Мокрањац се родио у Неготину 1855. године. Свршивши гимназију, упише се у Велику Школу да изучава филозофију, али љубав к музици била је јача од свију филозофских наука, те он баци на страну те науке да узме тактиршток. Може бити да би као филозоф дотерао био до веће плате и вишег звања, али свакако до мањег имена, и Српство које не би могло бити знало за Мокрањца професора, зна данас цело за Мокрањца композитора.

1888. Ни 1888. година није прошла бех похода. Одмах у почетку њеном реши Управа, кад се први пут скупила под председништвом г. Ђоке Станојевића, да посети Ваљево и приреди тамо концерат. Овај поход, и ако је испео врло лепо, завршио се због великих трошкова дефицитом.

Одмах после тога о Духовима походило је Друштво Крагујевац, где је приредило концерат.

И овај поход испао је на задовољство свију учесника. Као на концерту у Ваљеву тако и на овом у Крагујевцу, Друштво није певало никаквих нових композиција.

На свом редовном састанку Друштво је изабрало за свог почасног председника г. Стеву Тодоровића, у знак захвалности за његово ревносно заузимање за напредак Друштва.

Исте године Друштво је узело учешћа и у Вуковој прослави. И кад узмемо још да је те године приређено у Београду неколико концерата, од којих је највећи био онај у Великој Пивари, можемо закључити да је рад Друштвени био живљи ове године него обично. Пред публику изнело је Друштво те године неколико класичних комада, као од Менделсона „У гори“ и „У шуми“; од Рубинштајна „На гондоли“ и терцет из опере „Купец Колашников“; од Прохаске „Две руске народне песме“, а Мокрањац је спремио своју нову композицију „Српске песме из XVI. века.“

1889. Први пут прославило је Друштво ове године, свог патрона Св. Василија, као успомену на дан оснивања Друштва. Ова је година значајна по Друштво и с тога, што је оно на позив Краљевске владе ишло на косовску прославу у Крушевац и Жичу на Видовдан, за што је била сваком члану одређена дневница. На прославу се кренуло корпоративно цело Друштво 13. јуна, а 14. дочекало је Њ. В. Краља с осталим друштвима у Крушевцу и отпевало химну. 15. јуна певало је Друштво за време архијерејске службе, на помену пред црквом одржаном косовским јунацима, при освећењу заставе певачког друштва „Обилић“, при освећењу камена темељца за споменик косовским јунацима и при освећењу барутане на реци Расини. После подне 16-га суделовало је на концерту Крушевачког Певачког Друштва и у вече на бакљади у почаст Краљу. После бакљаде Друштво је било гост „Обилића“ на банкету;

17-ог кренуло се Друштво у Трстеник;

18-ог дочекало је Краља у Врњачкој Бањи, а сутра дан стигло у Краљево;

19-ог из јутра ишло је с осталим депутацијама на поклоњење Краљу, а после подне присуствовало дочеку руског посланика г. Персијанија;

20-ог певало је за време службе и свечаног чина миропомазања у Жичи, а за време народног ручка певало је разне песме;

21-ог кренуло се Друштво натраг у Београд преко Крагујевца, где је давало последњи концерт на том тешком путу, и од тог концерта је половина прихода ишла у корист подизања споменика Косовским јунацима.

Одмах после одмора у септембру месецу Друштво присуствује корпоративно освећењу Св. Савског Дома и пева „Ускликнимо с љубављу,“ „Српску химну“ и „Белог орла“. После ове светковине Друштво је ишло у Смедерево где је приредило концерт из познатих песама са додатком Хавласове песме за мешовити хор „Црногорац — Црногорки“.

Исте године одазвало се жељи Њеног Величанства Краљице Наталије и отпочело опет певати у цркви Св. Наталије недељом и празником. Поред тога суделовало је на концерту г-це Сидоније Илићеве, Женског Друштва и Учитељског Удружења.

1890. После обилатог и плодног рада у минулој години, Друштво је 1890. с правом себи дало мало одмора, те као важнији његов рад имамо да забележимо само велики концерт у Народном Позоришту 23. јуна, а уз суделовање г-ђе Ане Шрам, г. Јосифа Слободе, г-це Ол. Васиљевићеве, оперске певачице из Пеште и г. Стевана Дескашева, оперског певача. Ту је Друштво изнело своје најбоље пијесе, као: „Јадну мајку“ од Маринковића; „Ах Време“ од Варламова; „Вилинско коло“ од Новотина; „Руске народне песме“ и „III. руковет“ од Мокрањца. Успех је овога концерта био сјајан, Позориште пуно, одушевљење необично, публика захвална изазивала је и суделоваче и Друштво после сваке песме.

У овој години Друштво је још приредило својим члановима излет у Кошутњак и летњу забаву у Великој Пивари, а поред тога суделовало и на забави Женског Друштва.

1891. У 1891. години Друштво је изгубило једног од својих највреднијих чланова, Владу Кнежевића, секретара Друштвеног. С тога је решило да неколицина чланова учествују на пратњи и парастосу у Шиду (Срем).

Те исте године Друштво је приредило први поход изван граница Србије у Митровицу 9-ог и 10-ог новембра. Браћа Митровчани дочекали су своје госте најодушевљеније. Концерат и заједничка вечера испали су сјајно. Друштво је певало своје најодабраније песме. Оне су све оставиле на присутне најлепши утисак.

Одмах некако после првог похода Друштво је позвато било да суделује при полагању темеља за Официрски Дом, на што се оно по свом обичају радо одазвало.

1892. Свој рад у 1892. години почиње Друштво суделовањем на концерту који је приредио Одбор за прославу Симе Милутиновића — Сарајлије на дан 31 јануара, и на забави чешког друштва „Лумира“, на којој је уз бурно тражење браће Чеха отпевало познату чешку марсељезу „Бивали Чехове“.

У Неготину спремала се свечаност откривања споменика Хајдук-Вељку, овом узор-карактеру и јунаку наше новије историје. Београдско Певачко Друштво прима на се улогу суделовача у поменутој свечаности и покретача за одлазак у Неготин. За тај циљ погоди нарочиту лађу и стави је на расположење свима који би хтели ићи с Друштвом у Неготин на светковину, под врло повољним погодбама, а уз то осигурало је сваком госту и пут на колима од Радујевца до Неготина, седиште на Друштвеном концерту и доручак приликом излета у Манастир Буково. Уз пут придружише се гости из Смедерева и Градишта.

Светковина у Неготину трајала је три дана. Првога дана приређено је подушје Хајдук - Вељку; тог је дана, у ноћ, Друштво дошло у Неготин. Другог дана после службе Божје било је свечано откривање споменика. И за време службе и при откривању певало је Београдско Певачко Друштво.

Ову лепу свечаност описао је опширно с ретком вештином г. Срета Стојковић, директор гимназије Вука Стеф. Караџића, у свом топло написаном делу „На лепом српском Дунаву“, одакле смо и ми позајмили ове податке.

У вече другог дана био је концерт у позоришној арени, који је приредило Београдско Певачко Друштво. Програм је био одабран; поред већ певаних песама, тог се вечера отпевала први пут Мокрањчева композиција „Песме о Хајдук Вељку“ (VI руковет). Сва публика, а нарочито Неготинци, беху занесени одушевљењем. Том приликом кад је Друштво требало на општи захтев да понови Вељкове песме, изасланик Друштва Св. Саве, г. Ђока Миловановић, одборник нашег Друштва, истакнувши у кратком и лепом говору заслуге Мокрањчеве, нарочито на пољу обделавања народних мелодија, окитио га је светосавском сребрном медаљом. После концерта била је играња у Гранд-хотелу.

Трећи дан 20. јуна био је поход до манастира Букова, где беше спремљен доручак, после кога се Друштво пред манастиром заједнички сликало. У вече био је банкет који је приредила општина у част гостију, а после банкета око 4 часа кренуло се Друштво натраг у Радујевац а одатле у Београд. На повратку Градиштанци приредише Друштву сјајан дочек. Позваше га да изађе из лађе и прими закуску у башти „Народне Гостионе“. Градиштанско и наше Друштво отпеваше неколико песама, председник градиштанске општине, г. Рафаило Михаиловић, поздравља Друштво и госте лепим говором, на који одговори г. Станојевић, председник нашег Друштва, захваливши се Градиштанцима на гостољубивом дочеку. Одатле се Друштво крене на лађу,

где га је при поласку сликао г. Станојевић, а пред зору стиже у Београд. Чланови и гости дуго су помињали овај излет са кога је сваки однео најлепше успомене.

1893. На истом путу по повратку заче се мисао код неких чланова да Друштво приреди поход у Дубровник приликом откривања споменика бесмртном песнику Гундулићу. Та мисао нађе одзива, те тако одмах у почетку 1893. године, пошто се донесе коначна одлука (5. марта), поче се Управа бавити привођењем у дело те лепе и родољубиве замисли.

Она састави нарочити Одбор на чело кога ступи г. Светомир Николајевић, и овај живо поче радити око припреме за тај значајан поход. Ове припреме су прекинуте једино прославом ступања на државну управу Његовог Величанства Краља Александра, високог Друштвеног заштитника, у чију је славу Друштво приредило велики и сјајан концерт у Позоришту, када се први пут отпевала најновија смеса српских народних песама Стеве Мокрањца, тако звана V-та руковет.

На овом концерту отпевана је и нарочито за тај циљ спевана песма од г. Драг. Брзака коју је компоновао г. Ст. Мокрањац за мешовити збор. Ево текста те песме:

ПОЗДРАВ

Његовом Величанству Краљу

НАЈВИШЕМ ЗАШТИТНИКУ БЕОГРАД. ПЕВАЧ. ДРУШТВА

написао Др. Брзак

ЗА МЕШОВИТИ КОР СЛОЖНО

Ст. Мокрањац

певан на концерту „Беогр. Пев. Друштва“ у Нар. Позоришту

Загрмеше громки гласи,
Па плинуше к'о таласи,
По Србији свој;

На све стране клик се чује,
 На све стране песме брује,
 Шумни славопој!

—
 У пурпуру зоре сјајне,
 У освиту наде бајне,
 Плете Народ сплет;
 Да окити Краља свога,
 Немањића млађаного,
 Свој мирисни цвет!

—
 И ми смо Ти венац сплели,
 Венац росни, неувели:
 Да нам дуго сјаш!
 Песме наше нек се слију,
 У најлепшу хармонију,
 Заштитниче наш!

—
 А кад једном нојца мине
 С Душанове тековине,
 Када блесне сјај:
 Поздравиће песма нова
 Наследника Душанова,
 Живео нам, хај!...

Одмах после концерта отпутовао је изасланик Друштвени г. Спира Калик, тадашњи потпредседник, у Дубровник, да тамо уреди све што је потребно, да би Друштво могло с успехом извршити своју замисао.

Друштво се крене на пут 10 јуна у 4 и по часа после подне преко Фијуме, где га је очекивала најмљена лађа која ће га одвести у Дубровник. Ево шта о томе пише писац лепе књижице г. Цветић о „Гундулићевој прослави“, која је изашла одмах после похода:

„Десети је јуни, два и по сахата по подне. На нашој главној железничкој станици необично је живо, много је света и тај се нешто ускомешао, јури тамо амо, свако лице сија од радости а из очију им сија жеља да се што пре крену. Нису то

обични путници — сви су радосни, необично весели и чисто им читаш из очију како им срца бурно куцају а душа пламти, е би сви прелетели да што пре виде своју *Атину*, свој *Дубровник*, своју браћу, споменик свога српскога сина, свога генија — песника *Ива Гундулића!*... Да, да, необични су то и ретки путници; то је *Београдско Певачко Друштво*, под највишом заштитом *Његовог Величанства српскога Краља Александра I*, које се креће у српски Дубровник.

Сутра дан после подне бесмо у Фијуми. На станици беше и секретар и заступник нашег оболелог генералног ријечног консула, који предаде у име свога старешине, нашем председнику, диван лаворов венац, за наше певачко друштво. Са станице одосмо право на нашу лађу „Хунгарију,“ један од најлепших и најбржих бродова мађарско-хрватског лојда. Наша лађа била је доста мала за онолики број путника, али људи образовани, озбиљни, достојанствени и који потпуно поимају на првом месту циљ свога путовања, права браћа сложе се и у ораховој љусци.

Полазак нашег брода беше заказан за осам сахати у јутру. Веселе и шале на броду трајаху до после по ноћи, кад уморни и неиспавани полегамо ко у кабину, ко на кров.

Брод те носи живо, први од свију стиже пред луку, Груж, — на највишем вису његовом угледамо српску заставу! — Сва срца заиграше од радости, а грла загрмеше бурним усклицима. Брод те уноси као на крилима у ту дивну луку, пристаје обали, музика те поздравља српском свирком. У рукама јуначкога и горостаснога Бокеља вије се српска застава, поздравља тебе и другове, као мајка милу децу своју! — Чини ти се да те њено лепршање завија у недра своја. — Поздравни српски узвици, из српских грла, из српских јуначких груди, небо проламају; одзивају се твоји другови и другарице, певачи, српском дивном песмом: „Боже братимства“ и „Хеј трубачу.“ Дубровачки одбор, у коме бије чисто српско срце, улази на брод, поздравља те, љу-

би те; српске му речи из душе потичу; а гомиле света на обали поздрављају те српском речи, из српске душе! Здружен и загрљен с одборницима, окружен народом улазиш са српском заставом у град; недеља је, све затичеш у свечаном руву. Прво сусреташ дичну и јуначку браћу из кршне Херцеговине, опет српска реч, српски братски поздрав; гости из околине и грађани поздрављају те српски; свуд се већином вију српске заставе. Та све је српско, српско!... Очи ти се шире, груди ти се надимају, срце ти бије силно, душа ти пламти у неописаној радости! — Будиш се — видиш јасно, да те лахорић није слагао, да оно не беху снови, да је све и оно и ово жива истина, жива и истинита јава! У српској си Атини, у српском Дубровнику.

Сутра дан, у понедељак, још рано у зору пробудише нас топови с тврђавице. После доручка на броду кренусмо се у град. Све улице беху препуне света, а нарочито око саборне католичке цркве. Како нама не беше допуштено свечано учествовање, корпоративно, а не хтедосмо се придружити ни једној групи Срба из земаља које су под Аустријом, то се постависмо пред доњим градским вратима и доланом (царинаром). Али ипак највећу пажњу привлачио је на се, као неки чудотворни магнет, један венац који беше највећи и најлепши, а ношен је због своје величине на мотци, обвијеној српским бојама. Поред венца ишао је с једне стране г. Ђ. Станојевић, а с друге стране један одборник дубровачки. То беше венац *Његовог Величанства Краља Александра*. При угледу венца јекнуше узвици: „Живео српски Краљ Александар I.“ Не зна се од куда је бурније одјекивало, да ли с наше стране или од браће из опхода. Изгледало је као да узвицима никад краја бити неће. Особито симпатично је поздрављен од свих Срба председник дубровачке општине, старина Гундулић, као Србин и потомак великога песника. При поздраву застаде у опходу, поклони се дубоко, сузе му затрепташе у очима, хтеде нешто рећи, али не могаде, само се немо клањао пун узбуђења.

После опхода отидосмо натраг на лађу на ручак, одакле смо имали поћи корпоративно, после подне, да положимо наше венце на споменик Гундулића, кад нам већ није било допуштено учинити то на заједничком опходу.

Скуп свију Срба беше заказан за пет сахата у Грузу. Тачно у одређено време искуписмо се сви до једнога. Дивно беше погледати искупљену браћу и сестре, нарочито оне у красном народном оделу, просто да ти око засузи од велике радости. Ту ти беху Срби мал' не из свих српских земаља. Заступљени беху: Далмација, Дубровник и Бока, Црна Гора, Херцеговина и Босна, Војводина и Краљевина Србија. Беше и један Србин из Старе Србије и један брат мухамеданац из Херцеговине.

Наш председник не могаше срцу одолети, а да поједине групе Херцеговаца, Бокеља, Црногораца и наших женскиња не фотографише. И баш кад је снимао једну дивно измешану групу, а ми се остали постројавасмо, појавише се браћа Хрвати.

Постројисмо се и кретосмо се. Сви озбиљни, мирни и достојанствени. Напред иђаху један Црногорац и један Бокељ са српским тробојкама у рукама. За њима наше другарице у народном оделу, а за овима остале! госпођице и госпође, па мушкиње све у свечаном оделу, и с одличијама, измешани, од времена на време вичући мирно и одмерено: „*Живео српски Дубровник! Слава српском песнику, Иву Гундулићу! Живело Српство!*“ Низ беше веома импозантан, скоро невиђен. Од Груза до Дубровника има по сахата, сав тај простор беху наши превршили; и докле први улажаху већ у град, дотле се последњи још и не кретоше из Груза. По мишљењу истинитих и непристрасних људи, само поход у Дубровник силнога цара Душана ако је могао бити величанственији! При постројењу видесмо где гомила страног света једнако само разгледа венац Његовог Величанства Краља Александра. Кад беше све готово, попе се председник на пједестал и приказавши сребрни венац „Београдског Певачког Друштва“ положи га уз одушевљено одобравање.

У тај мах се захори већ у напред нарочито спремна дивна песма: „Химна Гундулићева“, коју отпева наше Певачко Друштво, складно и дивно, уз опште најбурније одобравање; и баш кад хтеде Цветић, изасланик и представник Краљ. Срп. Нар. Позоришта, који се већ био попео на пједестал, заустити да прочита „Гундулићев завет“, грунуше одборници из приређивачког одбора, и уплахирени рекоше: „Молим вас, не смије се, не смије! није у програму.“ А у усти мах створи се ту и шеф полиције, те сав дршћући рече: „Забрањујем. Не смије се ништа читати, ништа говорити, није у програму!“

Сутра дан, у уторник, беше Видов-дан. Искуписмо се у лепој и пространој цркви нашој. Чинодејствовао је г. владика которски с неколико свештеника, а наше Београдско Певачко Друштво певало је ванредно лепо. Тако одадосмо и достојну пошту нашим погинулим дивовима на Косову. Црква и све улице око цркве беху препуњене светом, који с ванредном пажњом и побожношћу слушаше црквено певање. После службе искуписмо се у српску „Штионицу“, у стару палату *песника Ива Гундулића*. Поче певање нашега Друштва, на општу молбу. Све живо раздрага се и запљеска, како у препуним просторијама штионице, тако и у пренуним околним улицама. Чинило се као да су се сви гости дубровачки искупили у штионици и око ње.

После подне донесе брод „Дубровачког Друштва“, „Бојана“, огроман број Срба из градске мале луке, на околи у Груж. Изађоше на обалу, где им се ми остали Срби придружисмо. Множина наша беше узела сву обалу великог залива у Гружу. Са заставама српским напред, исто онако као и јуче, величанствен поход упути се на гроб другог великога српског дубровачког песника, Меда Пуцића. Кренусмо се, кад исърсну Маројчић и пита Србе: куда ће? Одговара се: на гроб Меда Пуцића. Маројчић забрањује, јер није у програму. Одговара му се да се гробови могу похађати и изван програма и без допштења полицијског. Маројчић наново забрањује жандармским

бајонетима. Посредује барон Живковић и оштро казује Маројчићу своје разлоге. Допушта се уз пратњу жандарма. Мирно и достојанствено кретосмо се уз брдо на Лапад. У гробљу заузеше певачи простор око гробова дубровачког племства. Остало гробље, зидове и сав простор око гробља заузеше Срби. Полаже се венац на Медов гроб.

Пошто је српско певачко друштво „Јединство“ отпевало „Вјечнаја памјат“, др. Владимир Тројановић, из Боке Которске, ставши спрам гроба, рекао је од прилике ово:

„Овај жарки пољубац (говорник клече и пољуби гроб), пољубац је целог Српства, које се ево из свих крајева наше велике српске отаџбине скупило да се сети овог светог места где у српској земљи, у сени чипреса, лавора и маслине сниваш, бесмртни, вечни санак.

Омладина твоја српска и народ приступа да се поклони генију твоме. Приступа к светлом гробу баш данас кад великом српском песнику Гундулићу, твом старијем другу, који је теби, о Медо, оставио српску Сунчаницу, споменик открива. Бесмртни песниче, твој слободни дух, твоје велико српско срце храбри нас, јер песма твоја са висина свемогућим гласом силно нас зове, да учимо и да се уздамо у бољу будућност народа српског, који си ти, верни, бесмртни син његов увек прослављао.

Пре десет година с овог истог места — кад тебе, о славни, у гроб положисмо, кад Дубровник, твој српски град, омладина и цео народ горко плакаше што занемеше твоја златна уста, — први приступи твој гласовити ђак а наш велики учитељ Петар Будмани, који савладавши велике јаде у народној тузи овако свечано рече: „Бесамртни учитељу мој Медо, заклињем ти се да ћемо увек твојим стопама следити док нам год ускуца ово српско срце.“

И гле данас, ево Српства твог на гробу твоме; ево нас да се још једном, враћајући се испред Гундулићева кипа, закунемо теби да ћемо следити твојим стопама, да ћемо чувати твој и наш српски

град као и овај твој гроб да га душман не отме, докле и једног Србина траје!

Чуј, о бесмртни, заклетву нашу, и сврх недогледних појетских висина, где Гундулићев српски геније царује, не дижи ока с твог српског Дубровника него чувај и брани твој српски народ.

Овај жарки пољубац (говорник опет клече и пољуби гроб) пољубац је целога Српства!

Слава, слава, слава српском песнику Меду Пуцићу.“

Народ ганут на ове речи кликну „Слава!“

Пошто се народ утиша, пресветли г. Ђорђе кнез Војновић захвали у име Медове својте говорнику на искреним изразима а целом учествујућем народу на указаној пошти, препоручујући и у напред слогу и љубав међу браћом једне крви и имена и завршујући: Слава Меду Пуцићу! Народ му се одазва са: Слава!

Затим је узео реч г. д-р Матијевић, коју му је поглаварствени повереник једва допустио под нарочитим условом да у опште кратак буде. У главном г. д-р Матијевић изрече ово:

„Господо! Иза говора г. Тројановића сувишно је ишта придодати, али ипак дужност ми је да узмем реч, јер кад се у оваковој згоди части успомена Меда Пуцића, дубровчанској је омладини света дужност да проговори. Дужност јој је, господо, да проговори, јер се омладина дубровачка поноси да у своме раду иде Медовим трагом.

Као што је покојни Медо својим племенитим и патриотским срцем љубио све Славене, као што је он певао о славенској слози а ипак као Дубровчанин знао је да не сме друго да буде но Србин, тако и дубровачка омладина пружа руку свим Славенима, али уједно не заборавља никад да је српске народности, и да ту своју народност има да очува.

И на овом гробу, на овом светом месту, где је сахрањен прах једног од највећих сувремених Дубровчана, који има узвишено место у нашој књижевности, мило ми је у име дубровачке омладине

поновити: на борбу, коју против једнокрвне браће водимо, не гони нас мржња, гони нас, сили нас, само борба за одржање!

Дубровачка омладина, господо, све оне који јој пребацују да је на кривом путу, да је погрешан рад, води на ово место, показује им овај свети гроб, сећа их на рад покојника чији је пепео у овој грудни дубровачке земље сахрањен, и каже им: поклоните се Медовој успомени.

Хвала вам пак, браћо, да сте ви, већином православни, похитали овамо да прославите католика Гундулића, и дошли данас да извршите овај акт пиетета према другоме великоме католику. Хвала вам, браћо, јер сте тим најбоље доказали како је лажна и нетемељита завада да нас вера дели (Гласови: не дели).

Слава Меду!“

На ове речи наста неописано одушевљење; сви се говорнику примичу да га у лице пољубе, да му захвале, да се с њим рукују, док га од једном прихватише и подигоше у вис и тако га триумфално изнесоше из гробља, а за њим оде сав остали народ уз непрекидно клицање: Слава Меду Пуцићу! Живео др. Влахо Матијевић!

Истим редом Срби се вратише под заставама у Груж.

Брод „Бојана“, на коме је приређивачки одбор спремио разне дивне ђаконије и најстарије дубровачко вино, стоји спреман да прими Србе. Велики број Срба укрцава се у брод, брод полази под српском заставом на Ријеку, где утиче Требишница у море. Наше Друштво пева лепе српске песме. Ријека одјекује. Наздравља се и кличе: „*Живели Срби Дубровчани! Живела српска Ријека! Слава Гундулићу! Живело Српство!*“ С обе обале одјекују отпоздрави: „*Живели Срби из Краљевине! Живело Српство!*“ А са дивног старог летњака бивших председника републике дубровачке — својине браће Папи, од којих је један капетан на нашем броду „Бојана“ — грме прангије, те нас поздрав-

љају. Ми одговоримо узвицима: „*Живели Срби, браћа Папи.*“ Препуне барке народа, који се већ враћаше са светковине пролазе поред нас и поздрављају нас. Пева се, прангије грме, весели се Српство! Мрак се почео спуштати, осветљавање отпоче али прангије једнако грмише и из летњака на обалама поздрављаху нас непрестано. Пловљасмо већ у луку грушку, а поздрави и прангије још нас поздрављаху. Кад ступисмо у луку — какав величанствен призор! Сви бродови дивно осветљени. Стотинама барки и барчица њихових сјајно осветљених, међу којима најлепше беше осветљена барка опште познатог одличног Србина г. Нике Бошковића, који је као члан приређивачког одбора, својом ванредном гостољубивошћу, сваки дан позивао у своју дивну вилу, јединствену у Дубровнику, многе одличне Србе из разних крајева и господски их гостио; у тој барци којој се с децом својом и са својом ујном возила госпођа А. Константиновићка. Све куће и летњаци дивно осветљени. Па тек *галеђанте*, по млетачки, као какав сјајан лабуд, плови тихо и нечујно. Сав Груж у пламену. Заиста ретко осветљење. То беше тако дивно и чаробно да се не да ни исказати.

Тога вечера беше код нас необично весело на броду. Певало се, играло и свирало. Беше код нас неколицина браће скоро из свих српских крајева, па и један брат мухамеданац, који је с највећим одушевљењем играо наше лепе игре. — Усред весеља изненадише нас мили и одлични гости. Дође нам на брод министар резидент француске републике с госпођом и министар резидент турски с неким дамама, који су обојица акредитовани на Цетињу. После приказа и малог разговора устаде г. Св. Николајевић, и на француском језику дивном беседом поздрави миле госте. Ми остали поздрависмо их са три пута: „Живели!“ На то устаде министар француски и врло узбуђено захвали се на тако пријатељском пријему, изјавивши своје особите симпатије за српски народ и његову будућност. Сад тек загрмише узвици: „Живела Француска!“, а наше Друш-

тво отпева, уз бурно повлађивање, „Марсељезу.“ Госпођа министрова беше толико ентузијазмисана, да је за то време непрестано викала: „Живели Срби!“

Домаћини наши дођоше да нам од срца захвале на нашој походи Дубровника, уверавајући нас да су они све чинили што се могло и што се смело и није смело, само да њихова браћа Срби буду задовољни; да се поносе нашом походом и толиким необичним бројем Срба, кад се зна колика нас даљина дели, и што не пожалисмо труда да дођемо у свој Дубровник, међу своју рођену браћу, која се поносе својим претком Душаном и осталима, о којима је певао њихов славни предак Иван Гундулић. „Слава нашим претцима! Слава песнику српском „Иву Гундулићу!“ проламаше месецом и осветљењем чаробно осветљену ноћ. Председник још рече: да су ови дани прославе најсрећнији дани његова живота. Нарочито се радује што види толику браћу искупљену у граду својих предака. Одбор већ хтеде да пође, али сад узе реч академик Николајевић, и подиже чашу у здравље седога српског ветерана песника и драмског писца, Дубровчанина г. Матије Бана. „Живео!“ загрме једнодушно. У лепом низу речи, академик изнесе његове заслуге за српску књижевност и за српско име у српскоме Дубровнику! Још једно громко „живео“ и „многаја љета.“ Госп. др. Матијевић захвали се на тој лепој здравици красним речима, у име Срба Дубровчана, а г. Стева Тодоровић, као зет, у име свога таста, који, због старости и велике топлоте у ово доба, не смеде поћи у Дубровник. Тада представи г. академик Дубровчанима ћерку г. Бана и његову унуку и унука. Топови већ јављаху да су Бокељи спремни, одбор се ужурба, још једна кратка песма опроштајна, усклици са обе стране, грљење, љубљење, опроштајни узвици са сузним очима и — растадосмо се! На обали цео одбор и непрегледан свет. Брује поздрави, музика свира, ми отпоздрављамо истим одушевљењем, узвици јече, а топови грме. Удаљујемо се из луке, а тихи опроштајни уздаси отимају нам се из груди,

за нашом Атином, за нашим Дубровником! Кад бесмо према Локруму, угледасмо још једном Дубровник, зачусмо још једном клицање и удаљисмо се сасвим, понев најлепше успомене из своје Атине, из Дубровника!

У зору уђосмо поред Остре у Новску Луку, посматрајући красни залив и лепо положај Новог. Прођосмо кроз Ђериге поред Лепетана и упловисмо у најдивнију луку Мора Јадранског, у — Луку Которску.

Кад изађосмо, нађосмо се брзо с г. Рамадановићем, конзулом кнежевине Црне Горе. Беше му јако криво што тако рано дођосмо, јер наш долазак беше пријављен за подне. Рече ми: „Сви сте нас преварили. Ми вам спремисмо братски дочек, а ви нас тако изненадисте.“ Ми му се извинисмо како знасмо и могосмо, а кад га упитасмо за кола, он нам рече да су нам Војвођани без његова знања узели око десетак фиакера. Не беше места у колима за све, а тога дана још је требало дати и концерат на Цетињу. Сад тек настаде прави белај. Али шта неће Српкиња и Србин постићи само кад својски прегне. Прикуписмо све што у Котору беше кола, фиакере који тек с Цетиња и од других страна пристизаху; товарна кола, која тако удесисмо да 16 до 20 особа могаху у њих поседати мазге, мазгове и коње, све живо четвороножно. Употребисмо све, само да се постигне циљ. Кретосмо се све у партијама. Дивна слика за шаљиве листове. „Флигенде Блетер“ платио би врло скупо слике наше експедиције. Неке наше лепе сапутнице одважише се чак да јашу на мазгама, и ако никад свога века нису јахале, кад већ ма каквих кола нестаде; и неке то са прегорењем живота и извршише, а неке, треснув љуто о камење, баталише мазге Пођосмо скоро. сви, осим једно дваестину њих, који остадоше у Котору. Који јашише одоше старим страшним и вратоломним путем. Неки пођоше новим друмом, који као да је јединствен у свету, са своје страшне чудноватости и са ретке техничко-уметничке израде и

необичне лепоте. Дођосмо већ и на црногорску границу; ја им показах белеге, моји се другови прекрстише, а један мој пријатељ одахнувши узвикну: „Хвала ти, Боже, кад сам већ у нашој другој отаџбини и потпуној српској слободи!“ Сигурно се сетио Маројчића и полиције у Дубровнику. Још тренут и ми стадосмо пред механу.

Цетиње је учинило на све наше веома леп и веома пријатан упечаток. А тек наша рођена браћа, браћа Црногорци! Кад пролазисмо главном улицом, поздрављаше нас братски и искрено све живо, а кад стадосмо пред Локанду, затекосмо све одличније Цетињане, који нас дочекаше без хуке и буке, али искрено, братски! Најискреније, најсрдачније! Та како може друкчије и дочекати брат брата?..... После поздрава добисмо сви цедуље на којима стајаше свакоме забележен стан и гостионица или приватна кућа, где ће који становати и где ће се хранити. Сви присутни ставише нам се одмах на услугу, без разлике сталежа и занимања, те нас братски разведоше по најбољим приватним кућама и по најбољим гостионицама. За четврт сахата било је већ све у реду. Чак беше и за оне већ све приређено који пристизаху и који ће тек стићи. Због недовољног броја кола било је наших који су тек у мрак стигли, а неки певачи чак у половини концерта. Кад се преобукосмо, искуписмо се сви опет пред Локандом. Већи број наших измешан с браћом Војвођанима оде у дворску башту, где бејаше Његово Височанство Кнез Никола, са својом узвишеном Породицом. Њихова Височанства изволела су госте најљубазније примити, а нарочито Њезино Височанство Кнегиња Милена изволела је све женскиње наше ословити и с њима се разговарати. Тога вечера пролазила је црногорска војна музика неколико пута кроз све Цетиње, јер сутрашњи дан беше рођен дан Његовог Височанства Престолонаследника. У девет сахата беше заказан концерт. Тачно у то време јави се Његово Височанство Кнез Никола са свом

својом узвишеном Породицом у десној ложи. Сав дипломатски кор са својим породицама беше већ раније дошао у леву ложу. Дворница беше препуна најодличније публике: наши, Војвођани, и од домаћих само позвани од Његовог Височанства. По доласку Његовог Височанства концерт одмах отпоче. Поред свега десперата нашега хоровађе што Друштво беше преморено непрестаним путовањем; тродневним слављем у Дубровнику и неспавањем, као и што беху остали у Котору један од најбољих тенора и два од најбољих сопрана, концерт је текао, узев у обзир све прилике, веома лепо и брзо. Срећом што бар најбољи басови стигоше још за времена. Песме беху најодабраније и најлепше. Концерт је отпочео песмом Његовог Височанства песника: „Онамо, онамо.“ — Поновљене су само две: она што је певаше онако ванредно лепо г-ђа Стевина, и „Хајдук Вељко“, најдивнија композиција нашега Сгипана, у којој је особито лепо отпевао свој соло г. Раја Павловић. Његово Височанство нарочито није изволело допустити понављање песама, због преуморености Друштва, као што се доцније изволело изразити. Одмах после концерта, још у дворници, изволело је Његово Височанство позвати хоровађу, г. Мокрањца, и изјавити му своје особито задовољство. Тако исто изволело је Његово Височанство, после одласка с концерта, позвати себи у двор академика г. Св. Николајевића, и пробавити с њиме више од четврт сахата. Остали гости разиђоше се својим домаћинима, на весеље код њих, или по гостионицама, или легаше да уграбе што одмора.

Сутра рано изволело је Његово Височанство примити у аудиенцију председника нашега Друштва, још неке одличније наше сапутнике, као и неке одличније Војвођане. Београдско Певачко Друштво донело је једну плочу, иницијативом г. С. Николајевића, дар г. Чебинца, од чистог белог нашег мрамора, као спомен на овај наш поход, с натписом:

ЗА ВЛАДЕ ЊЕГОВОГ ВИСОЧАНСТВА

Кнеза Николе I.

„БЕОГРАДСКО ПЕВАЧКО ДРУШТВО“ ПОД ЗАШТИТОМ
КРАЉА СРБИЈЕ

Александра I.

ПОКЛОНИВШИ СЕ СПОМЕНИКУ

ИВАНА ГУНДУЛИЋА

У ДУБРОВНИКУ

ЦЕЛИВА ГРОБ ПЕСНИКА

ПЕТРА ПЕТРОВИЋА ЊЕГУША

О ВИДОВУ-ДНЕ 1893.

М. М. Чебинац
Краљево — Србија

а у жељи да се иста плоча узида у црквицу на Ловћену, где борави вечни санак *владика Раде*. Затим је Његово Височанство изволело примити одбор Певачког Друштва, коме на челу беше његов председник. Том приликом изволело је Његово Височанство изјавити своје највише задовољство и захвалност на целом походу, запитавши г. председника да ли су сви гости задовољни храном и становима, јер је он наредио да храна буде добра, а станови удобни. Председник је рекао да су сви веома задовољни и једним и другим, и у име свих гостију изјавио најпонижнију захвалност на високој пажњи и старању. Том приликом изволело је Његово Височанство, као највиши знак свога признања, одликовати г. Св. Николајевића и г. Чебинца орденом Данила I. После тога изволело је Његово Височанство примити све госте у великој дворници. Кад се бисмо поставили у полукруг, женскиње десно, а мушкиње лево, ађутант јави да долази Његово Височанство Књаз. Како уђе, заори се громко „*живео*.“ Импозантна појава у дивном црногорском оделу с руском сабљом о бедрима. Са лица и из очију Његовог Височанства сијала је нека необична радост,

неко неодољиво задовољство. Ја сам имао прилику да повиде пута видим кнеза Николу, али га не видех никад тако весела, тако задовољна. Г. Вл. Јовановић беше одређен да га поздрави, што и учини кратком беседом, напоменувши у њој како смо срећни што се налазимо у нашој другој слободној отаџбини, и изјави жељу да се што пре обе, а с њима и цело Српство уједини. На то Његово Височанство и ми сви кликнусмо: „Да Бог да!“ Његово Височанство изволело му је одговорити после још неколико речи, па се онда окрете свима пуно особитог усхићења и рече: „Данас сам ево метнуо први пут дар — показавши руком на орден Белог Орла првог степена — којим ме је изволело *обдарити* — одликовати Његово Величанство ваш Краљ.“ И ту се захори: „*Живео Краљ Александар!*“

Ми сиђосмо, искуписмо се опет сви пред двором, те скупа упутисмо се преко пута у дворца Престолонаследников, да му се поклонимо и честитамо му рођен дан. Пође председник а с њиме један број, у коме бејаш и ја. Уђосмо. Престолонаследник нас дочека смешећи се благо и пријатно. Председник га поздрави кратким лепим говором честитајући му дан и желећи му сваку срећу и дуг живот. Његова Светлост одговори врло љупко и од срца, пружи сваком понаособ руку, и после још неколико измењених речи, опрости се с нама мило и срдечно. После неког времена искуписмо се опет сви пред Локандом.

Око једанаест сахата поче повратак у Котор. Наша браћа Црногорци опростише се с нама и испратисе нас онако исто као што нас и примише, и поздравише.

Кад стигосмо у Котор, чусмо прангије и усклике, јер Војвођани одлажаху. Одосмо брзо у купатило, да сперемо прашину и да се мало у дивном нашем мору расхладимо. Погледасмо на брод, а брод наш сав скићен заставама, изнад којих се лепршаше наша српска тробојка. На крову од брода беше се загушио сав лепо которски свет: све беше ту, од најстарије

старице до најмање девојчице. Кад нас угледаше на обали, загрмеше тако силни усклици, потпомогнути одјецима луке, да ти се чињаше као да никад неће престати. Кад смо дошли на брод, све нас живо поздрављаше и клицаше. Мајке подизаху своју децу у повоју и довикиваху им: „Погледај, чедо моје, ето, то су Срби и Српкиње из Краљевине!“ а очи им се сјаху у сузама. Поздравима и узвицима не би никад краја било, да се муњевитом брзином не примицаше час растанка. Опростисмо се с нашим милим, драгим, никад незаборављеним сестрама и сестрицама. Оне сиђоше с брода на обалу. Сад се управо створи непробојан зид од света. Клицаше још никако не престајаше: „Живели Срби из Краљевине!“ И одзив: „Живели Бокељи, живели Срби Которани!“ На захтев изађе Цветић те с брода прочита већ једном „Гундулићев завет.“ Кад Цветић заврши, осу се: „Слава Гундулићу! Живео, живео Цветић!“

Кад је Цветић свршио узе одмах реч г. академик Николајевић. Опет мртва тишина. „Браћо Срби!“ Громки узвици: „Живело Српство! Живео Светомир Николајевић!“ — „Ви сте Срби!“ Опет узвици. „Док је вама две слободне и независне отаџбине, Краљевине Србије и Кнежевине Црне Горе, не бојте се никога и ничега! Демонстрацијама и дрскошћу не отима се и не потире име једног народа. Демонстрацијама и лармом не отимају се земље и градови.“ Опет прекидање и дуготрајни усклици. „Ви сте Срби! Будите Срби! Останите Срби!“ — „И хоћемо, док једног траје!“ *„Живело Српство! Живела Краљевина Србија! Живела Кнежевина Црна Гора!“* орило се као кад оркан заљуља морску пучину из њених дубина. Брод се крену, узвици непрестано трајашу, топови с обе стране грмљашу, села се одзиваху, залив и Бока одјекиваху. Из Котора би послана депеша Његовом Височанству Кнезу Николи I. ове садржине:

„Ваше Височанство, сви Срби који беху на Цетињу, изјављују Вам још једном своју дубоку захвалност на високом, милостивом пријему и високој

пажњи коју нам изволесте указати. *У име свију Срба Св. Николајевић.*“

Око четири по подне стајасмо већ у луци задарској. Изађосмо. Председник оде одмах у телеграф. Ми остали, сви у скупу, пођосмо одмах у град, и упутисмо се прво у српску православну саборну цркву, пред којом нас дочека архимандрит Јовић, управник српске православне богословије Калик с неколико професора. Уђосмо у цркву, где наше Друштво испева две три црквене песме. За време певања придолажаше многи свет у цркву, махом католички. Ту се нађе одмах и наш г. Бјелановић, уредник „Српског Гласа,“ с неколико Срба, одборника општинских, којима се придружише доцније скоро и сви одборници талијанске народности. Г. Бјелановић рече нам да гледамо да се мало дуже задржимо, јер председник општине жели да нас на челу целог општинског одбора поздрави са градском музиком. — Задар броји 14—15000 становника, међу којима има 4—500 Срба и око сто Хрвата, махом чиновника. У Задру резидује и српски владика, Милаш. Остали су становници махом талијанске народности. У Задру живе Талијани лепо са Србима. — У горњој намери поведе нас г. С. Бјелановић с одборницима кроз задарске улице, на којима нас сви становници веома симпатично и достојанствено поздрављаху, као и при нашем уласку у град. Пошто разгледасмо улице и град, одведе нас у једну дивну кафану, која би с поносом могла стајати у Бечу, па и у Паризу. Ту се расхладисмо ванредним сладоледом, лимунадом, пивом, и т. д. Брод нас је већ у велико позивао звиждањем. Кад нас светина угледа, загрмеше усклици: „Живели Срби! Живели Срби из Краљевине!“ И докле се ми, помоћу полиције, мучисмо да уђемо на брод, клицање и узвикивање трајаше непрестано. С нама на брод уђе Бјелановић, Спахић, одборници општински и многи одлични грађани и грађанке, да се ближе познамо. Узвици не престајашу и постајашу све бурнији, кад се ми почесмо одазивати: „Живели Срби! Живели сви Задрани!“ Наши запеваше,

а с обале заорише се још јачи усклици и најбурније пљескање. После друге песме опростимо се с нашим гостима најискреније и најљубазније. Брод диже котве, и отпусти се од обале. Узвици грмеше непрестано, уз махање марама и капа. А кад видеше да брод измиче већ из луке, полете сва светина на бедем тврђаве, све падајући један преко другог, али непрестано кличући.

Пред поноћ стигосмо у Фијуму. Сутра дан у два сахата, по подне одосмо на засебном броду у Абацију, где се прошетасмо и разгледасмо све. У шест сахата вратисмо се на нашем броду на Ријеку. Тачно у седам сахата беше банкет у Хотел Деаку. Постављено беше за нас на веранди која се протеже испред целог хотела; остала публика беше доле у врту. Банкету је присуствовао начелник града, заступник нашег конзула с госпођом и капетан нашега брода „Унгарије“, г. Барчић. Банкет је текао у најбољем реду и расположењу. Прву здравицу подигао је наш академик г. Николајевић за здравље и дуг живот Његовог Императорског Величанства Цара Аустријског и Краља Угарског Фрање Јосифа, изнесавши у кратко Његове узвишене врлине као човека и владоца, као доброга суседа, који нам је по својој опште познатој доброти изволео милостиво допустити да прођемо кроз Његове државе, да одемо на поклоњење српском великану, и да се истим путем повратимо у нашу драгу Отаџбину. Дуготрајно „Живео!“ пропраћало је здравицу, уз једнодушно одобравање публике у врту. Другу здравицу наздравео је г. Зубовић, начелник ријечке општине Његовом Величанству Краљу Српском Александру I. пожелев му дуг живот и срећу и лепшу и срећнију будућност његовом народу. Дуготрајно „Живео“ орило се с веранде и из врта. Трећу здравицу напио је наш председник г. Барчићу, капетану нашега брода, захвалив му у неколико лепих речи на његовом понашању за време нашег путовања, на његовој услужности и искрености, предавши му уједно за успомену на наш поход дивну позлаћену дуванску кутију

од сребра, с поља на заклопцу с капетановим монограмом, а изнутра с потпуним натписом нашега похода и насловом Београдског Певачког Друштва. Капетан је био веома пријатно изненађен и потресен том нашом пажњом. Кад се захваљивао, глас му је дрхтао од узбуђења. После још неколико здравица од мањег значаја, наше Друштво отпева три песме, које беху с највећом пажњом саслушане и најбурнијим пљескањем и узвицима поздрављене од публике. Дође и време поласка. Кренусмо се сви на железничку станицу праћени скоро свом публиком из врта, која нас при одласку нашем, с брзим возом у десет сахата, веома пријатељски поздрављаше и клицаше.

Око шест сахата сутра дан ујутру осванусмо у Загребу. После девет сахата ваљало нам је поћи у нашу Краљевину, у нашу драгу Отаџбину. Искуписмо се сви на станици, а омладина нас српска из Загреба прати. Ту ти сад тек настаде певање и клицање — нечувено! Баш за то што број наших пратилаца не беше баш Бог зна како велики, морао би мислити да сваки има три срца, троја плућа и три грла. Па ори ли се? — Ори! Ту се непрестано кличе: „Живела браћа Срби из Краљевине! Слава српском песнику Ивану Гундулићу! Живело Српство!“ У сред тих и таквих усклика, воз се крену с нама и одјури.

У девет сахата, сутра дан, пре подне, стаде воз и опет пред митровачком станицом. Угледасмо масу света, као и при поласку нашем, две српске заставе, музику и „Српско Митровачко Певачко Друштво“ са својим председником на челу и угледним бројем одличних грађанки и грађана, где нас и опет дочекаше певањем, свирком, усклицима и молбом да останемо тога дана код њих, да им дамо у вече концерат. И ако им не могосмо учинити по братској жељи, због преуморености нашега Друштва, испратише нас ипак весело и братски. Бадава, наши Митровчани, па наши Митровчани! Кад прођосмо поред Руме,

беше и опет све лепо мирно. Шта ћеш, Румљани и опет Румљани!“

* * *

Некако одмах после похода у Дубровник, у септембру месецу, ново образовано „Српско Бродарско Друштво“ добије своју прву лађу „Мачву“ и пође с њом на први пут. Да би ово путовање, на коме ће се Дунавом први пут на српској лађи лепршати српска застава, изгледало што свечаније, позове Управа Бродарског Друштва поред неколико гостију и наше Певачко Друштво да се корпоративно придружи овом путовању. Оно се одазове пријатељском позиву, те се та лепа кита одабраних путника с нашим Друштвом и војеном музиком крене из београдског пристаништа за Нови Сад. Браћа Новосађани дочекаше свечано своје госте и угостише их сјајно по српском обичају. После пријатељске вечере у хотелу „Јелисавета“, за време које је наше Друштво певало најодабраније песме, наста игранка која је трајала до зоре. Сутра дан по ручку Друштво се врати у Београд поневши са собом најлепше успомене с овог импровизираног похода Новоме Саду.

Свој рад у овој години завршило је Друштво великим концертом у очи Нове Године код Коларца.

1894. После оваких и оволиких успеха Друштво није могло мировати. Оно је хтело да настави свој рад у започетоме правцу и да проноси српску песму и по другим још неослобођеним крајевима Српства, пружајући својој браћи поред задовољства што виде толику киту Срба из миленима мајке Србије и то задовољство да чују још и лепу и складно отпевану српску песму, те да им она буде утеха у њиховоме јаду и да им крепи наду у бољу будућност, јер :

Што Србин још се држи
Крај свих зала,
Песма га је одржала,
Њојзи хвала.

као што право вели наш песник Змај.

У тој дакле намери поче се Друштво одмах у почетку године спремати за поход у Скопље и Солун. Прилике за то беху повољне, јер на челу владе стајаше велики пријатељ Друштва и његов стари члан г. Светомир Николајевић, који је и морално и материално потпомагао Друштво да овај свој задатак лепо изврши. Стева Мокрањац спреми за овај поход две нове композиције : турску песму „Бирчаре си јок“ и смесу македонских песама, тако звану VII. руковет. Он је стигао да спреми хор за одређени дан поласка и ако је неко време одсуствовао, те га у Друштву заступао г. Стева Шрам.

За изасланика Друштвеног би одређен г Ђока Миловановић, тадашњи директор. Он се крене неколико дана пре Друштва да у Скопљу и Солуну припреми што треба за његов долазак, у чему је потпуно успео.

Друштво се крену 5. маја у вече и стигне у Солун сутра дан у 9 час. у вече. На станици дочека га, поред множине радозналост света, отправник српског конзулата г. Васиљевић, управник вароши Муса-беј, г. Никола Савић и Антоније Јакша, српски трговци, браћа Алатини, велики трговци солунски и наши лиферанти дувана са целим својим персоналом, и још многе друге отмене личности.

Заузимањем наших пријатеља још пре нашег доласка распродао се приличан број улазница за концерат који је био заказан у недељу 8. маја. Тако смо имали времена да у суботу разгледамо варош и обиђемо сва знатнија места. Браћа Алатини позову Друштво да походи њихову фабрику пива и леда која се налази на северозападном крају вароши. Ту спремише ова услужна господа Друштву врло добру ужину, при којој је оно провело неколико пријатних часова певајући лепе српске песме и уживајући у заласку сунца за Олимп. У недељу у вече Друштво је давало свој концерат у позоришту, које је било дупком пуно. Програм му је био овај:

Мокрањац — III-ћа „Руковет,“ за мешов. хор.
 „ — „Бирчаре си јок,“ за меш. хор.

- Топаловић** — „*Ој облаци*,“ за мешов. хор.
Мокрањац — „*V-та Руковет*,“ за мешов. хор.
 „ — „*Приморски напјеви*,“ за мешовити хор.
 „ — „*I-ва Руковет*,“ за мушки хор.
Ст. Шрам — „*Бугарске народ. песме*,“ за мешовити хор.
Мокрањац — „*Мирјана, IV-та Руковет*,“ за мешовити хор.
Славјански — „*Полка*,“ за мешов. хор.

Све су песме отпеване врло прецизно и складно а многе и понављане. Одушевљење је у публици било неописано. Друштво би обасуто цвећем а поред тога дариваше га и венцима. У вече после концерта био је банкет у хотел Империалу, са кога се Друштво кренуло зором на станицу за Скопље. На станици у Скопљу дочекаше Друштво оба конзула и велики број народа, јер његов долазак беше већ објављен као и концерат који се намеравао приредити истог вечера. Чланови се разместише у три хотела; у најлепшем и најелегантнијем званом Хотел Турати држао се и концерат.

Програм је био исти као и у Солуну, само што цензура није допустила да се пева Топаловићева песма „Ој облаци“, Менделсонова „У шуми“ и из прве руковети песма „Сунце јарко одскочило.“

Сала у хотелу беше врло лепо намештена и искићена српским и турским заставама. Она беше дупком пуна, и сами ходници напунише се посетиоцима међу којима могли су се приметити многи турски великодостојници, руски и грчки консул, неки бугарски учитељи, грчки попови и велики број женског пола. Песме су отпеване тачно и ванредно складно, и пропраћене одобравањем публике. Неке су од ових и понављане. Задовољство и одушевљење код публике најбоље се показало у томе што сви скоро по свршеном програму још осташе на своме месту, жељни да се концерат продужи којом песмом изван програма. Али Друштво,

желећи остати у добрим односима с турским властима до краја, не хтеде певати ништа од онога што није прошло кроз цензуру. Те тако су се Скопљани морали разићи носећи дубоко усађену у срцу успомену на ово вече, када им је први пут дана прилика да чују звучне и мелодичне српске песме, складно извођене од најстаријег српског друштва.

После концерта била је заједничка вечера, на коју је Друштво позвало цео персонал српског конзулата поред неколико одличних Срба из Скопља. Здравнице и песме следовале су наизменце а разговору не би било краја, да певаче није опомињао на одмор сутрашњи концерат у Врању и шетња по Скопљу, у којој су намеравали провести цело идуће пре подне.

Пред полазак из Скопља добило је Друштво од тамошњих Срба леп венац од цвећа са Косова, који се и данас чува као реликвија у Друштвеном стану, поред друга два велика венца која су му дарована на концерту.

У Ристовцу се сретосмо с изасланицима из Врања, где је Друштво стигло око 6 часова у вече, а у 8 је већ морао отпочети концерат. Публика беше одабрана и ако не у великом броју. Ни умор од дугог путовања ни труд око извођења ранијих концерата није сметао добро извежбаном и дисциплинованом хору да изведе тачно, лепо и складно све песме и на овом последњем концерту. Публика очарана пропратила је сваку песму бурним одабравањем и прилазила појединцима, а нарочито хоровађи, да им честита на лепом извођењу ових милозвучних композиција. Сутра дан Друштво је посетило Врањску Бању, где се одморило од тешких напора, а у вече кренуло се натраг у Београд, камо је стигло из јутра зором.

Тако се сврши и овај поход овог вредног Друштва, на коме се пронела српска песма у наше миле македонске крајеве, њоме потресло срце тамошњих Срба, опоменуло их на право српско порекло, обадрило их на истрајање у борби и улило им наду

да ће се кад тад Срби наћи у једном братском загрљају, у једној свесрпској држави, пошто отклоне све оне препреке грубе силе, које стоје на путу њиховом уједињењу.

Али се тиме није завршио рад Друштва у у овој години. Оно спреми и други поход у Будим-Пешту да, као што песник вели, пронесе српску песму :

Од Солуна до Будима
Где год српских тића има...

Тај је поход имао и други смер. Као што смо имали прилике видети и из ових анала, често су прављене сметње од стране угарске владе нашој браћи Србима с оне стране Саве и Дунава, да дођу у посету Србима у Краљевину, као и Србима из Краљевине да посећују и долазе у додир са Србима из Угарске. Међутим, честим походима не само да се одржавају јаче везе, него се још утире пут душевном јединству које треба да постоји између Срба, ма у ком крају и ма под којом владом они живели, ако мисле кадгод доћи до стварног уједињења. Да би се отклониле те препреке требало је задобити чиме Мађаре. Посета Пешти и Мађарима учинила се врло подесна за то Београдском Певачком Друштву. И оно се није преварило, јер после те посете њему је без икаквих препона допуштена да у свима варошима Угарске где год Срби живе приређује концерте, као што ћемо доцније видети. Неки су Срби то гледали злим оком али нису имали право ; то ипак није сметало Друштву да свој задатак изврши.

Друштво се кренуло 7. декембра и стигло у Пешту истог дана ; ту га је дочекало представништво општине, пештанско новинарско дружење „Отхон“ са својим председником на челу и певачко друштво „Будаји Даларда“.

У вече је било Друштво гост новинарског удружења „Отхона“, које му је приредило сјајну вечеру. Председник Отхона г. Еуген Ракуси у свом подужем говору пожелео је Друштву добродошлицу

и леп успех, а у исто време указао је на разне историјске моменте у којима се очитовало пријатељство и веза ова два суседна народа и пожелео да пријатељски односи и даље буду неговани на корист једне и друге стране, чему ће свакако и овај поход допринети.

Сутра дан Друштво је посетило етнографску изложбу а у вече је давало први концерат у Народном Позоришту. Ево шта о том концерту пише „Еџетертеи“ : „Право да кажемо стрепили смо за успех, познавајући фени, управо размажен укус наше публике. Ми смо већ слушали чувеног Славјанског, па талијанске оперске певаче, па славну Сару Бернардову и друге, али онај урнебесни аплауз који је вечерас проламао наше Народно Позориште, они многи венци, најбољи су доказ да су српски гости пожњели сјајну победу. Песме су се ређале једна за другом из свих крајева српских, све лепше од лепших. Кад кажемо да нас је г. Раја Павловић, члан Срп. Нар. Позоришта својим изврсним тенором занео у Мирјани и да хор располаже басом који надмашује и саме чувене Славјанскове басисте, онда мислимо да смо довољно рекли.

„Мелодије српских песама махом су тужне, меланхоличне, као и мађарске. Оне вас заносе, опијају и освајају вам срце својом чаробном песмом, али су нам наши београдски гости вечерас показали да их има и веселих. „Миш посеја проју“ једна је од тих веселих идила. После громког почетка који вас својом силином потресе, хор се постепено губи у славујево прижељкивање; затим вам се учини да слушате тихо гукање голубице које пређе у још тиши једва чујан хармонични лахорић, док се најзад сасвим не изгуби. Буран аплауз занесене публике казује вам да је песма свршена. Овај занимљиви концерат завршен је песмама из Далмације. Слушајући ту одлично отпевану песму чини вам се да гледате како лаки чунић клизи по глатком мору носећи двоје заљубљених, рекли бисте

„да чујете како драго драгом у љубљеном заносу
„тепа уз ударце лаких весала који се као сребро
„блистају на сребрним месечевим зрацима.

„Дупком пуна кућа, урнебесан аплауз после
„сваке песме и пет лаворових венаца са огромним
„тракама беху ове вечери награда врским београд-
„ским уметницима.

А *Пестер Лојд* вели:

„Г. Мокрањац, изврсни уметнички хоровађ пе-
„вачкога друштва, који је већим делом испунио
„програм својим композицијама, дириговао је хором
„који је певао извештан број српских народних пе-
„сама из Србије, Старе Србије, Македоније, Босне,
„Далмације и Мађарске. Београдско Певачко Друш-
„тво налази се на такој уметничкој висини да
„се не боји упоређења ни с каквим друштвом на
„ни најчувенијим на европском континенту. Госпође
„и господа утркују се да слушају музичара, тако де-
„ликатног и пуног укуса као што је њихов хоро-
„вођ. Егзекуција показује складне и дивне хармоније.
„После Славјансковог концерта у Пешти се није
„чуло тако красних и тако интонираних ріано као
„оних у хору „Крстоносци на мору.“ Дивни басови
„подсећају такођер на руски концерат. Није потребно
„ни спомињати нарочито да учествовање дама у
„хору нуди материал за красне сопранске гласове.
„Српска песма ма колико да је лепа не чини још
„ефекат нечега савршеног; облику музикалне фразе
„недостаје течна схватљивост, чврстина, што у оста-
„лом не значи да баш та специјална особина квари
„ефекат; у томе се види прави темпераменат и ори-
„гиналност њена, а кад је интерпретација тако умет-
„ничка, као она Београдског Певачког Друштва, онда
„ефекат мора да се произведе у потпуноме смислу.
„С музикалног гледишта старо-србијанске и босан-
„ске песме важне су и врло интересантне. Слушаоци
„су саслушали с пажњом сваки комад и пропратили
„живим и бурним одобравањем. Савршено коректно
„певање неких мађарских песама међу којима и Хи-

„мнуса, поздрављено је највећим успехом и богатим венцима.

Сличне рецензије донели су *Будапести Хирлан*, *Мађар Хирлан*, *Феђароши Лапок*, *Пести Наplo*, који између осталог каза: „Хор пружа све оно што може задовољити највеће музичке гурмане: интонацију чисту као кристал, обилату разноликост финих нианса, духовитих фрази и пианисима слатких као дах“; затим „*Пести Хирлан*“, „*Хазанк*“, „*Нови Пештански Журнал*“, „*Будапештански Тагблат*“, „*Мађар орсаг*.“

Сутра дан по концерту био је велики банкет који је Општина Пештанска приредила у *Салама Редута*, у част Београдском Певачком Друштву. Цвет интелигенције мађарске и најбољи уметници били су на том банкету, који је био колосалан. Председник Општине наздравио је нашем Краљу и Високом Заштитнику Друштва, а наш председник г. Станојевић Мађарском Краљу. Затим је г. Д-р Орсаг, председник Будимског Певачког Друштва пио у здравље чланова Београдског Певачког Друштва, и на ту је здравицу одговорио г. Пера Тодоровић, новинар.

У вече истога дана био је други концерат у Народном Позоришту, такође многобројно посећен.

Успех је био и овог пута сјајан. Сви су комади пропраћени одушевљеним одобравањем. Сутра дан Друштво је разгледало знаменитости ове вароши и у вече присуствовало представи у опери, за коју су члановима стављене на расположење билете од Управе тога позоришта. Представљала се Доницетијева „*Кћи пуковније*“. Петог дана вратило се Друштво у Београд, испраћено до станице од великог броја пријатеља. С овим излетом завршило је Друштво свој рад за ову годину. Морамо поменути, да је овај поход увеличало неколико одабраних глумаца нашег Народног Позоришта: г-ђица Нигринова, г-ђа Радуловићка г. г. Гавриловић, Петровић, Стојковић, који су између првог и другог дела нашег програма представљали један чин Суботићеве трагедије *Милош Обилић*.

1895. Успеси Друштва у земљи и на страни подигоше му јак углед и у народу и код осталих друштава. То је и био узрок што је једно од најјачих и најугледнијих певачких друштава у Београду, „Даворје“, донело одлуку да се споји са Београдским Певачким Друштвом, како би удружено могло јаче радити на заједничком циљу. Тога ради сазове Управа ванредан збор 5. фебруара, на коме се усвојио пројекат о спајању оба друштва и изменила услед тога у неколико и Друштвена правила. Уговорачи за спајање од стране „Даворја“, пок. Таса Богдановић и г. Михаило Николић, којима и припада највећа заслуга за привођење у дело ове замисли, заједно с Управом Београдског Певачког Друштва решише, да свечани акт спајања буде извршен 22. фебруара у Саборној Цркви а затим у Друштвеном стану.

Овим спајањем, поред повећања угледа, стекло је Друштво лепу киту одличних певача и неколико помажућих чланова. Нека је и овом приликом хвала извршиоцима ове замисли. Акт о спајању доносимо ради његове важности у целини.

ПРОТОКОЛ

О СПАЈАЊУ ПЕВАЧКОГ ДРУШТВА „ДАВОРЈЕ“ СА „БЕОГРАДСКИМ ПЕВАЧКИМ ДРУШТВОМ“

на дан 22 фебруара 1895. године.

Члан 1.

Тежећи да што успешније и снажније раде на неговању и ширењу српске песме, спаја се „Даворје“ и „Београдско Певачко Друштво“ на дан 22. фебруара 1895., усвајајући правила и правац рада „Београд. Певачког Друштва.“

Члан 2.

У спомен спајања „Даворја“ и „Београдског Певачког Друштва“, ово узима „Св. Јована Дамаскина“, славу „Даворја“, за своју „преславу.“

Члан 3.

Застава „Даворја“ чуваће се као реликвија поред заставе „Београдског Певачког Друштва“, а њене траке долазе на заставу „Београдског Певачког Друштва.“

Члан 4.

Кад се буду израђивале нове друштвене дипломе, то да се на истима уцрта поред заставе „Београдског Певачког Друштва“ и застава „Даворја.“

Члан 5.

На данашњим значкама „Београдског Певачког Друштва“ да се упишу ове две године: 1853 (постанак „Б. П. Друштва“) и 1895 — спајање.

Члан 6.

Сви чланови „Даворја“ редовни, помажући, добротвори и почасни, ступају у исти ранг и права чланова „Београдског Певачког Друштва.“

Члан 7.

Сва актива, са инвентаром и архивом, и пасива „Даворја“ прелази на „Београдско Певачко Друштво.“

Члан 8.

У данашњу управу „Београдског Певачког Друштва“ да ступе као чланови управе: г.г. Таса Богдановић, чинов., Д. Ђорђевић, чинов. и Станисав Поповић, чиновник — чланови управе „Даворја“, а на идућој редовној годишњој скупштини да се изврши избор управе по правилима „Београдског Певачког Друштва.“

Члан 9.

Прима се и пријатељска понуда наше управе, по којој ће се данашњи председник „Даворја“ изабрати за почасног члана „Београдског Певачког Друштва.“

Члан 10.

Свечана церемонија спајања извршиће се на дан 22. фебруара, манифестацијом обојих друштава на св. литурђији и у дому „Београдског Певачког Друштва.“

20. фебруара 1895 год.

Београд.

Од стране певачког друштва
„Даворје“

потврђују овај протокол

Таса Богдановић с. р.

Михајло Николић с. р.

Од стране „Беогр. Пев. Друштва“

Ђока Станојевић с. р.

Пера Никојлаевић с. р.

Спира Қалик с. р.

Овако ојачано, Друштво је могло да приведе у дело и другу једну своју замисао, да оствари поход у Софију и Цариград. Својим походом у Софију Београдско Певачко Друштво утрло је прво пут измирењу и споразуму с Бугарима, с којима после злокобног рата 1885 год. односи беху прилично затегнути. Какав ће бити пријем од стране Бугара, нико није могао у напред погодити. Сасвим тим Друштво свесно свога задатка крену се у очи Ускрса за Софију, камо је већ био напред отишао председник Друштва г. Ђ. Станојевић. Како је овај поход верно и лепо описао бивши секретар и одлични пријатељ Друштва г. Брзак, у својој књизи „С Авале на Босфор“, даћемо њему реч. Ево дакле шта он вели :

Било је равно 11 часова из јутра кад воз улете у станицу Софије.

Сунце је пријатно сијало, као да је и оно хтело да својим блиставим зрацима увелича ову ретку свечаност. На сред перона, баш према главном излазу из станице, угледасмо једну прилично велику гомилу људи са српским тробојкама на прсима. Чим је воз стао, одједном грмнуше познати звуци наше народне химне. То беше „Музикално дружество“, које нас, под управом г. *Николајева*, проф. у гимназији, поздрављаше нашом химном. После химне цела се станица чисто проломи од бурних узвика „Ура!“ и „Живели!“ Ми одговорисмо певањем бугарске народне химне *Шуми Марица*. Још бурније, још силније грмнуше узвици кроз ваздух. Г. Николајев, блед од узбуђења, изађе на средину, па уз одабране и срдачне речи којима нас у име добродошлице поздрави, заврши свој говор овим значајним речима : „дозволите ми, г. председниче, да се овим стиском моје руке, рукујем са целим српским народом!“ На овај поздрав захвалио се Мокрањац с неколико лепих и топлих реченица. Он је завршио своје речи узвиком : „Живео бугарски народ!“ који смо узвик сви ми прихватили, на шта нам Бугари одговорише са „Ура!“ и „Живели Срби!“ Али наше пријатно изненађење јоште не беше до дна исцрпено ! Пошто

се поздрависмо с нашим старим познаником, нашим вредним и заузимљивим конзулом г. Данићем и његовом љубазном и одличном г-ђом Данићком, он нас представи тројици од оне господе која уза њ стајаху. То беху г.г. *Начевић*, министар спољних послова, *Иван Грозев*, председник, и *Грубанов*, потпредседник општински.

Поздрависмо се са српском колонијом, која нам је корпоративно на дочек изашла, па се онда посадисмо у спремљене фиакере да се разместимо по хотелима, где нам је наш председник, г. Ђока Станојевић, станове заузео био. Пошто се мало одморисмо, упутисмо се „Славјанској беседи“, где нам је било зборно место.

У тој згради Друштво је морало сутра изаћи пред Кнеза и Кнегињу и пред најотменију публику софијску.

Остали део дана као и сутра дан до концерта, Друштво је провело у разгледању вароши и посетама, које су виђенији његови чланови чинили бугарским великодостојницима и нашем генералном консулу.

Богато декорисана и сјајно осветљена сала „Славјанске Беседе“ нас је веома пријатно изненадила, али нас је још пријатније изненадио наш председник који нас је „en plain parade“ на улазу поздравио. Председник је тога вечера дошао из Цариграда, где је по Друштвеном послу био. Одмах беху одређени чланови који ће госте дочекати, а г. г. Станојевић, Калик, Миловановић и Брзак одоше у мали салон, где ће, у друштву с г. Данићем, нашим консулом и његовом љубазном госпођом, дочекати Њихова Височанства Кнеза и Кнегињу.

Тачно у 9 сахати уђоше у салончић Њихова Височанства са својом свитом и својим дворским госпођама. После свечаног поздрава који је по најстрожијем дворском церемониалу извршен, г. Данић представи Кнезу наше чланове, с којима се Кнез врло љубазно поздрави. Затим пођоше у салу: Кнез с г-ђом Данићком, а г. Данић с Кнегињом испод руке.

Чим су Кнез и Кнегиња у салу ушли и на своја места сели, одмах се диже завеса и концерт отпоче.

Програм концерта је био овај :

І. ДЕО

- 1., **С. Шрам** — „Бугарске народне песме“, пева мешовити збор.
- 2., **Мокрањац** — „Српске народне песме, V руковџет“, пева мешовити збор.
- 3., **Славјански** — „Полка“, пева мешовити збор.
- 4., **Мокрањац** — „Српске народне песме, II руковџет“, пева мешовити збор.
- 5., **Малат** — „Чешке народне песме“, пева мушки збор уз пратњу гласовира и хармонијума.
- 6., **Мокрањац** — „Македонске народне песме“, пева мешовити збор.

II. ДЕО

- 7., **Саид Ефендија** — „Бирчаре си јок!“ турска песма, пева мешовити збор и тенор соло.
- 8., **Новотни** — „Вилинско коло“, пева мешовити збор и тенор соло.
- 9., **Мокрањац** — „Мирјана, IV руковџет“, пева тенор соло с пратњом мушког збора, клавира и кастањета.
- 10., **Брамс** — а.) *Девојка и венац*; б.) *Старинске песме* (Aus Knaben Wunderhorn), пева мешовити збор.
- 11., **Базен** — „Крстоносци на мору“, пева мешовити збор.
- 12., **Мокрањац** — „Српске приморске народне песме“, пева мешовити збор.

Чим забрујаше први тонови бугарске химне „Шуми Марица“, одмах сви слушаоци, заједно с Њиховим Височанствима, усташе на ноге. После

химне пљескању и узвицима: „ура“ и „живели!..“ не беше краја. А кад Друштво, на нарочити захтев Кнежев, отпева нашу народну химну „Боже правде...“ узвици се још бурније поновише..... Ми одахнусмо, јер смо одмах у наш успех потпуно сигурни били. Право вели она наша славна пословица: „сваки је почетак тежак!....“

За тим се стадоше ређати песма за песмом, једна лепша од друге, једна китњаста од друге. Публика беше „потпуно очарана“ — овај смо израз позајмили из једних бугарских новина које су о нашем концерту писале; — Кнез и Кнегиња беху веома задовољни, што нам и својим бурним и непрекидним пљескањем посведочише, тако, да смо морали многе пијесе понављати.

После пете нумере изађе на бину помоћник кмета софијскога, г. *Горзанов*, па нам у име вароши Софије поднесе огроман прекрасан венац од жива цвећа с овим речима: „*Ми с радошћу поднашамо ово прво мајско цвеће нашим милим гостима из суседне нам братске државе, који нам први пут тако свесрдно дођоше у походе!*“ Други нам венац даде српска софијска колонија а трећи наш добри, заузимљиви и вредни конзул г. *Риста Данић*.

Што се концерат ближио крају, одушевљење је све веће бивало, а кад на свршетку с највећом прецизношћу отпевасмо ону дивну Мокрањчеву киту „Македонских народних песама“, кад цео хор од 60 певача пређе из најјачега „*fortissimo*“ у милозвучни нежни шапат, па се најзад у једном хармоничном даху, као оно сетни звуци Еолове харфе, изгуби тамо у даљини, сала се чисто проломи од пљеска и узвика. Кнез, а нарочито Кнегиња, честита Стеви на његовим композицијама и на његовоме труду око хора. Они му заблагодарише на „ретком уживању“ — како је Кнегиња нагласила — које су овога вечера имали, изјављујући своје жаљење: „Што је Друштво својом строгом маршрутом везано, те не може још један овако „бриљантни“ концерат да приреди.“ Кнегиња рече: „да јој се певање нашега хора

боље допада од Славјансковог певања, кога је дваред до сада слушала.“

Отпратисмо Њихова Височанства до кола; опротисмо се с г.г. Министрима и осталим великодостојницима, па се онда журно упутисмо у нашу ресторацију, где нас је славна вечера очекивала.

У сред вечере г. Данић наздрави лепу здравицу Његовом Величанству Краљу, узвишеном заштитнику нашега Друштва, на шта ми громко отпевасмо: „Боже правде.“ За тим наш председник, г. Станојевић, напи у здравље г. Данића и његове добре и одличне г-ђе супруге, благодарећи им у име Друштва на њиховоме труду, њиховоме срдачноме заузимању око припрема за дочек нашега Друштва.

Али поноћ већ беше превалила а сутра ваља целу литургију у Катедрали отпевати. Сви се опротисмо и пођосмо кућама.

Из јутра устасмо раније но обично, јер смо данас имали пуне руке посла. Нас петнаесторица са гостима нашим бесмо још синоћ позвати код Њ. К. Височанства на аудиенцију.

У цркви је била архијерејска служба. Служило је Њ. Високопреосвештенство, Митрополит Партеније. Ми смо на јектенија одговарали и поред свег умора, тако прецизно и складно, да су побожни хришћани често дизали погледе хору, да виде откуда то час свечано и бурно „величаније“, час тихо и скрушено брујање долази.

После службе отпратисмо депешу Његовом Величанству Краљу, узвишеном Заштитнику нашега Друштва, пуну истинске благодарности и поданичке верности. Пошто испратисмо наше певачице и певаче на станицу, где их спремљен ручак очекиваше, ми се са гостима упутисмо на подворење Њег. Височанству Кнезу Кобургу.

Испесмо се у предсобље, где затекосмо неколико Кнежевих ађутаната и великог дворског маршала, једног пријатног и елегантног Француза, који нас, у ескорти ађутаната, уведе у велику салу за примање и построји нас према вратима на која ће

Кнез у салу ући. Одмах за нама дође у салу г. Данић са госпођом, а за њима уђоше четири дворске даме Кнегињине па стадоше десно украј врата на која ће Кнез ући, док се ађутанти у лево упарадише. Све је било озбиљно, немо и свечано.

На знак марешалов један ливрејисан послужитељ широм отвори двокрилна врата на која одмах уђе у салу Њ. Височанство Кнез Кобург, с Кнегињом испод руке. Сви се дубоко поклонисмо пред доиста импозантном појавом Кнеза Кобурга, који одмах приђе г. Данићу, с којим се најљубазније поздрави, док се Кнегиња с г-ђом Данићком забављаше. За тим отпоче представљање. Г. Данић је свакога од нас Кнезу представљао и Кнез је са сваким по неколико љубазних речи на чистом бугарском језику прозборио. За Кнезом, г-ђа Данићка представи нас Њ. Височанству Кнегињи. И Кнегиња је прилично дуго са нама разговарала. Она је говорила час немачки, час француски, час талијански како је који одговарати умео. Кнегиња је тиха, блага, пријатна, али веома духовита дама. Из очију јој се види она узвишена смерност, која тако дивно доликује високим особама

„Cercle“ је трајао добрих пола сахата. После cercle-а дворски марешал отвори друга двокрилна врата и ми се упутисмо у „buffet“, Кнез с г-ђом Данићком, а Кнегиња с г. Данићем. Крај огромног стола, претоваренога свакојаким ђаконијама, стајашу упарађени дворски послужитељи у богатим ливрејама. Одмах наста служење. Ми смо с добрим апетитом „мезетисали“, бирајући само оно чиме се може добро „осолити“ и залевајући сваки залобај изврсним пивом и још изврснијим вином. Кад почеше да пуцају шампањске флаше, Кнез диже пуну чашу и наздрави лепим и китњастим речима Њ. В. Краљу нашем. Здравница је била пуна осећаја и одушевљења, пуна искрених жеља и надања, пуна дивљења витештву и „гвозденој руци“ нашега младога Господара. Ми смо здравицу најбурније прихватили. А када забрујаше хармонични звуци скри-

вене дворске капеле интонирајући нашу народну химну: „Боже правде“.... и када Кнез зађе од једнога до другога са сваким се редом куцајући — нашем одушевљењу не беше краја! Ми се радосно куцасмо с чашом коју нам Његово Височанство кавалерски поднашаше благодаречи му најдубљим поклоном.

Кад се мало утиша одушевљење које је у нама изазвала дивна здравица Кнежева, изађе на средину наш председник г. Станојевић, па заблагодари Њ. Височанству Кнезу на свима високим пажњама којима је тако обилато обасуо наше Друштво; заблагодари на одличном гостопримству које је Друштву у бугарској метрополи указано; заблагодари на топлим и искреним жељама за зближење два братска и суседна народа и напи здравицу за дуг и срећан живот Његовог Височанства Кнеза и Његовог Светлог Дома. Скривена дворска капела, као да је руковођена неким чаробним штапићем, засвира бугарску химну „Шуми Марица“.... а ми се дубоким поклонима немо придружисмо жељама нашега уваженог Председника.

Пошто је Кнез неколицину од нас декорисао орденом својим „у име захвале и признања за наше одлично певање,“ он се, с Кнегињом испод руке, опрости са нама. Ми се пожурисмо колима да час пре стигнемо на станицу, где нас наше Друштво нестрпљиво очекиваше. Воз је био сасвим готов и само је нас чекао. Опростисмо се с нашим добрим Ристом Данићем и његовом красном госпођом; руковасмо се, на брзу руку, с неколицином чланова српске колоније, која цела беше изашла на станицу да нас испрати, па поскакасмо у воз који одмах муњевитом брзином полете на далеки Исток, ту златну јабуку силних народа и дугих векова!....

Из неба је сипила хладна измаглица. Нама се чињаше да се приближујемо хладноме Северу а не топломе Истоку, где су банане већ давно сазреле. И кад пред вече, око 7 сахата, стигосмо у Пловдив, ми смо морали да потражимо наше зимске капуте.

На пловдивској станици беше перон пун света, који нас радознало посматраше. Ту нас дочека председник општине с многим грађанима, и позваше нас да при повратку из Цариграда свратимо у Пловдив. Међу њима видесмо и госп. Карића, који нам је доцније много на руци био. Ми им обећасмо да ћемо се, ако нам време дозволи, одазвати њиховом пријатељском позиву и у Пловдиву један концерат приредити.

Око 9 часова из јутра пројурисмо кроз Сан-Стефану, то, тако рећи, предграђе цариградско. Још један тренутак — и ми бејасмо у Цариграду!

Пара писну, воз стаде и ми слетесмо на перон натоварени нашим пртљагом и обузети нашим мислима. На перону дочекаше нас: наш војни аташе, потпуковник г. Светозар Радојчић, с његовом г-ђом супругом и све особље нашега посланства. Сем њих беше ту још силесија хамала и портира оних хотела, у којима су за нас станови заузети. Поздрависмо се љубазно и разиђосмо по становима.

Тога дана, као и цео идући дан Друштво је провело у разматрању знаменитости ове јединствене вароши на свету, али је за то најпре отишло корпоративно да посети српског посланика г. Др. Владана Ђорђевића, који дочека Друштво својом познатом срдечношћу и позове га на чај у 9 сахата у вече.

Тачно у 9 часова, одосмо сви, и гости и чланови, у наше Посланство. Наши одлични и гостољубиви домаћини примише нас најсрдачније, онако како Србин Србина дочекује. После прилично дуга разговора поделише нам ноте и наш нас хоровођа једним погледом упаради. Хтели смо да издржимо једну малу пробу пред нашим поштованим послаником Др. Владаном, јер је он непрестано зебао за наш успех на концерту. До душе он нам то није казао, али смо ми из целог његовог говора закључили да му је некако хладно око срца. Није ни чудо било. Наш уважени Посланик алармирао је све амбасаде и сва посланства страних држава, сву

отменију публику цариградску, сав „сгѣте“ из Пера; он је анимирао многе угледне личности, које се и саме музиком баве; он је већ био разаслао силне улазнице за наш сутрашњи концерт, — па би најмањи „гикс“ с наше стране прво њега погодио. Али чим је чуо неколико тактова Стевине V-те Руковети, он је пун усхићења притрчао прозорима од салона, који на Перу гледају, па их је широм отворио „да и они на улици уживају“; а кад смо, складно и прецизно као увек, отпевали „Српске Македонске Народне Песме“, он је, сузним очима, узвикнуо; „Дивно! Славно! Браво, малоћец! Ви се можете свуда продуцирати....“

Позваше нас за трпезу. У сред граје и весеља, г. Д-р Владан диже чашу и напи лепу китњасту здравицу Његовом Величанству Краљу, Узвишеном Заштитнику нашег Друштва, на шта ми отпевасмо Химну, по свој прилици прву у Пери...

Растурисмо се по собама да поред чаше „Ливанског“ и поред филцана праве моке који часак у разговору проведемо. Поноћ је већ била превалила, кад се опростисмо од наших добрих домаћина. Требало нам је одморити се за сутрашњицу.

Око 8 сати изјутра ми смо већ били сви на окупу, ма да нам је наређено да се тек око 9 и по сати скупимо у хотелу, одакле ћемо се кренути на Селамлик. Ми који смо читали описе Селамлика, били смо радознали да видимо у појединостима сав церемониал који се том приликом врши, а они којима је све то непознато било, просто су горели од нестрпљења да присуствују тој одиста јединственој свечаности.....

Чим смо се сакупили, поседасмо у већ спремљене фиакере, пројурисмо покрај неких башта, прођосмо покрај дивне Мошеје Хамидије, па се устависмо на једном висоравну, пуном народа и војске. Ту се скидосмо с кола и попесмо се на терасу, где нам је нарочито место било одређено и покрај које ће Султан проћи.

Труба писну „танко гласовито“, музика засви-
ра бурни Хамидија марш, војници грмнуше сложено
„Чок јаша Падишах!“ а један соноран, као сребро
звучан, глас разлеже се озго са минарета, позива-
јући правоверне на молитву и падмашујући својим
металним звуком и музику и узвике војника и
хрзање коња! Ми поскидасмо капе. Најзад се озго по-
јави Њ. В. Султан у отвореној парадној екипажи,
коју су вукли два огромна арапска вранца.

Кад је Султан спрам нас био, он нас поздрави
лаким махањем руке, и одмах за тим дотрча Његов
Ађутанта, који нас у име цара поздрави добродо-
шлицом. *Ово је извршио по нарочитој заповести*
Њ. В. Султана. Ми смо с дубоким поштовањем
примили ово високо одликовање, ову ретку пажњу
од стране Њ. Величанства, којом нам је у исто
време био осигуран успех на сутрашњем концерту
нашем у Илдиз-Кијоску.

Кад се вратисмо натраг, подне је већ превалило
било. Цело после подне употребили смо за шетњу
по Цариграду.

Тачно у пола осам тога дана били смо сви на
окупу у Позоришту Petits Champs.

Око 8 сахати стаде стизати екипажа за еки-
пажом. Прво дође наш посланик са госпођом и ћер-
кама; за тим наш војни аташе са госпођом; за њим
сви Амбасадори велесила са госпођама и целим по-
сланством; велики Везир Џевад паша; Министри,
марешали, паше, ферици, богаташи из Пере и Галате;
српски професори, српска колонија, Срби ђаци на
Отоманској Академији и т. д. и т. д.; само су наша
„браћа“ Грци бриљирали својим изостанком, сигур-
но да би тиме посведочили како су и душом и
телом за конфедерацију балканских народа!

У осам часова отпоче концерат.

Програм је био исти као и у Софији.

Песме су ишле како само Стева Мокрањац по-
желети може. Сала се проламала од аплауза тако,
да смо многе пијесе понављати морали. Кад смо
програм завршили, аплаузу не беше краја. Изазваше

нас и ми се дубоким поклонима захвалисмо нашој одличној публици. Ми смо срећни и задовољни били, јер смо нашем народу и овом приликом образ осветлили.

После концерта скуписмо се у Hôtel Splendide-у на банкет. Одмах за нама дође посланик г. Д-р. Владан са госпођом и госпођицама и аташе г. Радојчић. Они нам сви честиташе на успеху а ми им захвалисмо на њином труду и заузимању. Отпевасмо наше „Отче нашъ“ па седосмо за богату трпезу.

Прву здравицу напио је Д-р. Владан Његовом Величанству Краљу, Узвишеном Заштитнику нашем. Ми отпевасмо Химну, бурно узвикујући „Живео!“ Другу здравицу напио је наш председник г. Д-р. Владану благодарећи му у име Друштва на његовом ретком и искреном заузимању. Наш је председник између осталог казао : „да Друштво има сав свој успех подједнако с послаником нашим да подели, јер да није било г. Д-р. Владана и његовог јаког ауторитета, наш успех ни за половину не би овакав био“. Отпевасмо бурно „Многаја љета“ па радосно похитасмо да се куцнемо с чашом нашег одличног посланика, коме и овом приликом довикујемо : „Хвала и Живео!“ Д-р. Владан је захвалио на здравици и у лицу нашег председника пожелео Друштву воље и истрајности на путу његову. Признао је Друштву одличну спремину, за шта је опет нашем Стеви благодарио, и „с радошћу признао, како је он нашим вечерашњим концертом занесен.“

Веселе је трајало дубоко у ноћ. Д-р. Владан повео је Краљево Оро с најстаријом чланицом нашег Друштва. За тим се стаде ређати игра за игром све китњаста од китњасте. Младеж је играла а старији су седели уз чашу онога „с Ливана.“

Најзад се разиђосмо осокољени нашим новим успесима, обузети новим плановима и надама. Одосмо у станове да се на стеченим лаворима одморимо за нове подвиге....

Сутра дан Друштво је на засебној лађи обишло Босфор а у вече тачно у осам сати, обучени и на-

кићени, посади смо се у најмљене фиаkere, који ће нас одвести у Илдиз-Кијоск. У првим колима седео је наш посланик с госпођом и госпођицом; у другим наш драгоман г. Терхан с нашим председником, а у осталим чланице и чланови „Београдског Певаччког Друштва“. Пројурисмо оним истим путем којим смо јуче на Селамлик ишли, прођосмо кроз прву дворску капију где нас стража одмах пропусти, јер је била о нашем доласку извештена, па се устависмо пред великом белом палатом, која изгледаше као да је од самог алабастера сасечена била, па се поскидасмо с кола. Уђосмо у огроман сјајно осветљени вестибил, патосан дивним мозајиком и шареним мермером.

Чим смо ушли у вестибил, поздрављени повојнички Султановом гардом, приђоше нам дворски пажи, обучени у парадно дворско одело, с орденима и у рукавицама, да нам огртаче прихвате. За тим нам приђе велики дворски марешал и главни церемониар, Његова Екселенција Мунир Паша, па нас поведе десно кроз дуг, сјајно осветљени ходник, застрт дебелим саговима. Скоро на сваком кораку, и с једне и с друге стране, стајаху виши царски официри, па нас нѐмо поздрављаху. Све је било тихо, свечано и тајанствено. Нигде се не могаше чути ни звекет сабље, ни зврка мамуза. Сви су шапатам, као у цркви, говорили. Никакав звук, никакав шум није реметио ову језиву тајанствену тишину. Чак је Њ. Е. Мунир паша на прстима ишао упркос оним дебелим саговима преко којих се не би ни топот читавог батаљона чуо, те се и ми за њим, тихо и нечујно као сенке, кретасмо оним дугим ходником. Уведоше нас у једну салу превучену плавим дамастом. Велики готски прозори, опточени мермерним сјајним рагастовима, гледаху на Босфор и Црно Море.

Тек што нам је наш вечити архивар Грујичић ноте поделио, а марешал, који се беше за часак изгубио, опет уђе у салу, па нас позва да за њим пођемо.

После дугог лугања по разним одајама устави-
смо се пред једним великим вратима, окованим чи-
стим седевом и дебелим шипкама од чиста сребра.
Врата су била широм отворена. Шапатом, од уха
до уха, рекоше нам: да је то сала где ћемо кон-
цертирати и да нас Султан ту очекује. Он се на-
лази доле, у дну сале. Дах нам се устави, срце
нам поче јаче ударати, стискосмо наше корице с
нотама и наше клакове, попипасмо оковратнике, на-
местисмо прслуке, па се спремисмо да видимо оно
што, сигурно, више никада у животу видети нећемо...

Прво стадоше улазити наше даме, све једна по
једна. Како је која ушла, она је отишла до средине
сале, ту се десно, Султану, окренула, дубоко покло-
нила, па онда даље у лево стала. Тако смо исто
и ми, све по гласовима подељени, улазили и ду-
боко се Султану клањали. Сала је била велика, ру-
жичастом свилом превучена и богато декорисана.
Грдне завесе од тешке ружичасте свиле опточене
златним ресама, заклањаху прозоре. Грдни полије-
леји са стотинама свећа у стакленим цилиндрима
висили су са таванице која је богатим златним ара-
бескама ишарана била. У дну сале, испод амблема
од скупоцена оружја, седео је Султан Абдул Хамид
Хан II на једној великој наслоњачи од ружичасте
свиле. Одмах уз фотељу, с леве стране, стајала је
мала седевска скемија пуна цигарета, које је Султан
чешће узимао и палио. Поред султана с десне стране
седела је г-ђа посланиковица Ђорђевићка а уз њу
г-ђица Мара. Уз леви зид седела су три принца:
један од 18, један од 22 и један од 8 година, а уз
десни зид: прво Њ. Е. Велики Везир Џевад Паша,
до њега I. Ађутант Њ. Е. Гази Осман Паша, затим
Министар Спољних Послова Њ. Е. Кучук-Саид Паша,
Лорд-Мер цариградски, па наш посланик др. Владан,
наш Драгоман г. Терхан и наш председник г. Ста-
нојевић. Принчеви и Паше седели су с обореним
очима и прекрштеним рукама преко трбуха. Преко
пута од Султана, али више у лево, седео је на једном

малом табурету Мунир-Паша, главни маршал двора и тумач Султанов.

Отворисмо ноте па смо чекали знак да отпочнемо. У сали је владао гробни тајац. Ми смо испод ока погледали час на Султана, час на принчеве, час на царске великодостојнике, а час на оне силне маршале и ађутанте Султанове, који су се тамо око оних других врата, која су такође широм отворена била, искупили па нас радознало посматрали. Наш Стева, који је непрестано с његовим „двикером“ посла имао, стајао је на левом крилу нашем, лицем окренут Султану.

На знак Султанов скочи Мунир-Паша, па пошто се дубоко Султану по турски поклони, дође назатке до нас и позва нас да ближе приступимо. Заборачасмо неколико пута па стадосмо, али на поновљени позив Мунир-Пашин, пређосмо три четврти сале, па се на десетину корака заустависмо испред Султана, који нас је благим, сањалачким погледом посматрао. Устависмо дах; нешто нам ладно дође уз леђа а оне стотине свећа стадоше нам играти испред очију!.... Одједном, као тихи дах лаганог поветарца када једва додирне жице Болове харфе, забруја Стевина интонација и одмах за тим грмну бурно-гласовито звучна Хамидија, Химна Султанова, која није у програму била и коју Султан још никада није у хору чуо, јер у Турској нема певачких дружина. Њему свирају марш Хамидију, али му је као песму још нико није певао.... Султан се чисто прену; на лицу му се огледаше и изненађење и задовољство; за тим се брзо подиже са фотеље. Сви поустајаше. А када на завршетку јекну оно: „Чок јаша Падиша Хан!“, Султан се благо осмехну, климну на нас неколико пута главом и узе нам пљескати. После Хамидије Султан махну главом на Мунир-Пашу, овај му приђе, па кад му Султан нешто тихо заповеди, он му се поклони, окрете се нама и рече: да Њ. Величанство жели да отпевамо и Српску Химну. Стева се дубоко поклони и одмах за тим јекну кроз салу „Боже правде“ прво, а ко зна да ли и последње у

Илдиз-Кијоску! И после наше Химне Султан се благо осмехну, пљесну неколико пута рукама и седе. Сви око њега осташе на ногама, догод им није лево и десно руком махнуо, на шта му се они дубоко поклонилише и седоше али опет с обореним погледом и с прекрштеним рукама преко трбуха.

Стаде се низати песма за песмом. Певали смо како никада дотле, осокољени одличним пријемом Њ. Величанства. Он је с великим интересовањем слушао наше певање и неколико пута пљескао; нарочито му се допадале наши корифеји — басови. Кад смо отпевали и последњу — осму — пијесу, Султан дозвоља преко Мунир-Паше нашег посланика г. Др. Владана, па му нешто тихо рече. Др. Владан звекну мамузама, дубоко се поклони Султану, окрете се нама, па нам громко рече: „Његово Величанство Султан Абдул Хамид Хан II. потпуно је задовољан вашим певањем и изјављује вам своју високу владалачку благодарност. Живео!“ Ми грунусмо трипута „Живео!“ тако сложено и громко, да су свеће у полијелејима затрепереле!...

После мало тренутака уђе један дворанин у салу и унесе пун служавник кутија с орденима и медаљама. Мунир-Паша прочита гласно неколико имена оних чланова које је Султан декорисао. Чим је име дотичнога члана прочитао, овај је пришао Марешалу, примио орден и дубоко се Султану поклатио. Затим Мунир-Паша подели свима члановима медаље „за уметност“ које су веома цењене у Турској. Кад је све то свршено, Султан се диже са својег фотеља, махну према нама руком и изађе праћен свима онима који су с њиме концерту присуствовали. Ми смо били отпуштени...

Ударисмо опет оним истим ходником, којим смо и дошли, спустисмо се низ ступене, прођосмо оним дугим ходником и устависмо се пред једном салом баш преко пута оне сале с плавим дамастом. Наш љубазни вођ Мунир-Паша позва нас унутра на закуску којом хоће Његово Величанство да нас почасте.

Buffet је био изредан и тек око 10 сати упутисмо се дома и занесени и очарани, и почашћени и награђени, и обдарени одличијама и одликовани признањем и високом благодарношћу једнога Султана! То је био триумф „Београдског Певачког Друштва“ какав се ретко постизава! Чланови Друштва могу се њиме поносити а сврх тога и честитати себи: да су били, ма једног вечера, истински „Царски гости!....“

Сутра дан сваки је оставио да купи коју успомену на Цариград у базару, и понесе собом у Србију. С тога се разиђосмо још за рана куд који а у вече скуписмо се на станици, да кренемо натраг преко Пловдива за Београд.

Стигосмо у Пловдив, сутра дан, у 11 часова пре подне. На станици нас дочекаше одборници, па нас на спремљеним колима одвезоше у варош и разместише по најмљеним хотелима. Били смо раштркани по целој вароши, па за то нисмо имали нашу заједничку трпезу, но је свако ручао тамо где се затекао и где је све у напред поручено било. После ручка разиђосмо се на одморак, јер прошле ноћи готово ни тренули нисмо, тако је много путника било. Пред вече изађосмо у варош, да је разгледамо.

У вече смо приредили сјајан концерат у лично пространом позоришту пловдивском, које је од дасака саграђено. Света је тако много дошло, да су се просто гушили. Чим смо се на бини појавили, били смо бурно поздрављени. Толико је било пљескања, да смо готово сваку песму понављали. У средини концерта изнесоше нам на позорницу два прекрасна венца од природна цвећа, један од општине пловдивске а други од апотекара Карића — рођеног брата пок. професора Карића. — За тим нас стадоше просто засипати цвећем. То је била права киша од цвећа. Готово цела позорница била је покривена дивним букетима које су на нас бацали и људи и жене и деца па чак и официри! Радо признајемо: да толико цвећа и тако одушевљеног пријема још

нигде добили нисмо. А ми смо се нашој издашној и благодарној публици одужили тиме, што смо још три песме ван програма отпевали. Наш је Стева био предмет силних овација, што му и једним огромним и изванредним букетом засведочише. А на свршетку концерта нас су двапут изазвали и опет дивним и мирисавим цвећем засипали, што у првој половини месеца априла није баш лако извршити.

После концерта општина пловдивска приредила нам је сјајан банкет у пространој ресторацији „Грађанског Клуба.“ Кад смо у почетку банкета отпевали наше „Отче наш,“ многи су Бугари плакали, а депутирац Гешов, млад и веома интеллигентан човек узбуђено узвикнуо је: „Ето, браћо, то „Отче наш“ је она братска крвна веза, која везује Србе и Бугаре! То је та вечита љубав, коју никаква сила ни политика не може да потре: То је наша заједничка молитва, која ће уједините Српске и Бугарске бајонете па да Европи пркосе!“.....

Банкет је до саме зоре трајао.

Сутра дан, пошто смо се на самој станици сликали и са нашим добрим домаћинима опростили, отпутовасмо из Пловдива у 11 часова, понесавши собом врло пријатне и миле успомене.

Пред вече поздрависмо се у Софији с нашим консулом г. Данићем и његовом госпођом који чак на станицу изађоше да се видимо, а другог дана изјутра око 5 сати стигосмо у Београд и уморни, и задовољни, и очарани и вољни да и даље истрајемо на путу наше мучне работе.....

* * *

После овог далеког и тешког путовања које је испало и преко очекивања сјајно, Друштво се неко време одмарало и на послетку завршило свој рад у овој години великим концертом уочи Нове Године у сали код Коларца који је био величанствен.

Исте године решила је Управа да Друштво из своје благајне изда помоћ свом бившем члану г. Све-

тиславу Биничком, који беше отишао у Минхен да се усавршава у музици и њој сасвим посвети, и ако је био свршио Велику Школу и добио место предавача у Лесковачкој Гимназији. Друштво је и доцније помагало г. Биничког, који је по свршеним наукама примљен најпре као заступник оболелог Стеве Мокрањца а доцније као његов помагач. Године 1901 г. Бинички иступио је сасвим из Друштва и остао само као наставник Музичке Школе.

1896. Ове године има Друштво да забележи два знаменита догађаја: прво, свој пут у Русију, друго, спајање са црквеним певачким друштвом „Корнелијем“.

Но пре него што пређемо на оба ова догађаја поменућемо да је у почетку ове године послат о Друштвеном трошку хороваца Стева Мокрањац у Стару Србију, где је уз припомоћ тадашњег нашег конзула у Призрену г. Бранислава Нушића прикупио велику количину (до 200) тамошњих народних песама и прибележио их. Из те збирке саставио је Мокрањац доцније две нове руковети: Косовске Песме и Песме са Охрида, поред неких соло песама. Друштво, захвално г. Нушићу што се је нашао на руци нашем хороваци, изабра га за свог члана добротвора.

Сем тога Друштво је ове године приредило духовни концерат на велики четвртак у сали Велике Школе у циљу упознавања наше публике са најлепшим композицијама црквене музике. Концерат је био одлично посећен и испао је сјајно. Певане су ове пиесе:

Топаловић: 1. Благообразный Іосифъ, Глас б.
мушки хор.

2. Насъ ради распятаго, Глас њ —
мешовити хор.

Малашкин: 3. Не рыдай мене мати

4. Помншляю день страшный —
мешовити хор.

Мокрањац: 5. Слава и нынѣ. Тебе одъжугоса
Гл. ѓ. — мешовити хор.

- Маринковић:** 6. Вечери твоја тайна, Глас 5.
7. Тѣло Христово, — мушки хор.
- Бортњански:** 8. Концерат XXXII. Из Псалма 38.
стихови: 5. 6. 7. 11. 13. и 14.,
мешовити хор.

Поред тога имало је срећу да приликом доласка Кнеза Црногорског суделује на концерту у Двору са две песме: Псалмом „Скажи ми, Господи“ од Бортњанског и песмом „Јастреб град“ у мешовитом хору, које су обе испале на пуно задовољство Високих Слушалаца.

Пут у Русију приликом изложбе у Нижњем Новгороду био је одређен за јули месец, али Друштво се могло кренути тек 19 августа, јер г. Станојевић, председник, који се кренуо као изасланик из Београда потетком јула није могао дотле спремити све што је требало, па да поход испадне по жељи Друштва. Све то време Друштво је употребило за спрему свог обилатог програма, јер је требало с чашћу изићи пред лица руских великаша, требало је показати северној браћи колико је малена Србија и на културном пољу у напред одмакла, требало је очувати углед Друштву, које стоји под високом заштитом Њ. В. Краља. Програм који је спремало Друштво био је овај:

- Римскиј-Корсаковъ — „Стара пѣснь“, меш. хор.
Топаловић — „Ој облаци“, меш. хор.
Ј. Маринковић — „Хеј трубачу“, муш. хор.
Д. Јенко — „Ој у гори“, мушки хор.
Варламов — „Ахъ время“, соло сопр. и меш. хор.
Све Мокрањчеве Руковети.

Поред тога Друштво је научило руску химну. Са Друштвом је ишао и г. Жарко Савић, оперски певач, који је суделовао на концертима у Петрограду.

Свој поход отпочело је Друштво с Петроградом, где је стигло 21. августа у вече. На станици га је дочекала српска колонија са г. Миха-

иловићем, српским послаником на челу, и чланови Славјанског Благотворителног Опшчества са секретаром г. В. И. Аристовом на челу. Г. Аристов лепим речима поздравио је чланове Друштва, пожелео им добродошлицу, и замолио их да за време свог боравка у Петрограду буду драги гости Слав. Благ. Опшчества. Председник Друштва г. Ставојевић захвалио се с неколико топлих речи чему је следовало представљање с обе стране.

Друштво је било размештено на становање у две гостионице, у Великој Северној Гостионици и у гостионици Пале-ројал.

Сутра дан по доласку био је први концерт у позоришту „Акваријум.“ О том концерту писале су с највећом похвалом све руске новине. Ми ћемо само навести по нешто из њих. Ево н. пр. шта пишу између осталог „Петербурскије Вједомости“ :

„..... На концерту су певане српске народне македонске и охридске песме, и неколико соло пијеса (из опере), што их је отпевао г. Савић. Концерт је отпочет руском химном, а на захтев публике отпевана је и српска химна. Општи тип српских народних песама сличан је мало-руским. У песмама македонским и охридским хармонија и начин певања више су црквени, мажор и минор. Српске македонске песме одликују се од песама из других српских места више грубим, војничким карактером. Чак и елегички напеви сачували су овај груби карактер.

Гласови су Београдског Певачког Друштва изврсни, али се својом добротом издвајају басы; нешто су слабији тенори. Кад је Друштво певало руску химну, контр-октаве басисте су одјекивале неисказаном јачином и чистотом. Ако овоме додамо сјајно извршено *crescendo* и *diminuendo* и дивну вокализацију, не искључујући басиста, онда се може разумети неочекивано усхићење публике, која је јуче посетила „Акваријум“

А „Петербурски листок“ вели: „*Београдско Певачко Друштво*, које стоји под заштитом краља срп-

скога Александра I. приредило је у позоришту „Акваријум“ концерат, који је увенчан потпуним вештачким успехом.

Београдско Певачко Друштво користи се у својој отаџбини општим поштовањем и популарношћу. Чланови су његови цвет српске интелигенције. Сви су они украшени одличјима. Било их је 60 мушких и 20 женских. Друштво прима учешћа у свима важним догађајима у Србији. Хором управља г. Мокрањац, интелегентан, млад Србин, који је и диригент и композитор. Г. Мокрањац диригира сигурно, лепо и ватрено, и хор се његов покоравља и најмањим његовим покретима. Г. Мокрањац је компоновао многе српске и македонске народне пиесе, које су отпевали с највећом тачношћу оба пола.

У свима српским мелодијама јасно се види обележје српске народне историје, и у њима се оцртава општи славенски тип — тужан и жалостан.

Музика њихова одликује се лепотом, она је без стране примесе, колорит је мелодија оригиналан и потпуно народни. Све су оне једног тембра, у њима превлађује минора, и својом простом и јасном хармонијом изазивају једнолики утисак.

Београдско Певачко Друштво заслужује за своје певање потпуну хвалу, јер је певало сигурно, хармонично и заносно. Хор пева дивним ансамблом и потребним звучним градацијама, а на махове изводи пианисимо правом вештином. У хору се нарочито одликују женски гласови својим чистим тембром. Од руских песама, певачи су отпевали на српском језику „пѣснь о темномъ лѣсѣ“ од Римског-Корсанова, која је с техничке стране веома сложена и тешка, и песму Варламова „что мнѣ жичь и тужить“, у којој се издваја млада сопранискиња својим чистим, звучним гласом и топлим и срдачним певањем. Ова је песма отпевана још једном на општи захтев публике. Г. Мокрањац примио је на себе велики задатак, који је с поносом и часно извршио, зашто је добио од публике бурно и опште одобравање.“

„Новоје Времја“ пише: „Код Јужних Словена пре-влађује певање у хору ; песма с народним предањима будила је национално осећање у њих ; разуме се, да је према томе музикални облик народних мелодија уступио по своме значају место поетичкој садржини текста, који је лиричне садржине. Народне песме српске су по своме општем карактеру расподичног облика ; непрекидна замена веселих мотива тужним, с честим издвајањем гласова, што је више својствено епичким баладама него ли простим хорским саставима. Вештачки облик овог певања доведен је у српским песмама до контрапунктних обрта, који су доказ веште руке композиторове. Београдско Певачко Друштво одликује се хармоничним певањем, музикалном дисциплином и дивним извршивањем динамичких финеса. Друштво је у почетку концерта двапут отпевало руску химну а на захтев публике и српску химну. Као солиста представио се публици г. Савић. Глас г. Савића је леп *basso cantante*, леп у својим високим и звучан у својим ниским тоновима. Он се допао публици и на захтев публике отпевао је неколико пиеса и ван програма.“

Идућег дана Друштво је положило на гроб упокојеног Александра III у Петро-павловској тврђави леп сребрн венац. У траци која везује лаворове гранчице тога венца, стоји написано: „Београдско Певачко Друштво Цару — Миротворцу Александру III 1896 године.“ Овај знак пиетета које је Друштво одало сени великога цара, пријатно је дирнуо све више руске кругове као и сва јавна гласила руска.

Истога дана изасланство Друштва је посетило потпредседника Благ. Слов. Опшчества и помоћника Прокуратора Св. Синода, г. Владимира Карловића Саблера, и предало му диплому почасног члана Друштвеног, којим га је избором Друштво почаствовало за указане му услуге, решењем седнице Управе држане у самом Петрограду *ad hoc*.

Истог вечера г. Саблер позвао је цело Друштво код себе на соаре, где је било много виђених личности из виших кругова петроградских. Том је приликом г. Саблер поклатио Друштву скупоцену икону Св. оца Николаја.

Четвртог дана био је други концерт у сали општинској, на коме је поред многобројне публике присуствовао цео хор који пева у Невској Лаври.

Његова Светлост, Високопреосвећени Митрополит Петроградски, коме је Друштво ишло на подворење, изволео је благословити Друштвено предузеће и држати нарочиту архијерејску службу у Невској Лаври, у почаст нашег Друштва.

У очи поласка г. Михаиловић, наш посланик, приредио је у почаст Друштва велики соаре у посланству, на који је позвао све виђеније чланове Благотворителног Сл. Опшчества.

Из Петрограда Друштво је отишло право у Нижњи Новгород, где се бавило свега три дана и где је у изложбеној сали приредило један концерт, који је такође лепо испао. И у Новгороду Друштво је било предмет пажње свију Новгорођана, а нарочито да поменемо Њ. Високопревасходство ђенерала г. Баранова, губернатора, који је Друштвене изасланике веома ласкаво примио и угостио и Њ. Е. Барона Дељвила, председника општине, који је Друштву величанствен банкет дао.

Из Нижњега Новгорода Друштво је дошло у стародревну Москву, то срце велике Русије, али које није хтело ни једним топлијим откуцајем да покаже како се радује походу своје браће са Дунава и Саве, који су истина мали бројем али су велики љубављу за сву словенску браћу своју. Па ипак за то Друштво пије клонуло. Оно је са самопоуздањем гледало у ону светлу звезду-водиљу своју, која је до сада срећно провела Друштво кроз толике Сциле и Харибде. Оно је давало и певало парастос Цару Митротворцу, на сред огромне пијаце, у маленој капе-

лици св. Богоматере Тверске, на који се окупише хиљадама људи, али од којих стоти део на концерат не дође. Оно је приредило један од *најсјајнијих* концерата својих у велелепној сали „Благороднаго Опшчества,“ за коју је морало у напред платити Књазу Галицину читавих 500 рубаља само за то да на каси не падне ни пуних 300 рубаља прихода. Оно је издало невероватне суме за огласе оним московским редакторима који се толико размећу својим словенским идејама. И тек је у српскоме Подворју, на том маленом парченцету српске земље, нашло братског пријема и братске љубави, као оно уморни путник, кад нађе пријатног одмора и свеже хладовине у пустињској оази! Нека је хвала часном оцу Кирилу, настојнику српскога Подворја, који је Друштво после отпеване св. литургије братски примио и дочекао. И данас је за Друштво још загонетно ово хладно понашање браће Московљана.

Али за то нас је топла братска љубав која нас је у Кијеву обилато заплуснула, и сувише наградила за хладни пријем Московљана. У Кијеву, у тој убавој вароши, пуној цвећа и дрвећа, осећасмо се као код своје куће. То осећање још је већма било увеличано топлим дочеком Кијевљана, јер су они већ у напред били извештени о нашем доласку братским и патриотским чланцима у новинама, који су поникли из пера уваженога професора *Флоринскога*, познатог пријатеља српскога народа, кога је Друштво из захвалности изабрало за својег почасног члана. И ми се свима силама труђасмо да им љубав љубављу вратимо. На изјављену жељу нашу да би Друштво радо певало литургију у новој и велелепној цркви св. Владимира, они су искреном радошћу поздравили ту жељу Друштва и одмах је преко месних новина јавили, тако да је дивотна и огромна црква св. Владимира била дупке пуна наше побожне браће. Ми смо тачно и прецизно отпевали св. литургију, а за то су нас добри Кијевљани бурно поздравили, кад

смо из цркве изашли. И концерат, који је Друштво сутрадан приредило у сали трговачког удружења, испао је на највеће задовољство наше браће Кијевљана. Света је толико било, да су се многи морали кућама вратити, а прихода је било више но ма на којем концерту у великој Русији. После концерта општина је давала сјајан банкет, који је тако весео био, да су браћа Кијевљани чак и српско коло играли! Добри Кијевљани силом нас задржаваху да останемо и још један концерат приредимо, али ми то не могосмо учинити, јер се добијено наше одсуство крају приближаваше. При нашем одласку браћа су нас исто тако љубазно испратила, као што су нас и дочекала.

Тако је завршен поход „Београдског Певачког Друштва“ у Русију, који је по својој важности и по својим огромним размерама био највећи од свију похода које је Друштво до тада учинило.

Осим овога значајнога рада свога „Београдско Певачко Друштво“ извршило је како горе напомену смо и спајање с црквеним певачким друштвом „Корнелије Станковић.“ Тим спајањем „Београдско Певачко Друштво“ ојачало је и моралн о иматериално. И тако спојено још у 1895. с певачким Друштвом „Даворје“, могло је још силније, још бујније да напредују и да остварује свој културни позив.

Мисао о спајању певачкога друштва „Корнелије Станковић“ с „Београдским Певачким Друштвом“, поникла је још раније међу појединим члановима оба Друштва. На ванредном збору који је држан 20. октобра пр. год. усвојен је у целини нацрт који је претходно састављен био од опуномоћених изасланика оба Друштва. Тај нацрт благословило је и Његово Високопреосвештенство Митрополит г. Михаило, који је и на даље остао покровитељ Друштва, јер су у Друштву установљена два отсека, један за светску музику под највишом заштитом Њ. В. Краља, а други за црквену музику под покровитељством Њ. В. Митрополита. Ево тог уговора :

ПРОТОКОЛ

О СПАЈАЊУ ЦРКВЕНЕ ПЕВАЧКЕ ДРУЖИНЕ
„КОРНЕЛИЈЕ СТАНКОВИЋ“ са „БЕОГРАДСКИМ ПЕВАЧКИМ ДРУШТВОМ“.

на дан 14. октобра 1896 год.

САСТАЛИ СУ СЕ ПОД ПРЕДСЕДНИШТВОМ Његовог Високопреосвештенства г. Митрополита

Михаила

ПРЕДСТАВНИЦИ „БЕОГРАДСКОГ ПЕВАЧКОГ ДРУШТВА“

г. г. Ђока М. Станојевић, Пера Николајевић и Стева Мокрањац

И ПРЕДСТАВНИЦИ ЦРКВЕНЕ ПЕВАЧКЕ ДРУЖИНЕ

„КОРНЕЛИЈЕ СТАНКОВИЋ“

г. г. Др. Свет. Радовановић, Драгутин Ђорђевић, Никола Бакић, Радован Ђорђевић и Милан Мићић.

Чл. 1.

Црквена певачка дружина „Корнелије Станковић“ спаја се са „Београдским Певачким Друштвом“ и сачињавају једно друштво под називом „Београдско Певачко Друштво“ које стоји под највишом Заштитом Његовог Величанства Краља Александра I. У спомен спајања црквене певачке дружине „Корнелије Станковић“ са „Београдским Певачким Друштвом“, као и ради успомене на свога хороуправитеља Корнелија Станковића, који је први у „Београдском Певачком Друштву“ отпочео неговање народног црквеног певања, — „Београдско Певачко Друштво“ ради успешнијег усавршавања црквеног певања оснива, са овим уласком досадашње Црквене Певачке Дружине „Корнелије Станковић“, нарочити црквени одсек, под називом „Корнелије Станковић“, а под покровитељством поглавара српске цркве Његовог Високопреосвештенства г. Митрополита Михаила.

Чл. 2.

Црквена Певачка Дружина „Корнелије Станковић“ преноси у својину „Београдског Певачког Друштва“ фонд пок. Евгенија Симоновића владике, који је уступљен прво поминутој дружини решењем г. Министра просвете и црквених послова као и решењем архијерејског сабора од 24. новембра 1894. №. 2473 у вези са решењем арх. сабора од 18. септембра 1891. год. СБр. 60. Тај ће фонд моћи „Београдско Певачко Друштво“ употребити само за оне циљеве на које га је завештач наименовао.

Чл. 3.

„Београдско Певачко Друштво“ прима на се обавезу да редовно обавља певање у београдској саборној цркви; њему за то припада како месечна награда од црквеног управног одбора, тако и месечна помоћ од архијерејског сабора.

Чл. 4.

На новој дипломи „Београдског Певачког Друштва“ коју је израдио г. Паја Јовановић сликар, записаће се поред натписа „Даворје 1895,“ а на одговарајућем месту, и натпис „Корнелије Станковић 1896.“ Поред тога, а на одређеном месту, насликаће се црква кнез Лазара, као симбол неговања црквеног певања.

Чл. 5.

На друштвеним значкама, кад се буду мењале, записаће се поред год. 1895., успомене на спајање певачког друштва „Даворја“ и год. 1896, као успомена на спајање црквене певачке дружине „Корнелије Станковић“ са „Београдским Певачким Друштвом“.

Чл. 6.

Сва имаовина црквеног певачког друштва „Корнелије Станковић“ прелази у својину „Београдског Певачког Друштва.“ О томе ће се сачинити нарочити инвентар приликом извршења ове тачке.

Чл. 7.

Досадањи почасни председник црквеног певачког друштва „Корнелије Станковић“ г. *Јован Ђорђевић*, постаје почасни председник „Београдског Певачког Друштва.“

Чл. 8.

Досадањи председник црквене певачке дружине „Корнелије Станковић“ г. *Др. Светолик Радовановић* постаје потпредседник „Београдског Певачког Друштва.“

Чл. 9.

Чланови управног одбора црквене певачке дружине „Корнелије Станковић“, г. г. *Драгутин Ђорђевић, Љуба Бојовић и Никола Бакић*, постају чланови одбора „Београдског Певачког Друштва.“

Чл. 10.

Сви чланови (почасни, добротвори, помажући и редовни) црквене певачке дружине „Корнелије Станковић“, постају чланови (почасни, добротвори, помажући и редовни)

„Београдског Певачког Друштва“ са истим правима и дужностима које су и раније имали.

Присутствовао и благословио овај споразум
Архијепископ Београдски и Митрополит
Србије

М и х а и л

призивље Божји благослов овом
родољубивој и корисној делу слоге
и уједињења (с. р.)

Б. М. Станојевић с. р., Др. Свет. Радовановић с. р., П. Николајевић с. р., Д. Ж. Борђевић с. р., Ст. Мокрањац с. р., Н. Бакић с. р., Рад. Ж. Борђевић с. р., и Милан Ј. Мићућ с. р.

У очи Нове Године Друштво је приредило као и лањске године, једну велику веселу забаву с богатим и разноврсним програмом.

У току исте године израђен је „Пословник,“ који је наштампан и члановима раздан, а познати уметник српски г. Паја Јовановић, сликар, на молбу Управе израдио је Диплому Друштвену, једно узор дело, једну слику пуну лепоте и духовитости. Ова се слика копирала и раздала ревносним члановима Друштвеним.

Те године Друштво је изгубило једну од својих бољих чланица, г. ђу Ламбрину Каликову. Друштво је испратило до вечне куће покојницу, како доликује врсној чланици његовој, а Управа је држала нарочиту седницу на којој је решила да упише покојницу за члана утемељача „Друштва за сиротну и напуштену децу“ са улогом од сто динара и одредила секретара Друштвеног да се у име Друштва с драгом покојницом опрости. Мир нека је пепелу њезином и вечан спомен међу нама.

1897. И ако ове године Друштво није правило значајних похода као што је то чинило прошлих година, ипак је за то његов рад био обилат у сваком погледу и оно се њим може поносити. Јер поред својих редовних „Друштвених вечери“ приређених искључиво за чланове, и разних суделовања, као на концерту госп. Жарка Савића у Грађанској Касини, на концерту у корист једног оболелог умет-

ника, на концерту уметнице г-ђице Јелене Клизникове и приликом прославе двадесетогодишњице композитора госп. Јосифа Маринковића, свога бившег хоровађе, оно има да прибележи у овој години један Велики Духовни Концерат, поход у Вршац и Бечкерек, дочек маџарског Певачког Друштва из Дебрецина и Велику Забаву у очи Нове Године код Коларца.

Духовни Концерат давало је Друштво у Народном Позоришту на Велику Среду 9. априла. Иако су цене места биле повишене, Позориште је било дупком пуно. — На овоме концерту Друштво је одликовао својим доласком и Узвишени Заштитник Друштва Његово Величанство Краљ.

Програм концерта био је овај:

1. **Топаловић** — Благообразни Јосиф, тропар, мешовити хор.
2. **Маринковић** — а) Вечери твојеја тајнија
б) Тјело Христово, муш. хор.
3. **Мокрањац** — Тебје одјејущчагосја, меш. хор.
4. **Мокрањац** — Хвалите, меш. хор.
5. **Бортњански** — Псалам XXXII „Скажи ми“, мешовити хор.
6. **Мокрањац** — О како безаконое, меш. хор.
7. **Шуберт** — Псалам за женски хор уз пратњу клавира.
8. **Хајдн** — „Тма бист“, меш. хор.
9. **Малашкин** — а) Ниње сили небеснија.
б) Помишљају ден страшни, мешовити хор.
10. **Лвов** — „Услиши Господи“, меш. хор.

Овај богати и чисто класички концерат изведен је на задовољство свију слушалаца који су бурним пљескањем изјављивали Друштву своје допадање.

Поход у Бечкерек и Вршац изведен је 21, 22 и 23 маја. У Бечкереку је Друштво приредило концерат у варошком позоришту који је испао врло сјајно. Кућа је била дупком пуна. Певане су махом

песме које је Друштво певало у Русији. После концерта Бечкеречани су приредили у част гостију банкет и игранку. Истом приликом даван је парастос и освећена је плоча на дому у коме се родио уметник и великан српске Талије пок. Тоша Јовановић, и на парастосу и при откривању плоче певало је наше Друштво.

22. маја Друштво се кренуло за Вршац, где га је дочекало тамошње певачко друштво и многобројно грађанство и бурно поздравило. Истог вечера приредило је у редутној дворани концерат с истим програмом као и у Бечкерекy. Сем тога Друштво је отпевало заједно с Вршачким Српским Цркв. Певачким Друштвом у мешовитом хору једну песму.

И ту је наше Друштво занело својим певањем публику, а на крају концерта Вршачко Певачко Друштво даровало је нашем Друштву диван сребрн венанц ради вечите братске успомене. После концерта следовао је банкет и игранка. Друштво се сутра дан кренуло натраг у Београд поневши собом најлепше успомене о братскоме пријему и српскоме гостољубљу. Нека је хвала врлим Вршчанима и Бечкеречанима.

7. августа готово изненада груне у Београд из Дебрецина тамошње Мађарско Певачко Друштво са великим бројем гостију да врати Београдском Певачком Друштву посету учињену Мађарима у Пешти. Наше Друштво се трудило да што боље прими своје госте и покаже им како Срби умеју да дочекују. У локалима Певачког Друштва приреди им лепу закуску, а на концерту који је Мађарско Друштво приредило у сали код Коларца суделовало је наше Друштво са две пиесе у мешовитом хору: приморским напевима и V-ом руковети. После концерта дават им је сјајан банкет на коме су пале многе лепе здравице и с једне и с друге стране. Сутра дан у Топчидеру приредило је Друштво за њих излет на засебном возу који се завршио закуском. Поред Београдског Певачког Друштва у дочеку учествовало је и Певачко Друштво „Стан-

кових". Мађари су отишли из српске престонице очарани лепим пријемом и гостољубљем.

Ове године навршавао је тадашњи секретар друштва г. Брзак двадесетпетогодишњицу свога књижевнога рада. Том је приликом хтело Друштво да буде нарочити тумач својих осећаја према овом књижевном раднику и своје дугогодишњем члану и пријатељу, те је у његову почаст приредило 22-ог фебруара забаву код Коларца на коју је позвало велики број отмених гостију. И ако није г. Брзак више у редовима редовних чланова овог Друштва, оно га ипак сматра за свога пријатеља и жели да још дуго поживи на корист Српства, које он толико љуби.

Те године беше умро велики српски родољуб и новинар Сава Бјелановић из Задра. Новинарско Удружење приреди му парастос, на коме је певало Београдско Певачко Друштво, да се тиме и оно одужи сени тог великог далматинског родољуба. Оно је учествовало и при преносу Вукових костију и том приликом отпевало и апотеозу Вуку коју је нарочито за ту прилику компоновао хоровађа Друштва Ст. Мокрањац.

На Вел. Госпојину, 15 августа, Српско Црквено Певачко Друштво „Вијенац“ у Брчком осветило је своју заставу, па како је и Друштво било позвано на ту свечаност, Управа одреди директора г. С. Калика и секретара г. Брзака да Друштво заступају. Изасланици су укуцали клин у заставу и даривали је у име Друштва богатом свиленом траком. Они су свуда братски дочекивани и одликовани.

И ове године има Друштво да забележи три по њега велика губитка. Најпре изгуби једну одушевљену пријатељицу и сапутницу, сведока свију његових триумфа, г-ђу Софију Предићку, матер г-ђе Мокрањац; затим свога бившег хоровађу и доброг пријатеља, који се Друштву с највећом готовошћу увек одазивао, г. Јосифа Свободу, а напоследку свог неуморног заштитника, који се увек одушевљавао напретком и успесима Друштвеним, великог родо-

љуба и Србина блаженоупокојеног Митрополита Михаила.

Нека је покојницима лака земља и вечан спомен међу нама.

Одмах после свршеног митрополитског избора, Управа је корпоративно отишла новоизабраноме митрополиту г. Инокентију, да му честита на избору и да га умоли да се изволи примити за покровитеља црквеног отсека Беогр. Пев. Друштва, на место блаженоупокојеног Митрополита г. Михаила. Његово Високопреосвештенство г. Инокентије примио је Управу врло срдечно, захвалио на честитању и примио се покровитељства, обећавши да ће Друштво увек и у свачему помагати.

Уобичајеном великом забавом у очи Нове Године код Коларца, на коју се слегао огроман број посетилаца, завршило је Друштво рад и у овој години.

1898. Рад Београдског Певачког Друштва у овој години није обилан, али опет зато има и у њој да се прибележи једна прилична тековина и два мања похода.

У Београду образовало се било Академско Музичко Друштво. Оно је неколико година радило с успехом. Али да би његов рад успешнији био, решише његови чланови да ступе под закриље каквог јачег удружења, и изабраше Београдско Певачко Друштво. И тако 25-ог марта ове године изврши се свечано спајање којим је Академско Музичко Друштво сву своју музичку и инструменталну имаовину пренело у Београдско Певачко Друштво.

Протокол овог спајања састављен од пуномоћника „Београдског Певачког Друштва“ г. Николе Каралића, потпредседника и г. Стеве Мокрањца, хоровађе с једне стране и од пуномоћника Академског Музичког Друштва г. Боривоја Поповића, потпредседника и г. Драгутина Дерока, секретара с друге стране гласи овако:

Према члану 2., тачци в. правила „Беогр. Пев. Друштва“ која гласи: да ће Друштво неговати поред

српске песме и музику — Управа је овог Друштва решила у својој седници од 22 марта да се оснује *Одсек за инструменталну музику*. А да би се ова мисао лепше и лакше извела „Академско Музичко Друштво“ приступа „Београдском Певачком Друштву“ као његов музички део с тим, да се за музички одсек пропише нарочити правилник.

Академско Музичко Друштво уноси сву своју имаовину у Београдско Певачко Друштво, и то:

1 контрабас

2 кларинета (В и С)

9 пултова

1 орман и музикалије по приложеном списку.

Остале појединости расправиће се у правилнику који ће се прописати накнадно.

25 Марта 1898

Београд

Н. Каралић с. р.

С. Ст. Мокрањац с. р.

Бор. Поповић с. р.

Драгутин У. Дерок с. р.

Одбор за откриће Споменика Милошу Великом у Пожаревцу позове Београдско Певачко Друштво да увелича и оно својим певањем тај чин који се имао извршити 24. јуна. Управа реши да се Друштво одазове позиву, те тако се оно корпоративно крене у Пожаревац 22. јуна. Сутра дан при открићу Споменика Друштво је певало химну Великом Милошу, коју је, нарочито за ту свечаност, компоновао Друштвени хоровађа г. Мокрањац а речи написао секретар г. Брзак. У вече имало је част концертovati пред Њиховим Величанствима Краљем Александром и Краљем Миланом и великим бројем најугледнијих слушалаца. Њихова су Величанства изјавила преко хоровађе Друштву своје Високо задовољство на певању.

Концем јула Друштво је на засебној лађи градило шетњу до Великог Градишта, где је појало литурђију у цркви а по подне приредило концерат од песама из свог познатог репертоара. Градиш-

танци су по својој обичају врло усрдно дочекали и сјајно угостили Друштво као и госте које је оно собом водило.

Исте године 25 фебруара суделовало је Друштво на званичном погребу пок. Милутина Гарашанина, државника српског, а на Велики Петак певало је на позив Женског Друштва у цркви Св. Наталије.

За своје чланове дало је у овој години два Друштвена Вечера с одабраним програмом, а у очи Нове Године приредило уобичајену забаву.

1899. Беше дошло у Београд неколико виђених Немаца : индустријалаца, трговаца, банкара, новинара, научењака, да походе и проуче Србију. На банкету који им је приређен био у почаст, било је позвано и неколико чланова Београдског Певачког Друштва, који су после банкета отпевали више лепих песама. Ове толико занеше немачке госте, својом лепотом и оригиналношћу, да су замолили Друштво да приреди један поход у Немачку, где ће не само својим певањем пожњети лаворике, него наћи и на леп пријем, и њима дати могућности да се у неколико Србима одуже за указано им гостопримство.

Друштво прими понуду и фебруара месеца ове године крене се на пут у Немачку пошто је претходно спремило све што је потребно било, да се и ту покаже достојно свога стеченог гласа. Све песме које је Друштво имало певати на концертима у Берлину, Дрезди и Лајпцигу, биле су преведене на немачки језик. Превео их је овдашњи немачки посланик Барон Векер - Готер, који се Друштву ставио на услугу. Оне су биле о Друштвеном трошку наштампане и продаване на разним концертима. У Берлин је стигло Друштво услед неког неспоразума за неколико часова доцније него што је то било заказано, те тако дочек на станици није испао онако сјајан као што би био да се стигло у заказано време, када су биле изашле пред Друштво разне певачке дружине и разни изасланици. Највећи берлински хотел

„Централ“, где је Друштво било размештено, био је сав искићен српским заставама.

У вече по доласку неколико одабраних чланова Друштва с Управом на челу посетило је Новинарски Клуб. Пријем од стране новинара био је искрен и топао. С једне и с друге стране пало је више значајних здравица. Певачи су у мушком хору отпевали неколико громких песама, које су на присутне учиниле ванредан утисак, тако да су новинари по тој малој проби добили добар појам о каквоћи нашег Друштва, и створили о њему суд који је ишао у корист његову.

И збиља рецензије новинарске после првог концерта Друштвеног биле су врло ласкаве по наше Друштво, које је било задовољно и посетом, јер је Кролово Краљевско Позориште у коме су давати концерти било првог вечера дупком пуно најодличније берлинске публике.

На том концерту певане су ове песме :

І. ДЕО

- 1., **Мокрањац** — „Српске нар. песме са Приморја,“ мешов. хор.
- 2., **Брамс** — а.) „*Das Mädchen*“, б.) „*Der Falke*,“ мешов. хор.
- 3., **Мокрањац** — „Српске нар. песме из Старе Србије,“ мешов. хор.
- 4., **Базен** — „*Крстоносци на мору*,“ мешов. хор.
- 5., **Мокрањац** — „Српске нар. песме из Македоније VII. *Руковет*,“ меш. хор.

ІІ. ДЕО

- 6., **Мокрањац** — „*Хајдук Вељко*,“ мешов. хор.
- 7., „ — а) „*Не ђезел с'н*“, б.) „*Мекам*“, турске песме, меш. хор.
- 8., **Мокрањац** — „Српске нар. песме II. *Руковет*,“ мешов. хор.
- 9., **Бортњански** — „*Псалам XXXII. Скажи ми Господи, стих 5, 6, 7, 11, 13 и 14*,“ мешов. хор.
- 10., **Мокрањац** — „Српске нар. песме V. *Руковет*,“ мешов. хор.

После концерта био је велики банкет у хотел „Централу“ на коме је било много виђених личности, поред нашег посланика и српске колоније. Са банкета отправљена је депеша Узвишеном Друштвеном Заштитнику.

Сутра дан био је концерат у нашем посланству, где г-ђа и г-дин Богићевић, својом познатом љубазношћу, све чланове и чланице Друштва најусрдније примише и по свршеном концерту богато угостише. Наш уважени посланик беше сакупио тога вечера у велику и богато декорисану салу посланства све амбасадоре и посланике страних сила, поред других отмених гостију из најугледнијих кругова берлинских, међу којима су заузимали прво место царске дворјанке и дворани. Друштво је отпевало неколико песама из свог спремљеног репертоара складно и прецизно тако, да је на ту отмену публику певање направило изванредан утисак. Г-ђа Биничкова која се са својим мужем била придружила нашем Друштву, отпевала је такође лепо две немачке песме, које је пратио на клавиру г. Манојловић. И г-ђа и г. Богићевић били су пуни усхићења, јер су знали да нам је тиме обезбеђена посета Њ. Вел. Цара Немачког за други или трећи концерат.

Четвртог дана био је други концерат који је такође имао сјајан успех и био врло лепо посећен. Друштво је било истог дана гост нашег дворског лиферанта хотелијера г. Јулијуса Шорте, који га је у својим богато украшеним просторијама царски угостио. Поред нашег посланика и г-ђе му било је позвано на вечеру неколико виђених новинара берлинских. Шестог дана у недељу Друштво је певало литурђију у руској амбасади. Амбасадор руски позвао је по свршеној литурђији чланове Друштва у свој салон и захвалио им на ретком уживању које је осетио слушајући српско народно црквено појање. Позвао је Друштво на ручак у вече, али како је био заказан *трећи* концерат, на који је јављено да ће и Цар присуствовати, Друштво је принуђено било да не прими тај за себе ласкави позив. Тог дана био је доручак у

кући нашег почасног ђенералног консула г. Гутентага. Трећи концерат дало је Друштво истог вечера у корист берлинске сиротиње. На концерту имало је ретку почаст певати пред Њ. В. Царем и Царицом, који се појавише у својој ложи одмах у почетку концерта. Друштво поздравиле високе посетиоце немачком химном. Поред Цара и Царице концерту су присуствовали и многи други великодостојници међу којима и сам тадашњи канцелар кнез Хохенлое. Цар је позвао за време одмора у своју ложу председника г. Станојевића и г. Цукића и изјавио своје високо задовољство поновивши више пута речи: *famos, meine Herrn.*

Исте вечери после концерта на коме је Друштво доживело тако ретку почаст и славу, била је опроштајна вечера у хотел „Централу“ коју је Друштво дало у почаст својих пријатеља који су ма чиме допринели његовим успесима у Берлину. Том приликом српски почасни конзул г. Голдмарк даровао је Друштву фино израђени сребрни тактиршток. После вечере кренуло је Друштво одмах за Дрезду, где је сутра дан у подне имало ретку почаст да у двору Њ. В. Краља Саксонског концертира пред Краљем, Краљицом, и целом краљевском породицом и дворским особљем.

Краљ је по свршеном концерту изјавио председнику и хоровођи своје високо задовољство и ословио неке од чланова, а Њено Величанство Краљица љубазно се разговарала скоро са свима чланицама Друштва.

У вече неколико виђенијих личности из Друштва били су гости на ручку нашега тамошњег почасног консула г. А. Гутмана.

Сутра дан Друштво је приредило концерат у Краљевској Опери. Позориште је било дупком пуно публике која је сваку нашу песму пропратила бурним пљескањем тако да су се неке морале поновити. О овом концерту писале су све дрезданске новине врло похвално. Ево шта вели нпр. *Drezdener Journal* у 55 бр. од 7. марта:

Јуче је концертирало у добро посећеној опери ово стране певачко друштво а са врло добрим (*sehr freundlichem*) успехом.

Том смо се приликом упознали са српском музиком, о којој се иначе слабо што зна, и добили извештај појам о неговању и стању хорског певања код Срба. То нас стање није изненадило, нити је за нас необично, јер смо пре осам година имали прилике тако што чути од руског хора Славјансковог. Али само по себи Београдско Певачко Друштво прави врло леп утисак (*höchst achtbaren Eindruck*). Оно не показује неку особиту свежину, лепоту и обилност звука — најјаче су му групе сопрани и басови — али оно задобија слушаоце својом изредном сложношћу, тачном интонацијом, ритмичком одређеношћу и прецизношћу, нарочито музикалном живошћу свог *à capella* певања и осваја својим *fino* извежбаним *piano*. Песме које се и брзо и тихо певају и приближују скерцо-карактеру, изводи Друштво изванредно, са необичном мекоћом звука. Његов хоровађа, који даје своје мирне знакове рукама, без тактирштока, и потпуно влада својим певачима, јесте проф. Мокрањац. Он је и скупио српске песме и изредно их хармонизирао и употребио за хорско певање. Ритма су разног: крећу се у малом обиму нота; прелазе из мола у дур, често у истом комаду, а овде онде подсећају на ориенталску музику. Словенске, услед тога већином меланхоличне, често су дражесне, увек имају карактеристичан израз, али мелодично нису богате и немају ширу кантилену. Г. Мокрањац је поделио песме на групе (руковети), тако да више њих следују једна за другом. С тога је тешко пратити текст, али то има музикалног дејства, ма да и ова мера не искључује сасвим једноликост која се код тако великог броја (23 песме) по мало опажа. Београдско Друштво, које броји до 60 певача (20 певачица и 40 певача) од којих су се певачице појавиле у народном оделу а певачи у салонском, наишло је код наше публике на врло леп пријем и приморано било више пута поно-

вити своје песме, међу којима и нашу песму *Wacht am Rhein*."

Сутра дан Друштво је разгледало многобројне знаменитости ове лепе и значајне немачке вароши која привлачи сваке године толике хиљаде странаца, а у вече давало је банкет у Хотел - Европи својим пријатељима.

Четвртог дана из јутра кренуло је у Лајпциг. На станици су дочекали Друштво председник општине, представници певачких друштава, наш почасни консул са српском колонијом. У вече истог дана био је заказан концерат у Алберт сали.

Поред рђавог времена беше ова пространа сала дупком пуна отмене публике. Овај концерат за који су лајпцишке новине казале да је *најинтересантнији* од целе концертне сезоне, испао је у правом смислу речи сјајно. Све су пиесе пропраћене бурним аплаузом, а врло многе понављане. Оваковим успехом Друштво је било у толико већма усхићено, што је Лајпциг једна од најмузикалнијих немачких вароши, и његов конзерваторијум ужива светска гласа. Ево како се изражују о том концерту Музикалне Недељне Новине (*Musikalisches Wochen - Blatt*):

„Између многих приказа на хорском пољу које смо имали у прошлој зимској сезони, без сумње је био најинтересантнији концерат који је приредило са својим мешовитим хором Београдско Певачко Друштво 8. марта у Албертовој дворници на коме је, поред неколико производа уметничке музике у главном приказало народне песме из своје домовине. Друштво броји до 60 особа; даме су се појавиле у живописној народној ношњи, а господа у салонском оделу. Оно је предузело свој пут у Немачку да са успехом упозна наш свет са својим народним песмама и мелодијама. Оно заслужује да му захвале сви они који не гледају на народност, кад се тиче тога да се упознају са уметничким производима народне музе народа, који су нам у политичком животу страни или чак непријатељски расположени. Више него ма која друга уметност, музика, као најблагороднија између

својих сестара, позвата је да зближује народе, једне другим непознате или непријатељски расположене; у том је смислу дејствовао и долазак Београдског Певачког Друштва у немачке земље, као што дејствују немачки капелници у Паризу и на обалама Неве, или у земљи где лимуни цветају. Али и ако Срп. Пев. Друштво у предговору својих штампаних песама одбија од себе изрично сваку намеру да конкурише певачким дружинама у нашим земљама, претерује ипак у својој скромности, јер изузев незнатне пометње у интонацији женских гласова, које се можда могу приписати и каквом случају, продукције овог Друштва показале су високи ступањ школовања, врло добар материјал у гласовима, тако да Друштво не треба да се плаши упоређења са нашим домаћим друштвима. Све што је овде певано, било је врло добро научено, са одушевљењем исказано и потпуно хармонично изведено. Басови са гласовима као понор дубоким, који се не плаше ни контра В или контра А, морали су пробудити завист код многог немачког диригента. Али има и тенор а и сопран врло лепих гласова, који су се делимично у соло-певању са најбољим успехом истицали, а нарочито су се одвојила два лепа сопрана и један јаки лирски тенор. Од онога што су Срби певали, највећу су пажњу привукле њине народне песме као новост. Српска народна уметност је верна слика у којој се огледа бурна прошлост срп. народа; она је „у исто време и литература и повесница.“ Српске народне песме живеле су до почетка нашег века само у устима народа; тек у садашњем веку се почело радити на прикупљању и писању народних песама, и то са текстом, јер за музичко разрађивање песама, које је и прилично тешко није до скоро било вештих људи. Тек у половини педесетих година почеле су се хоровање Београдског Певачког Друштва, уз вредну помоћ тог Друштва, неуморно и са успехом бавити прикупљањем и разрађивањем народних мелодија. Корпелије Станковић (умро 1865), Маринковић (1882 до 1887) и Стева

Мокрањац (од 1887 хоровања тог Друштва) стекли су дуготрајне заслуге за српску народну музику. Мелодије српских народних песама понајвише су лепе и миле тако, да човека задобију. Увек су приметно оригиналне, и ту њину оригиналност треба тражити у давној прошлости, она се још и сада приказује у елементима старе црквене музике.

✓ Прекомерна секунда има, слично као и код мађарске мелодије, значајну улогу. Обим тонова често је врло мали: 4—5 степена довољни су већим делом; мол и дур мењају се непрестано наизменце; у вођењу гласа често одговарају полигамним тонским родовима а јако се испољавају од црквених тонова у хармонијском погледу нарочито при свршецима где изгледа као да је тоника са доминантом променила улогу. Велика разноликост постоји и у ритму и метрици; не искључује се чак ни пети или седмоделни такт; честе фермате (почивке) служе за поделу мелодије. Велико богатство у наглашавању и срдачности постоји и у самом изразу песама; без сумње је и прошлост народа српског у вези са озбиљношћу и сетношћу у карактеру, која преовлађује. Хоровања г. Мокрањац, који је у осталом врло вешт диригент у управљању хором, спleo је руковети из ових врло кратких напева са много вештине и укуса. У хармонијској изради песама, тиме што је сва четири гласа самостално израдио са равноправним уделом у вођењу мелодије, дао је овим тонским сликама у исто време и привлачни и уметнички облик.

Уметничко извођење српских певача, које нам је пружио пуно уживања, наишло је код нас на једнодушно одобравање“.

После концерта био је велики банкет који је у почаст Друштва приредила Лајпцишка Општина. На банкету је суделовао и хор Пауланера. Наши су певачи отпевали такође неколико песама на банкету и смемо рећи са већим успехом од Пауланера. Штета што је се Друштво морало кренути на пут у дванаест часова, иначе би оно код тог лајп-

цишког отменог света сакупљеног на банкету још већи утисак оставило о свом лепом певању.

Тако се доврши овај значајни поход у Немачку, којим се може Друштво с правом подичити, јер је њиме задобило славе имену и образу српском, код једнога од најинтелигентнијих и културно најјачих народа у Европи.

Узвишени заштитник Друштва Њ. В. Краљ Александар I. ценећи и уважајући заслуге Београдског Певачког Друштва позвао га је на неколико дана после повратка из Немачке у свој краљевски Двор, где је пред Њим и Његовим Узвишеним Оцем као и пред многобројном најотменијом публиком концертовало с истим програмом као и у Немачкој, на највеће задовољство свију присутних. Том је приликом Узвишени Заштитник Друштва поздравио уваженог хоровађу Друштва унапређењем.

Ипак поред свега тога Друштво се није уморило. Оно се на два месеца после овог значајног похода одазива позиву Задруге В. Киџинђанских Српкиња и путује у В. Киџинду, где приређује у корист те задруге концерат и пева у тамошњој цркви. Друштву ништа није сметало ни одсуство његова хоровађе, коме је жена била тешко оболела, да свој задатак с чашћу изврши. Под вештом управом заменика његова и члана одбора г. Радована Ђорђевића, оно је и ту пожњело ловорике и оставило код своје браће најлепши утисак. Киџинђани су Друштво дочекали и испратили што може бити боље; на чему нека им је хвала и овом приликом.

Не мање заслужују захвалност и признања од стране Друштва браћа Срби из Суботипе, код којих је Друштво свратило на свом повратку из В. Киџинде, да и ту приреди један концерат. Велики број најотменијих Срба слегао се био на станицу да дочека и поздрави Друштво а на концерту који је дават у дупко пуном позоришту, оно је било предмет најодушевљенијих овација. Друштво је и ту с чашћу извршило свој задатак. После концерта био је банкет,

а после овог настала је игранка која је трајала до зоре.

Сутра дан Друштво је било гост најодличнијих домаћина а по ручку кренуло се натраг у Београд.

Поред неколико суделовања при приређивању парастоса, благодарења и концерата у корист хуманих установа, као и у корист бившег Друштвеног члана Антонија Вовеса, који је ишао у Праг да се усаврши у музици, приредило је Друштво ове године и једно Друштвено вече и свој уобичајени Концерт у очи Нове Године, којим је завршило рад за ту годину.

Осем тога ове године је корпоративно суделовало из почасти пратњама два државника, пок. Јована Ристића, бив. намесника и Драгомира Вучковића, министра војног, као и Михаила Богићевића, председника општине.

И ова година није прошла без губитака. Два врсна редовна члана, почасни председник Друштва г. Таса Богдановић и члан Ђура Банковић пођоше Богу на истину. Како ни један од њих није умро у својој отаџбини, то је Друштво приредило обојци парастос. Мир нек је пепелу њиховом.

1900. Ову годину отпочело је Друштво под управом новог хоровађе г. Биничког, који је заменио био тешко оболелог Мокрањца. Оно је одмах у почетку године приредило уз суделовање оперске певачице гђце Аделаиде Зелде два велика концерта код Коларца који су били врло добро посећени. На Ивањ - дан приредило је велики концерт на Калимегдану уз суделовање Војног Оркестра. При лепом летњем вечеру, у сјајно осветљеном парку, отпевало је Друштво пет песама у мушком хору од којих две уз пратњу оркестра и то: „Војнички хор из Фауста“ од Гуноа и „Песмом срцу“ од Маринковића. остали део програма испунио је Војни Оркестар. Београђани су се прилично одазвали овом првом пољском вокалном концерту.

Мало дана после тога Друштво је певало при једној реткој и величанственој свечаности. Оно је

имало срећу и част да суделује у једноме историјскоме догађају, да божанском песмом учествује на венчању Њ. В. Краља Александра I., својег Узвишеног Заштитника са Њ. В. Краљицом Драгом. Овај свечани чин обавио се 23. јула уз саучешће целе Србије. 28 јула Друштво је отишло корпоративно са Новинарским Удружењем на засебној лађи у Смедерево да поздрави Њихова Величанства. Исто тако Друштво је корпоративно отишло у Смедерево 11. септембра да пева на служби и благодарењу у тамошњој цркви приликом рођен - дана Њеног Величанства Краљице. Том је приликом било гост госп. Гаје Ђорића, који је цело Друштво у својој кући богато почастио.

Поред два суделовања : при концерту Женског Друштва и Новинарског Удружења, оба у Народном Позоришту, Друштво је приредило још једно Друштвено вече и свој облигатни концерат у очи Нове Године.

И ове године угаси прерана смрт млађани живот једне од наших одличних певачица. 31. марта Друштво је испратило до вечног боравка Александру - Цану - Петровићеву. 11. априла одало је корпоративно последњу почаст свом почасном председнику пок. Јовану Ђорђевићу, министру у пенсији.

Ове године је први пут држан у локалима Друштвеним испит ново установљене Музичке Школе, која ће бити основа будућем конзерваторијуму. У тој години наставници су били: г. Цветко Манојловић, за клавир, г. Станислав Бинички за певање, г-ђа Биничкова за певање, г. Ружичка за виолину и г. Рендла за чело. Теорију је предавао управник Школе и њен основатељ г. Стева Мокрањац, који се после сретно издржане операције на бечкој клиници беше вратио у Друштво, да предузме у њему на новорад. Успех слушалаца био је одличан, што је доста допринело развиту ове установе која је отпочела са 20 ученика а данас их већ броји преко 80. Поред горе поменутих наставника добила је школа у г-ђици

Шоповићевој још једну одличну наставничку снагу, и установила је још и школу за флауту.

Пошто је ова установа врло значајна за Друштво доносимо и њене штатуте у целини

ПРАВИЛА СРПСКЕ МУЗИЧКЕ ШКОЛЕ

I. Циљ и издржавање школе.

Чл. 1. — „Београдско Певачко Друштво“, које стоји под највишом заштитом Његовог Величанства Краља *Александра I*, оснива у Београду, по одобрењу и под надзором г. министра просвете и црквених послова, а у договору са музичарима: г. г. Ст. Мокрањцем, Цв. Манојловићем и Ст. Биничким „Српску Музичку Школу“, која ће теориском и практичном наставом спремати диригенте, учитеље музике, певаче и свираче.

Чл. 2. — Српска Музичка Школа издржава се својим редовним ити ванредним приходима, помоћу коју даје „Београдско Певачко Друштво“ (у колико горњи приходи не буду довољни), као и поклонима и завештањима које школи учине поједине особе, установе или корпорације.

II. Подела школе и наставни план.

Чл. 3. — Српска Музичка Школа дели се на почетнички и виши одсек. Учење у сваком одсеку траје по три године. Али се ова трајања могу скратити или продужити, према претходној спреми, даровитости и марљивости ученика.

Чл. 4. — У почетничком одсеку учи се:

1. Као главни предмети:

а, Свирање на клавиру: први елементи технике па до Клементијевог „*Gradus ad Parnassum*“.

б, Оркестарски инструменти (за сад само виолина): елементи технике, до потпуне сигурности у првој позицији.

в, Соло — певање: елементи певања, образовање гласа и технике у опште до уметничког извођења простих песама и лаких арија.

2. Као споредни предмети:

а, Свирање на клавиру: развијање технике до степена који је потребан за опште музичко образовање. Овај је предмет обавезан за све ученике сем оних којима је клавир главни предмет.

б, *Певање у хору*: вежбања у погађању тона, као и ритмичка вежбања, хорске солфеђе и т. д. Овај је предмет обавезан за све ученике.

в, *Наука о музичким основима и наука о хармонији*, обавезна за све ученике.

Чл. 5. — У вишем одсеку учи се:

1. Као главни предмети:

а, *Свирање на клавиру*: даље развијање технике до најтежих задатака из класичне и модерне клавирске литературе за соло као и за ensemble.

б, *Оркестарски инструменти* (за сада само виолина): даље усавршавање технике за решавање свију оркестарских и соло-задатака.

в, *Соло-певање*: усавршавање технике за уметничко извођење, почињући са песмом па до потпуне усавршености у концертном и драматском певању.

г, *Теорија музике и наука о композицији*: контрапункт, fuga, канон, наука о музичким облицима и наука о инструментацији. Упутства за читање партитура и управљање музичким зборовима.

2. Као споредни обавезни предмети:

а, *Певање у хору*: изучавање већих хорских дела са и без инструменталне пратње. Овај је предмет обавезан за све ученике.

б, *Свирање на клавиру*: даље усавршавање технике која је потребна добро образованоме музичару за пратњу, читање партитура и т. д. Овај је предмет обавезан за све ученике сем оних којима је клавир главни предмет.

в, *Историја музике с нарочитим погледом на српску и словенску музику*.

Чл. 6. — Подробнији наставни план и поделу наставног материјала прописује *Савет Српске Музичке Школе*, а за вршење његово старање се *наставничко веће*, под надзором свога директора.

III. Савет Српске Музичке Школе, наставничко особље.

Чл. 7. — *Српска Музичка Школа*, по природи свога постанка стоји под управом *Београдског Певачког Друштва* у томе, што ово бира и одређује нарочити савет који управља школом и који се зове „*Савет Српске Музичке Школе*“. Савет састављају: председник „*Београдског Певачког Друштва*“; три наставника Српске Музичке Школе и три члана управе „*Београдског Певачког Друштва*“. Председник „*Београдског Певачког Друштва*“ је у исти мах и председник Савета Српске Музичке Школе; он сазива саветске седнице и потписује акта административне природе.

Управа „Београдског Певачког Друштва“ бира чланове музичког савета сваке године одмах по свршеној редовној скупштини „Београдског Певачког Друштва“.

Чл. 8. Наставом у школи управља „наставничко веће“ састављено од свију редовних наставника Срп. Музичке Школе а под надзорном *директора*, кога бира Савет *Српске Музичке Школе* међу својим члановима на годину дана. Директор сазива наставничка већа, руководи пословима у већу и брине се о школи у наставном погледу.

Чл. 9. Савет *Српске Музичке Школе* на крају сваке школске године подносиће г. министру просвете нарочити извештај о раду у школи. Г. министар просвете може пратити рад у *Српској Музичкој Школи* и преко нарочитог свог изасланика, било преко године било на испитима.

Чл. 10. — Наставнике *Српске Музичке Школе*, који могу бити редовни и нередовни, бира и поставља Савет *Српске Музичке Школе*. Наставници су дужни своје предмете тачно предавати по наставном плану и у опште се старати да савесним вршењем својих дужности ободравају ревност ученика и тиме подижу углед *Српској Музичкој Школи*.

Чл. 11. Савет *Српске Музичке Школе* на крају свакога тромесечја, односно на крају сваке школске године, а према предлогу наставника и наставничког већа, утврђује оцене о успеху и владању ученика.

IV. Школске уредбе.

Чл. 12. — Школска година почиње 16 августа, а свршава се 15 јуна. За време школске године школа не ради: а), о Божићу, од 23 децембра до 2 јануара; б), о Ускрсу, од Лазареве Суботе до побусаног понедеоника; в), о Духовима три дана, као и сваке недеље и празника.

Чл. 13. — У почетнички одсек примају се ученици (оба пола), који су ради, било да се сасвим одаду музици, било да се њоме баве као љубитељи а немају још никаква основа из музике или га имају недовољно за виши одсек.

Сваки ученик ваља при пријему да испуни ове погодбе: а), да има „слуха“, дакле подобности за музикално образовање; б) за клавир и виолину, да је напунио 11 година (деца која су добро развијена, могу се и раније примити по нарочитом одобрењу директора, али ни у ком случају пре навршене девете године); в), за соло певање, да је мутирао и да има осим слуха још и орган за развијање.

Чл. 14. — У виши одсек примају се ученици (оба пола) који су свршили почетнички одсек или они који положе испит из тог одсека.

Чл. 15. — Ученици *Српске Музичке Школе* могу бити у исто доба и ученици ма кога другога просветног завода, али не могу учити музику приватно код учитеља који нису наставници *Српске Музичке Школе*.

Чл. 16. — Сваки је ученик дужан слушати, сем свога главног предмета, и прописане споредне предмете, осим ако се по одобрењу наставничког већа ослободи појединих споредних предмета.

Чл. 17. — Сваки ученик плаћа уписнине *пет* динара и школарине за један главни предмет *сто двадесет динара* годишње. И једну и другу суму може Савет *Српске Музичке Школе* изменити према потреби. Школарина се плаћа у напред у три дела и то 16 августа, 1 децембра и 1 марта.

Ученици вишега одсека који имају клавир или виолину као главни предмет, могу слушати и теорију музике из вишега одсека, а да плате за овај други предмет половину школарине.

Редовни чланови „Београдског Певачког Друштва“ плаћају за један главни предмет половину школарине, а целу уписнину.

Чл. 18. — Ученици који би хтели учити само певање у хору (*Choristen-Schule*) плаћају уписнине 5 дин. и половину горе поменуте школарине.

Редовни чланови Београдског Певачког Друштва за сам овај предмет плаћају целу уписнину (5 дин.) и четвртину горње годишње школарине.

Чл. 19. — Ученицима се сви предмети, изузимајући *певање у хору и историје музику*, предају одвојено од ученика.

На једном часу за клавир, виолину и соло-певање може бити највише три ученика а за теорију хорског солфеђа и вежбања може бити и више.

Чл. 20. На крају сваке школске године полажу сви ученици испит. Испитне се оцене дају и срачунавају онако исто као и у средњим школама. Сви су испити јавни.

Чл. 21. Ученици на свршетку вишега одсека полажу апсолуторијум, и по положеном испиту добијају сведоџбу. Ученици који сврше *Српску Музичку Школу*, са најмање добрим успехом, могу при иначе једнаким квалификацијама, првенствено бити постављени за учитеље — учитељице — музике у нашим школама.

Чл. 22. — Ученици који су по својој спреми у стању да положе апсолуторијум пре одређенога рока (чл. 3) као и они из почетничког одсека који се осећају способни да по положеном испиту пређу виши одсек пре одређенога рока (чл. 3.), јављају се писмено Савету Српске Музичке Школе, али само на крају школске године и пошто су најмање годину дана провели у *Српској Музичкој Школи*.

Ученици којис у по положеном испиту показали недовољну спрему за прелаз у старију годину, дужни су поновити годину.

Чл. 23. Пословник школе, распоред предмета на поједине године као и остале одредбе школске предвиђене овим правилима, прописаће Савет *Српске Музичке Школе* споразумно са наставничким већем.

Свака измена ових правила подноси се на одобрење г. Министру просвете и црквених послова.

Чл. 24. — Ова правила *Српске Музичке Школе* ступају у живот од дана кад их г. министар просвете и црквених послова одобри.

Српска Музичка Школа може престати, кад то реши Управа Београдског Певачког Друштва. Сва имаовина те школе, покретна или непокретна, по престанку школе прелази у својину „Београдског Певачког Друштва“.

У. Прелазно наређење.

Чл. 25. — Ова школска година почиње 1 новембра. Савет Српске Музичке Школе изабраће се одмах по одобрењу ових правила и трајаће до прве редовне скупштине Београдског Певачког Друштва (чл. 7). Школарина се за ову годину плаћа сваког првог дана у месецу у напред по дванаест динара. Ученици који посећују само *певање у хору* плаћају по *шест* дин. месечно. Редовни чланови „Београдског Певачког Друштва“ плаћају за један главни предмет *шест* динара а за *певање у хору* по *три* динара месечно.

Краљевско Српско
Министарство
просвете и црквених послова
П.Бр. 11428

15. октобра 1902 год.
у Београду.

На основу чл. 1-ог закона о уређењу министарства просвете и црквених послова, потписани министар одобрава ова правила Српске Музичке Школе.

Министар
просвете и црквених послова

Андра Ђорђевић

1901. Четрдесет девету годину свога постојања отпочело је Друштво под сасвим новом Управом. Г. Ђока Станојевић, још при крају прошле године, беше изјавио да даље неће моћи остати на челу Друштва, и да оно мора себи наћи новог председника. И ако беху тешке прилике у којима је г. Ста-

нојевић напуштао Друштво, јер услед далеких путовања скопчаних с великим често неоправданим издацима његове финансије беху поремећене. Ипак зато прави његови пријатељи не хоћаху га оставити у тој неприлици и сложише се да изберу за председника г. Мих. Валтровића, професора Велике Школе и чувара Народног Музеја, који се прими те дужности. И остали чланови измењаше се. Тако за главног благајника дође г. Мита Јанковић, за секретара г. Мих. Николић; потпредседник оста г. Мих. Цукић, директор Спира Калик, а за чланове Одбора беху изабрани Душан Јовановић, професор, Драгутин Петровић, архивар Главне Контроле, Ђура Поповић, књиговођа Бродарског Друштва, Радован Ђорђевић, чиновник Монопола Дувана, Жив. Ружић, адвокат и Љуба Бојовић, новинар.

Ова нова Управа беше себи поставила за главни задатак да среди рачуне и финансије и да са тако срећеним финансијским стањем дочека прославу педесетогодишњице. Тежак и непријатан посао. Али она се зато тим пре може њиме подичити, јер данас кад пишемо ове редове, Друштво после толико година има опет своју уложну књижицу са малим капиталом. Око сређивања тих рачуна утрошила је Управа скоро све време у овој години, па и нешто од идуће 1902 године. И ако још све није срећено како треба, Управа гаји наду да ће и то као све остало сретно привести крају. Главно је, како рекосмо, да приходи надмашују расходе.

Одмах у почетку свога рада ове године Друштво је као и цела Србија тужно изненађено вешћу о прераној смрти Његовог Величанства Краља Милана, првог Краља Српског после Косова и Оца Узвишеног Заштитника Друштва, који је поред свега свог тешког рада за срећу и бољитак своје земље, био пријатељ и помагач свију корисних установа у Србији па и овог Друштва. Као што се у Србији никада неће заборавити његов благотворни и успешни рад, тако ће вечито остати помен његов и у нашем Друштву! Друштво му је корпоративно певало на погреб-

ном парастосу у Саборној Цркви 2. и 3. фебруара, 4-ог у Дворској Капели, и 7. марта опет у Саборној Цркви на четрдесетодневном парастосу.

Али и ова година има својих пријатних успомена. Тако Њ. В. Краљ, из превелике пажње према Друштву, повећао му је помоћ од 600 на 1200 дин. годишње за певање у Дворској Капели.

Затим, приликом тридесетогодишњег јубилеја свог старог хороваће Даворин Јенка, који се прославио у Позоришту 16. јануара, Друштво је поклонило јубилару урамљену диплому као своме почасном члану.

Друштво се одазвало и позиву Српског Певачког Друштва у Доњој Тузли на прославу 15-то годишњице и освећења заставе 20. маја изашиљањем петнаест својих најодличнијих певачица и певача, који су присуствовали освећењу, били на банкету и у вече суделовали на концерту. На опште захтевање морало је изасланство отпевати три песме изван програма које су пропраћене биле бурним плескањем, а сутра дан по жељи тамошњег становништва певати у цркви. После подне истог дана изасланици су били гости Доњо-Тузланског Пев. Друштва на пољском ручку. На томе весељу одушевљење је било неописано; и с једне и с друге стране пало је много значајних здравица. На послетку у вече истог дана изасланици нашег Друштва кренуше се натраг испраћени од целог становништва уз одушевљене узвике „живели“ — „срећан пут.“

14. јуна на Иван-Дан приредило је Друштво у корист своје Музичке Школе величанствен концерт на дивно осветљеном Калимегдану, који је за тај дан Друштву уступила Општина Београдска бесплатно. На концерту су певане три песме, од њих две уз пратњу оркестра, а остали део програма био је испуњен пиесама Војног Оркестра и Војне Музике. И морални и материални успех овог концерта, на који се слегао силан свет, беше врло велики.

30. јуна певало је Друштво при погребу поч. Ањима Чумића, сенатора, кога је Држава сахранила

о свом трошку, а 19. јануара Николе Крстића, потпредседника Држ. Савета у пенсији, који је завештао Друштву 200 динара. 15. августа певало је из почастии на пратњи Марије Енгелхартове, супруге добротвора и пријатеља Друштвеног г. Енгелхарта, књиговесца овд.

Осим неколико суделовања у корист хуманитарних установа, Друштво је приредило једно Друштвено Вече за своје чланове и велики концерт у очи Нове Године, којим је завршило свој рад у овој години.

1902. И ове године било је промене у Управи. Г. Валтровић, заузет многим својим званичним и научним радовима, увиђајући да неће моћи Друштву поклонити онолико пажње и рада колико је потребно у доба спремања за 50-годишњу прославу, замолио је Друштво да га ослободи председничке дужности, обећавајући му и даље у свему своју помоћ. Друштво је уважило разлоге г. Валтровића и изабрало себи за председника на предлог Управе г. Рашу Милошевића, директора Бродарског Друштва и бив. министра, који се примио те дужности. Остала Управа оста у целини, само што на место г. Жив. Ружића, који се примио државне службе у В. Градишту, дође г. Ђока Мировановић, стари Друштвени пријатељ.

Исто тако и г. Ст. Бинички, заменик нашег хоровође, који је управљао хором у Дворској Капели, заузет својим многим пословима, поднео је оставку на то звање, те су га доцније у тој дужности с успехом замењивали чланови Друштва г. г. Рад. Ж. Ђорђевић и Милан Креманац.

И ако у овој години рад Друштвени беше скроман, оно је ипак био значајан, јер поред својих обавезних концерата, као Друштвеног Вечера и концерта у очи Нове Године, и поред неколико суделовања разним хуманитарним удружењима на којима је и одушевљено дочекивано и поздрављано као увек од присутне публике, приредило је Друштво у Народном Позоришту један по својојој музичкој вредности једин-

ствен концерат, на коме је показало своју снагу и извезбаност.

На овом концерту учествовао је целокупни Војни Оркестар под управом свога капелника Ст. Биничког. Ево му програма:

І. ДЕО

1. Менделсон, Увертира из „Сан летње ноћи“, изводи Беогр. Војни Оркестар.

2. Глигоријев, Псалам „Боже, Боже мој“, мешовити хор.

3. А. Дворжак, Симфонија „Из новог света“, изводи Б. В. Оркестар.

ІІ. ДЕО

4. Е. Григ, „Пред вратима манастира“, сцена за сопрач соло (г-ђа Биничка), женски хор и оркестар.

5. Ј. Стрицко, „Песма о првој љубави“, тенор соло, мушки хор и оркестар.

6. Мокрањац, X Руковет (са Охрида), меш. хор.

7. Ф. Шуберт, „Мирјамова победна песма“, велика сцена за сопран (г-ђа Биничка), мешовити хор и оркестар.

Овај концерат посетила су и Њихова Величанства са целим дворским особљем и изјавила г. Мокрањацу и председнику Друштва своје високо задовољство.

Позориште је било дупком пуно, и све су пиесе пропраћене бурним пљескањем.

Поред овог концерта, Друштво је певало ове године на концерту Новинарског Удружења у Народном Позоришту, приликом Новинарског Конгреса; на словенском вечеру код Коларца приликом доласка гостију из Бугарске; на славенском вечеру у Великој Школи; на Некрасовљевом вечеру код Коларца које је приредио Руски Клуб. На свима овим концертима Друштво је по своме обичају пожњело славе

и оправдало онај глас који ужива код престоничког грађанства.

На позив нарочито образованог одбора певало је Друштво и на парастосу славном руском књижевнику Гогољу.

Августа месеца добије Друштво позив од Српског Црквеног Певачког Друштва из Руме да присуствује прослави освећења његове заставе. Пошто тада беше одмор, Друштво се не могаше одазвати већим бројем певача, те пошље свог хоровађу г. Мокрањца на ту свечаност у Руму, који у име Друштва преда Румљанском Певачком Друштву траку за заставу и удари клин, који је био раније послат.

Августа месеца умре један одушевљени пријатељ нашег Друштва, члан добротвор Франц Енгелхарт. Пошто су биле ферије, мало се чланова могло одазвати позиву нашег председника да присуствују погребу, али је ипак покојнић испраћен појањем до вечне куће. Бог да му душу прости.

Још ове године отпече Друштво с припремама око прославе своје педесетогодишњице. Управа је тога ради држала више седница и донела одлуку да прослава буде о Духовима 1903 год., а да се на Ваведеније сазове конференција свију бивших и садашњих чланова Друштва, на којој ће се претресати нацрт прославе који је Управа спремила и донети коначно решење. Том се позиву одазваше скоро сви стари чланови Друштва који су још у животу и у Београду, што је такође један доказ колико љубави и поштовања ужива Београдско Певачко Друштво.

Председник Друштва г. Раша Милошевић поздравио је сакупљену господу овом беседом:

„Господо,

Управни Одбор Б. П. Друштва позвао вас је на данашњу конференцију, неке као некадање чланове истог Друштва, а неке као пријатеље и љубитеље српске песме, да се с вама разговори и договори о једном чину који је намерно да у дело приведе.

Идуће године навршује се 50 година од како постоји Б. П. Друштво. 50. је година како постоји ово Друштво, које је узело на себе да гаји српску вокалну песму; које је узело на себе ту тешку задаћу да и српској вокалној песми да онај народни тип који има и српска народна поезија. Вук Караџић узео је био на себе да ради да се не изгуби, да не пропадне српска поезија, а Б. П. Друштво узело је на себе да не да да се изгубе српски вокални типови, да их развије, да у њих унесе ону акустичку хармонију у којој се тек огледа савршенство наше народне вокалне музике. На томе тешком путу оно ради већ 50. година. Оно је било расадник за сва остала друштва у којима се вокална музика гајила; из те вокалне житнице растурали су се таласи песме по свима крајевима потлаченог Српства; оно је радило да се српска песма чује где Србина има; оно је заносило српском песмом и нашу браћу Словене, па и народности стране нашој. Па зар сада, после 50 год. живота овог Друштва, да се не сетимо почетка живота његовог; да се не сетимо повековног живљења његовог; да не сведемо рачун рада његовог; да не одјекну из целог српског и словенског света одјеци живота његовог? Не, господо, то би био грех према Српству, према словенској идеји јединства, према песми српској која нас је пратила кроз векове политичког тамновања нашег, према песми српској с којом се рађамо, живимо, веселимо, тугујемо и умиремо. Грех би био кад овом приликом не бисмо били захвални песми српској која нам је и народни живот сачувала.

Да се тој светој дужности нашој одужимо, ми смо изабрали прославу педесетогодишњице живота Б. П. Друштва као тренутак кад треба прикупити цео српски и словенски народ преко носилаца српске и у опште словенске песме. У томе народносном, словенском делу, ми смо Вас позвали да нам помогнете; позвали смо вас да нам помогнете да достојно прославимо тај дан, кад ћемо се из разних крајева српских и словенских скупити да под зву-

цима српске песме одамо достојну пошту онима који су неговање српске вокалне песме отпочели, и да улијемо нову снагу у српска срца, отворена свакој а највише својој словенској мелодији.

Да ово постигнемо, Б. П. Друштво намерно је да идуће године, маја месеца, кад и природа пева, позове на договор сва српска и словенска певачка друштва; да том приликом створи установу певачког савеза, солидарност између свију српских певачких друштава; да нађемо лакши и бржи пут за размену српских и словенских певачких умотворина; да порадимо да се српска песма, доведена у акустичку хармонију, шири по свима крајевима Српства, да нас она учвршћује у нашој свесловенској заједници, да нам она буде бранилац српског имена.

Ако и ви одобрите ову нашу замисао, онда бисмо требали да још сада изаберемо приређивачки одбор, коме ће се ставити у задатак да ово изврши. Управни Одбор Б. П. Друштва већ је о томе размишљао, и ако у начелу одобравате ову мисао, онда бисмо вам могли изнети цео план како да се све то изврши.“

Затим је писац ових редова прочитао нацрт прославе и предлог Управин по коме би се за извршење његово имало изабрати пет одбора са засебним кругом рада, и то:

I. Уметнички Одбор, коме би био задатак да изведе уметнички део забаве као: свечану поворку, бакљаду и сав декоративни део.

II. Финансијски Одбор, који би се старао о набавци новчаних средстава за извођење прославе и зидање Уметничког Дома.

III. Одбор за израду споменице, коме би био задатак прикупити и средити материјал за израду споменице.

IV. Грађевински Одбор, коме би била дужност да се постара да добије земљиште за подизање Дома, и

V. Одбор за дочек гостију, који би се старао о припремама за дочек гостију из Србије и са стране.

Цео овај нацрт би примљен са врло незнатним изменама и приступило се бирању личности за поједине одборе. Тако су ушли:

у Уметнички Одбор :

Мих. Валтровић, професор Вел. Школе
 Марко Николић, државни хемичар
 Пера Убавкић, вајар
 Живко Југовић, сликар
 Марко Мурат, сликар
 Риста Вукановић, сликар

у Одбор за Споменицу :

Милан Петронијевић, посланик у пензији
 Стеван Тодоровић, сликар
 Никола Каралић, судија Апел. Суда
 Ђока Анђелковић, професор
 Стеван Јевтић, чинов. Мин. Иностр. Дела

у Одбор за дочек:

Милан Д. Сосић, чинов. Управе Фондова
 Никола Бакић, чин. Бродар. Друштва у пенс.
 Бранислав Нушић, књижевник
 Миле Павловић, професор у оставци
 Свет. Христић, чинов. Жел. Дирекције
 Мих. Поповић, трговац
 Луј Капелан, позлатар
 Атанасије Поповић, професор
 Јоца Константиновић трг. агенат
 Драг. Поробић, шпедитер
 Драг. Гавриловић, адвокат

у Финансијски Одбор:

Гаса Банковић, чл. Упр. Одбора Беогр. Зад.
 Драг. Рајовић, посланик у пенсији
 Милан Банковић, трговац
 Коста Главинић, проф. Велике Школе
 Илија Антоновић, трговац
 Драгутин Ж. Ђорђевић, чин. Мон. Управе
 Св. Васиљевић, " " "
 Дим. Ђорић, трговац и индустриалац
 Ђока Димитријевић, апотекар

Стеван Гајић, чин. Нар. Банке
 Тоша Михаиловић, трговац
 Милорад Антула, управник Класне Лутрије
 Пера Шрепловић, чин. Народне Банке
 Пера Кики, чин. Београдске Задруге
 Аврам Леви, трговац
 Аксентије Аксентијевић, рентијер

у Грађевински Одбор

Љуба Марковић, чин. у пенсији
 Андра Стефановић, проф. Вел. Школе
 Никола Несторовић, архитект Мин. Грађ.
 Фађеј Голумбовски, индустриалац
 Милорад Рувидић, архитекта Мин. Грађ.
 Добривоје Влајић, чиновник Општине Беогр.

Управа је из своје средине одредила за сваки одбор по једног или два известиоца и придодала их овима, како би могла помоћу њих одржавати везе с њима и одређивати и правац рада. Овим се завршила ова година рада Друштвеног у којој се тако еклатантно манифестовао осећај солидарности међу члановима који ће и у идућој јубиларној години у нама жив остати и још се већма испољити у ону симпатичну приврженост коју заслужује наше мило Друштво достојно сваког поштовања.

1903. У овој години сазвана редовна Скупштина усвојила је сав лањски рад Управин и једногласно изабрала исте часнике. Огроман рад око прославе који је очекивао Управу у овој години није јој допустио да се упусти ни у какво приређивање похода или концерата. Друштво је само вршило своје облатне дужности, певало у Саборној Цркви и Дворској Капели, суделовало при каквој пратњи или концерту за хуманитарни циљ. Тако је певало при парастосу пок. руском консулу Шчербини, који је јуначки погинуо у Митровици од арнаутске пушке, на позив браће из Старе Србије и Маћедоније који су му тај парастос приредили, као и на пратњи јуначког борца за слободу и независност Србије, пуковника Ст. Биничког.

Цело остало време утрошено је у припреми за прославу, за коју је утврђен овај програм:

Субота 24. маја

Долазак гостију и размештај по становима. На станицама дочекују госте чланови Одбора за дочек са музиком. Скуп певача и изасланика тачно у 8 часова у вече на Малом Калемегдану, одакле се у 8 и по часова креће до пред Двор Кнез Михаиловом и Краља Милана Улицом *велика бакљада* овим редом:

а.) херолди;

б.) војна музика; и

в.) певачка друштва по старешинству. Најмлађе иде прво. Певачи иду по гласовима; у првом реду I. тенори, у другом II. тенори, у трећем баритони, а у четвртом реду баси. Између појединих друштава растојање од 10 корака. Свако друштво обележаваће нарочити фењер од црвене хартије на коме ће белом писменима бити написано име дотичног друштва. Певачи пак добиће лампоне, и то тенори црвене боје, баритони плаве, а баси беле боје.

Друштва ће пред двором стати у фронт по гласовима. Хоровођ Београдског Певачког Друштва *Стев. Ст. Мокрањац* даће знак на који ће сва друштва из Краљевине Србије интонирати химну. После химне, председник Београдског Певачког Друштва *Раша Милошевић*, поздравити Њихова Величанства. За овим ће друштва у првобитном реду наставити пут савивши Кнез Милошевом Улицом у Улицу Краља Александра, а одатле Краљ Милановом код Коларца на чашу пива.

Недеља 25. маја

Сва друштва и изасланици разних друштава и корпорација скупиће се у 7^{1/2} часова изјутра у стану Београдског Певачког Друштва (Краља Милана Улица бр. 45), одакле ће се тачно у 8 часова Кнез Михаиловом Улицом кренути у Саборну Цркву на *митургију* и *благодарене*. Пред друштвима ићи ће вој-

на музика, а пред сваким друштвом заставник са заставом. Одело свечано или народно. Сваки члан носиће значку свога друштва. Растојање између друштава је 10 корака. Иза друштава долазе изасланства, која ће ићи сва у једној групи. На литургији и благодарењу певаће Београдско Певачко Друштво.

После службе Божје кренуће се у истом реду сва друштва Дубровачком и Васе Чарапића Улицом у Позоришну Улицу, где ће се постројити испред места на коме ће се подићи *Уметнички Дом*. При појави Њихових Величанстава војна музика интонира химну. При освећењу чинодејствоваће Његово Високопреосвештенство г. *Митрополит Инокентије*, а камен темељац положиће *Његово Величанство Краљ Александар I* као највиши заштитник.

После подне у 4 часа биће конгрес у циркусној згради, на коме ће се претресати и усвојити правила о савезу певачких друштава и изабрати управа.

У 8 часова у вече биће *велики историјски концерт* у циркусној згради на коме ће се изнети у песмама развитак српске песме. Овај концерт приређује Београдско Певачко Друштво у почаст својим гостима, а за остале слушаоце продаваће се улазнице.

Понедељак 26. маја

После службе Божје, на којој ће певати Панчевачко Црквено Певачко Друштво, кренуће се из горњег града *свечана поворка* Васе Чарапића и Краља Милана Улицом поред Двора, а одатле Кнез Милошевом, Краља Александра, Краљ Милановом и Кнез Михаиловом Улицом до Малог Калемегдана. Поворка се састоји из двају кола. Прва представљају Србију а друга алегорију српске песме. Пред првим колима ићи ће

- а.) херолди
- б.) „Душан Силни“
- в.) војна музика
- г.) девојке с анблемима.

Иза првих кола ићи ће изасланици, по три, са заставом сваког певачког друштва, затим војна музика, друга кола, а иза ових остали певачи и изасланици свију друштава. Одело свечано или народно.

После подне у 6 часова биће *велики концерт* у циркусној згради, на коме ће учествовати друштва која су се пријавила за утакмицу. Нарочити оцењивачки суд одредиће коме ће друштву припасти награда Његовог Величанства Краља, а коме награда Београдског Певачког Друштва.

После концерта биће *свечан банкет*. Цена је за банкет дин. 10 од особе. Пријаве за банкет прима Управа Београд. Певачког Друштва у своме стану до 22. маја закључно.

Уторак 27. маја

У 10 часова пре подне заједнички састанак свију друштава и изасланика у Саборној Цркви, где ће се учинити помен свима умрлим члановима почасним, добротворима, утемељачима и редовним. После помена одлазак на железничку станицу, одакле ће се отићи засебним возом у поље на *пољски ручак* који даје Београдско Певачко Друштво својим гостима. После ручка весеље, игре и песме, а у вече растанак.

На разаслате позиве на свечаност одазвала су се сва српска певачка друштва из свију крајева Српства, те ће према томе на прослави учествовати 24 друштва корпоративно а њих 49 представљаће нарочита изасланства. По свој прилици на прослави ће дакле бити до хиљаду певача. Та сва друштва, чија имена доносимо у засебном списку на крају ове књиге, дала су свој пристанак да ће ступити у Српски Певачки Савез, који ће се прокламовати првог дана свечаности.

Поред тих Друштава, на свечаности ће учествовати и браћа Бугари са два цела Друштва: *Пловдивским Певачким Друштвом* и *Софијским Му-*

зичким Друштвом. Звата су и остала словенска друштва, али се до данас нису још одазвала.

1 маја Управа је имала част изићи пред Њихова Величанства и молити их за Њихово Високо учешће у прослави. Величанства су се с највећим интересовањем известила о појединостима програма, одобрила га, обећала своју моралну и материалну помоћ и изјавила да ће посетити свечаности. На овој високој пажњи Управа је Њиховим Величанствима најтоплије захвалила и отишла из Двора охрабрена и сасвим убеђена да ће под том моћном егидом свој велики и тешки задатак поуздано привести крају.

Нека би дао вечни Бог да наша Управа, која спрема ову значајну свечаност уз припомоћ својих старих чланова и опробаних пријатеља, са свима верним чланицама и члановима, изведе срећно ову Друштвену значајну прославу:

на част и славу Београдског Певачког Друштва!

ИМОВИНА ДРУШТВЕНА И РЕЛИКВИЈЕ

а, Сlike *)

1. *Стева Тодоровић*, слика Његовог Височанства Краљевића Александра, садањег Краља и Високог Заштитника, у природној величини, масном бојом рађена, у богатом златном оквиру, поклон сликарев.
2. Слика Његовог Величанства Краља Александра I. Високог Друштвеног Заштитника.
3. Слика Њихових Величанстава Краља Александра и Краљице Драге са венчања.
4. Слика Његовог Величанства Краља Милана.
5. Слика Њеног Величанства Краљице Наталије.
6. *Паја Јовановић*, слика Друштвене Дипломе (оригинал), масном бојом рађена, у богатом златном раму.
7. Слика Београдског Певачког Друштва, из године 1868, у малом позлаћеном оквиру.
8. Слика Друштвене Управе приликом тридесетогодишње прославе.
9. Слика Београдског Певачког Друштва са похода у Крагујевац из 1888 године.

*) Од слика поменули смо овде само важније и истакнутије, а сем њих има их још велика количина, чији опис не може ући због малог простора ове књиге.

10. Сlike Друштвене са пута у Неготин: а, Полазак за откриће споменика Хајдук Вељку; б, Откриће споменика Хајдук Вељку; в, Пред манастиром Буковом; г, На обали код В. Градишта.

11. Сlike Друштвене са похода дубровачког: а, Полазак из Фијуме на броду „Хунгарија“; б, Срби у Грузију; в, Пред спомеником Ивана Гундулића; г, Град Дубровник; д, Цетињско поље.

12. Сlike Друштвене са похода у Солун и Скопље: а, У Солуну, б, У Скопљу.

13. Слика Друштвена са похода у Цариград, сликана на железн. станици у Пловдиву.

14. Слика Друштвена са похода у Пешту.

15. Слика Друштвена са похода у Русију.

16. Слика са похода Друштвеног у Немачку.

17. Сlike Корнелија Станковића, Јосифа Маринковића, Стеве Мокрањца, Митрополита Теодосија Мраовића, Митрополита Михаила, Митрополита Инокентија, Мите Топаловића.

18. Сlike група певачких друштава из Неготина, Доње Тузле, Бјељине.

19. Сlike Цариграда: а. Цариград цео; б. Изглед на Аја Софију; в. Капија на Долма Бахче; г. Џамија Хамиди; д. Илдиз Кијоск; ђ. Трпезарија у Илдиз Кијоску, и е. Салон за пушење у Илдиз Кијоску.

20. Слика Таковског Устанка.

21. Слика Певачког Друштва „Даворје“.

22. Слика свију српских владара до данас.

23. Икона Св. Василија, масном бојом рађена.

24. Икона Богородичина у руском стилу.

25. * * * диплома друштвена, ранијег издања.

б, Књиге, песме и документа.

Писма Њ. С. Кнегињица црногорских Даринке и Милене од 3. децембра 1866 год. као одговор на извештај о њиховом избору за почасне чланице.

Годор Влајић, учитељ. Песма Србије испевана у славу Свето Андрејске Скупштине из године 1866, посвећена Друштву од писца.

Сима Поповић, песма поздравна Кнезу Михаилу М. Обреновићу III, приликом повратка из Цариграда, којом га је Београдско Певачко Друштво дочекало.

Статути Друштвени од 1864 године.

Статути Друштвени од 1871 године.

Статути Друштвени од 1890 године.

Правилник унутарњег рада Београдског Певачког Друштва прописан 1896 године.

Статути Црквеног Певачког Друштва „Корнелије Станковић“, од 1895 године.

Статути Певачког Друштва „Даворје“ од 1887. године.

Споменица прославе Загребачког Певачког Друштва „Коло.“

Извештаји годишњи Српског Црквеног Певачког Друштва из Панчева.

Извештаји годишњи Бугарског Певачког Друштва у Пловдиву.

Матија Блн, Песма Краљевићу, спевана и отпевана у композицији Ј. Маринковића приликом поздрава Њ. Височанства Високог Заштитника о тридесетогодишњици.

Од *Професора Богословије* књига са овим називом :

Професори Богословије

Београдском Певачком Друштву

ПРИЛИКОМ СВЕТКОВИНЕ ТРИДЕСЕТОГОДИШЊИЦЕ О СВЕТОЈ ТРОЈИЦИ
17. МАЈА 1882 ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ

„Појте Богу мојему појте,
Појте царевима нашему појте.“

Др. Брзак, Поздрав Краљу, спевана и отпевана песма у част Њ. В. Краља, приликом узимања Краљевске власти у своје руке 1893 године, композиција од Ст. Ст. Мокрањца.

Срета Стојковић, „На лепом српском Дунаву“, путопис „Београдског Певачког Друштва“ на светковину открића споменика српском јунаку Хајдук Вељку у Неготину, 1892 године.

Споменница, - стање - Београдског Певачког Друштва о тридесетогодишњици 1882. године.

Милот Цветић. О Гундулићевој прослави, путне белешке са похода Београдског Певачког Друштва приликом открића споменика Ивана Гундулића и похода на Цетиње у 1893. години.

Спира Калик. Путне белешке са похода Друштвеног у Солун и Скопље 1894. године.

Magyar Szalon, мађарски часопис од 1894. године издан у част нашег Друштва, приликом похода у Пешту, у коме су били заступљени српски писци и уметници.

Драг. Брзак. Са Авале на Босфор, путне белешке са похода Друштвеног у Софију и Цариград 1895. године.

Векер Готер. Српске народне песме у немачком преводу, спремљене и употребљене на походу у Немачку 1899. године.

Pèter Gàbor. Путне белешке Мађарског Певачког Друштва из Дебрецина, приликом похода Београда, а које је дочекало Београдско Певачко Друштво, године 1897.

А. Шантић. Химна о прослави педесетогодишњице Београдског Певачког Друштва спевана и компонована од Ст. Ст. Мокрањца.

Споменница. Доњо-Тузланског српског црквеног певачког Друштва о прослави своје 15-то годишњице и освећења заставе.

Драг. Брзак. Песма добродошлица Њ. В. Краљици Наталији спевана а отпевана у композицији Ст. Мокрањца, приликом доласка Њ. Величанства.

в. Заставе и траке

І. БЕОГРАДСКОГ ПЕВАЧКОГ ДРУШТВА

Застава. Дар Њеног Величанства Краљице Наталије, од отворено плаве тешке свиле у две поле, од којих једна сачињава прву, а друга другу страну, ивице су утврђене свиленим гајтаном, а крајеви су

сасечени у врхове тако, да удубљење изреза почиње од средине, а свршава се на врху доње и горње ивице, где су утврђене тешке свилене кићанке у народној боји. Величина заставе је 2 метра у дужини 1.25 метра у ширини. Уз заставу поклонила је Висока Кума и српску тробојку од свиле у рипсу.

На средини је лира са лаворовим венцем, увезаним при дну тробојном пантљиком.

Изнад лире исписан је натпис :

ПОД ВИСОКОМ ЗАШТИТОМ
Његовог Краљевског Височанства
Престолонаследника Александра

а испод лире :

1853 год.

„Београдско Певачко Друштво“

На другој страни су у средини гусле, свирала и двојнице изукрштани, а око њих лаворов венац такође увезан при дну тробојном пантљиком.

Изнад тих знакова стоји патпис :

Њено Краљевско Величанство
Краљица Наталија

а испод знакова :

1882

Песмом за Српство

На мотци је копље од месинга па позлаћено. У средини је уметнута лира са звездицом.

Мотка је опточена са тробојном свиленом пантљиком, и раздваја се на два дела.

Застава је рађена у Бечу. Сва слова и амблеми на њој, рађени су пуним везом у злату.

Застава је утврђена на мотку са позлаћеним клинцима.

Т Р А К Е

Траке добивене за заставу приликом њеног освећења о тридесетогодишњици.

а, Земунског певачког друштва широка тробојна свилена трака са овим натписом :

на једној половини :

*Српска црквена певачка задруга земунска
17 маја 1882 год.*

а на другој :

У слози је сјас

б, Вуковарског певачког друштва, врло широка бела свилена трака са овим натписом :

на једној половини :

*Српско Вуковарско певачко друштво
Јавор*

а на другој :

*У пјесми је слога
У пјесми је сјас.*

в. Митровачког певачког друштва свилена широка црвена трака с овим натписом :

на једној половини :

*Српска црквена певачка дружина
Митровица у Срему
18 маја 1882*

а на другој страни :

*Хај што Србин још се држи крај свих зала,
Песма га је одржала, појзи хвала*

г, Старо Бечејског певачког друштва, свилена широка бела трака с овим натписом :

на једној половини :

Старо Бечејско српско певачко друштво

а на другој :

Песмом Богу и народу

д, Шабачког певачког друштва, бела свилена широка трака с овим натписом на једној и другој половини :

Успомена шабачког певачког друштва

ђ, Неготинског певачког друштва, бела свилена широка трака с овим натписом :

на једној половини :

*Неготинска позоришна певачка дружина
17 маја 1882 год.*

а на другој :

*Београдској певачкој дружини
за спомен тридесетогодишњице*

е, Велико Градишанског певачког друштва, бела-
свилена широка трака с овим натписом :

на једној половини :

*Вел. Градиштанска певачка дружина
17 маја 1882 год.*

а на другој :

*Београдском певачком друштву
за спомен тридесетогодишњице*

ж, Помаревачког певачког друштва, црвена ши-
рока свилена трака с овим натписом :

на једној половини :

*Пожаревачко певачко друштво
17 маја 1882 год.*

а на другој :

*Београдском певачком друштву
за спомен тридесетогодишњице*

з, Српског јеврејског певачког друштва из Бео-
града, плаветна широка свилена трака с овим
натписом :

на једној половини :

*Онима, што у сред највећег мрака
Ставише песму под закриље висине,
У знак поштовања нека је ова трака
Српско јеврејске певачке дружине.
17 маја 1882*

на другој :

*На успомену тридесетогодишњице
београдског певачког друштва*

и, Црквеног певачког друштва из Београда, ши-
рока свилена тробојна трака са овим натписом :

а на једној половини :

*Црквено певачко друштво
17 маја 1882*

а на другој:

*Песмом срцу, срцу роду
А животом за елободу.*

ј, Црквеног певачког друштва „Корнелија“, црвена широка свилена трака с овим натписом:
на једној половини:

*Црквено певачко друштво „Корнелије“
17 маја 1882*

а на другој:

*У дану среће и милине њраве
Кад цело срџство отпоздравља вас,
Ко зрачак један радости и славе
На братски ппоздрав ѡримите и од нас.*

к, Панчевачког певачког друштва отворено црвена свилена, богато сребром извезена трака с овим извезеним натписом:

на једној половини:

*Панчевачко српско црквено певачко друштво
1882*

а на другој:

Поју Богу мојему дондеже јесам

л, Српског Загребачког певачког друштва затворена плава врло широка свилена, богато златом извезена трака с овим извезеним натписом:

на једној половини:

*Српско певачко друштво у Загребу
1882*

на другој:

Без муке се ѡсма не испѡја

Траке добивене на разним друштвеним концертима овде и на његовим походима по Србији и иностранству.

а, Од српског консула у фијуми, трака шамоа боје у атласу, са натписима:

*Le Consul Général Emile Kuranda
Fiume 11|23 Juin 1893*

Траке са похода у Пешту од разних удружења у години 1894.

а, Мађарска тробојка са натписом :

Röser intézet

Szerbia-i növendékei

б, Мађарска тробојка са натписом :

A Szerb Vendégeknek

Az „Otthon“

в, Мађарска тробојка са натписом :

A Belgrádi Szerb Dalos Körnek,

testvéri üdvözlétül

Az országos Magyar Színész Egyesület

1894 decz 20-án.

г, Мађарска тробојка са натписом :

Az „országos nemzeti egyesület“

Szerb testvéreinknek

д, Бела тратка са натписом :

A magyar egyetemi ifjúság

Serb vendégeiknek 1894 decz 21

Траке са похода друштвеног у Софију и Цариград 1895 године.

а, Од српског консула г. Данића леп венац са пантљикама у боји без натписа.

б, Од српске колоније софијске тробојка српска са натписом :

Од Српске колоније

Софија 18—2—95

IV

в, трака града Пловдива од беле свиле у рипсу са натписом :

Отъ града Пловдивъ

10-й априль 1895 год.

На Бѣлградското Срѣбско Пѣвческо Дружество

г, Трака пловдиске омладине од беле свиле у рипсу са натписом :

На Братјята Срби

Отъ пловдивската младежъ почитатели

на изящното искуство

Градъ Пловдивъ 10-й априль 1895 година.

Трака са похода друштвеног у Немачку 1899 године.

а, Трака од црног атласа са натписом :

Zur Erinnerung an den Berliner

Aufenthalt märz 1899

Dem Belgrader Gesangs—Verein

II. ДРУШТВА „ДАВОРЈА“

Застава, српска народна тробојка од свиле у две поле, од којих једна сачињава прву а друга другу страну, опточена с краја златним ресама. Обе стране заставе имају подједнак натпис и то : у средини израђен грб певачког друштва „Даворја“ а изнад грба у полукруг стоји натпис „Даворје“, а на једном и другом крајњем ћошку извезен је цвет.

Застава је утврђена на црној мотци која се раздваја на средини, а завршује се са копљем.

Т Р А К Е :

Ове су траке добивене за заставу приликом њеног освећења.

а, Трака српска тробојка без натписа која иде уза заставу, поклон куме.

б, Шабачког певачког друштва од отворено плавог атласа са натписом на једној :

„Даворју“

а на другој :

„Шабаци“

в, Уједињене омладине са натписом на једној :

„Даворју“

а на другој :

на дан освештање заставе.

г, Трака Типографског Певачког Друштва са натписом на првој траци :

Типографско Певачко Друштво „Јакшић“

приликом освећења заставе.

а на другој :

*Певачком друштву „Даворју“
4 септембра 1888 год. у Раковици.*

д, Трака од куме Настасије С. Стефановићке, са
натписом :

*Кума Настасија С. Стефановић
4-ог септембра 1888 год.*

г. Библиотека.

Библиотека друштвена на концу 1902 године
састојала се из ових композиција :

- 851 мушких хорова,
- 701 мешовитих хорова,
- 12 дуета,
- 178 за гласовир,
- 6 дуета и терцета с хором,
- 31 хор с пратњом клавира или оркестра,
- 159 сола, сола с хором и пратњом,
- 7 опера,
- 103 за оркестар,
- 14 дечијих и женских хорова,
- 2 теорије.

Свега 2064 комада разних композиција, од којих већину сачињавају српски и славенски музичари.

д. Одличја и значке.

Медаља, за спомен прославе тридесетогодишњице са овим натписима: на првој страни у средини *лира*, око ње венац од лавора и маслинке, при дну венца година оснивања 1853, а око целог венца до ивице медаље натпис: „*Под заштитом Краљевића Александра Београд. Певач. Друштво*“. На другој страни одозго у мали полукруг стоје речи: „у спомен“, а испод тога водоравно у четири врсте: *тридесето годишњице, о Св. Тројици 1882.*

Медаља, друштва Св. Саве, којом је одликована Друштвена Застава, приликом учествовања при открићу споменика Хајдук Вељку у Неготини 1892 године.

Значка друштвена од сребра, која се носи у свакој прилици при свечаностима кад је Друштво заступљено, а састављена овако: у средини лира са венцем, около ње унаоколо натпис „Београдско Певачко Друштво 1853. при врху има Краљевска круна, као знак Краљевог покровитељства, а са обе стране и при дну одговарајуће шаре. Значка је утврђена на игли, тако, да се може заденути.

Штап за дифрирање од чистог сребра поклон друштву приликом похода у Немачку од стране Јулијуса Голдберга српског консула из Кенигсберга.

На горњем делу у виду пантлице а између ње у гравираним шарама исписано је у немачком тексту ово:

Dem „Belgrader Männer Gesang — Verein“ zur Erinnerung an den prächtigen Erfolg in Berlin am 1. März 1899.

На доњем делу који се има држати у руци исписан је овај натпис опет у немачком тексту:

Gewidmet von Königlich Serbischen Consul in Königsberg i/Pr. Julius Goldberg.

Штапић је израђен тако, да се може растварати и то: при врху утврђује се једним дугметом на завртањ, а кад се исти одврне, онда се горњи део са натписом може скинути, и онда остаје један танак штапић који је такође од чистог сребра.

Икона, светог оца Николаја, од чистог сребра па чистим златом позлаћена и емаљирана, у богатој атлазом постављеној кутији, поклон од г. Саблера, потпредседника руског синода у Петрограду.

Венац сребрн, добивен од Вршачког певачког друштва приликом похода Београдског певачког друштва у Вршцу са свим натписом: „Успомена са спасовданског састанка 1897 у Вршцу“.

Венац је смештен у нарочиту кутију за њега начињену.

Венац са Косова, од природног цвећа, које је за друштво узабрано на самом *Косову пољу*, приликом друштвеног излета у Солун и Скопље.

Овај је венац смештен у нарочиту стаклену кутију у виду рама.

ђ. Инструменти и намештај.

1. Црни коцертни клавир поклон Њеног Величанства Краљице Наталије.

2. Жути концертни клавир, који је друштво у ранијим годинама набавило.

3. Хармонијум, донело друштво „Даворје“ приликом спајања са Београдским Певачким Друштвом.

4. 1 контрабас; 2 кларинета (В и С), 9 пултова и један орман за музикалије, донело Академско Музичко Друштво такође приликом спајања.

5. Три ормана за библиотеку.

6. Један орман за благајника.

7. Један орман стаклени за заставу.

8. Један стаклени орман за књижницу музичке школе, добивен приликом спајања с друштвом „Корнелије.“

9. Два ормана за гардеробу и остале оставе.

10. Четири плетене клупе од трске.

11. Дванаест плетени столица.

12. Десет дрвених столица.

13. Две табле за школу.

14. Два писаћа стола.

15. Један велики сто за скупове и друге остале ситнице које се у овом узаном оквиру споменице не могу поменути.

СРПСКА ПЕВАЧКА ДРУШТВА

из Србије

1. Београдско Певачко Друштво	2	1	1853
2. Неготинско певач. друштво „Хај- дук Вељко“ у Неготину			1863
3. Шабачко певачко друштво у Шапцу	1	4	1865
4. Паланачко певачко друштво „Шу- мадија“ у Паланки	17	12	1866
5. Зајечарско певачко друштво у Зајечару			1868
6. Крушевачко певач. друштво „Цар Лазар“ у Крушевцу	2	10	1870
7. Трстеничко певачко друштво у Трстенику	12	12	1870
8. Српско Јеврејско певачко дру- штво у Београду		4	1880
9. Црквено певачко друштво „Стан- ковић“ (Корнелије) у Београду	2	8	1881
10. Академско певачко друштво „О- билић“ у Београду	11	2	1884
11. Београдско радничко певачко друштво у Београду		7	1884
12. Типографско певачко друштво „Јакшић“ у Београду	1	1	1885

Примедба. Бројеви са стране, означају дан, месец и годину осни-
вања друштва.

13. Певачко друштво дружине „Слоге“ пожаревачких занатлија и раденика у Пожаревцу	15	2	1885
14. Јагодинско певачко друштво „Бранко“ у Јагодини	20	6	1886
15. Лесковачко певачко друштво „Бранко“ у Лесковцу	19	2	1887
16. Нишка црквена певачка дружина „Бранко“ у Нишу	1	9	1887
17. Певачко друштво „Караџић“ у Лозници			1887
18. Пиротско певачко друштво „Момчило“ у Пироту	20	3	1888
19. Врачарско певачко друштво „Св. Сава“ у Београду	13	9	1889
20. Дунавско певачко друштво „Каћански“ у Београду	14	5	1890
21. Нишка жељезничка радничка певачка и музикална дружина „Константин“ у Нишу	15	3	1892
22. Певачко друштво „опште занатлиског радничког друштва“ у Смедереву	15	3	1893
23. Пожаревачка трговачка певачка дружина у Пожаревцу	10	10	1893
24. Српско јеврејско певачко друштво „Давид“ у Нишу	1	1	1894
25. Певачко друштво „Војислав“ у Београду		3	1895
26. Рачанско певачко друштво „Вишњић“ у Рачи (Краг.)	4	12	1895
27. Ст. Аџибеговачко певачко друштво „Морава“ у Ст. Аџибеговцу			1895
28. Младеновачко позоришно певачко друштво у Младеновцу	5	6	1896
29. Кличевачко сељачко певачко друштво у Кличевцу		11	1896
30. Параћинско певачко друштво у Параћину	1	1	1898

31. Омладинско певачко друштво „Милошевац“ у Београду	1	3	1898
32. Упско певачко друштво на Убу	15	1	1900
33. Нишки певачко - сгрељачки клуб у Нишу	13	5	1901
34. Пожешко певачко друштво „Илић“ јаворски јунак у Пожези	12	6	1901
35. Кладовско певачко друштво „Луњевица“ у Кладову		1	1902
36. Певачко друштво „Филип Вишњић“ у Београду	3	2	1902
37. I. занатлијско певачко друштво „Краљица Драга“ у Гор. Милановцу	1	11	1902

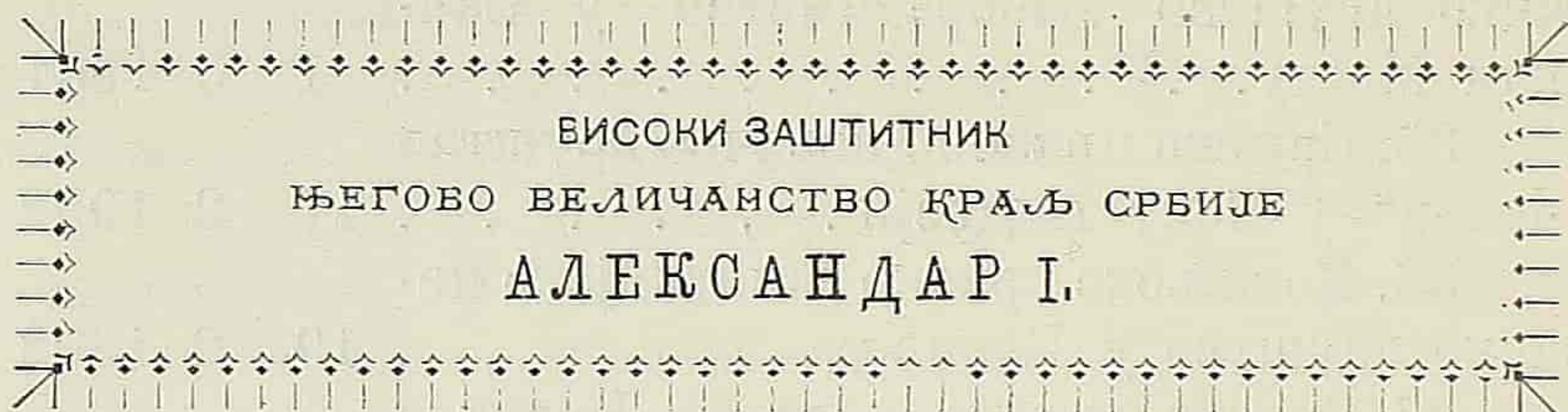
Из српских крајева

1. Панчевачко српско црквено певачко друштво у Панчеву			1862
2. Српска православна певачка дружина у Ади		10	1863
3. Српска црквена певачка задруга у Земуну			1863
4. Митровачка српска црквена певачка дружина у Митровици	16	7	1865
5. Српско црквено певачко друштво „Недајмо се“, у Вршцу		1	1867
6. Српско певачко друштво „Јавор“ у Вуковару	1	5	1869
7. Румско српско певачко друштво у Руми			1873
8. Друштво за неговање музике „Гусле“ у Вел. Кикинди			1876
9. Српско црквено певачко друштво у Ст. Бечеју			1878
10. Српско пјевачко друштво у Загребу			1878
11. Српско црквено певачко друштво у Чакову			1880
12. Српско црквено певачко друштво у Карловцима (Срем)	1	2	1881

13. Српско црквено певачко друштво „Коло“ у Меленцима	22	4	1882
14. Српско православно црквено певачко Друштво у Госпићу	25	5	1882
15. Српско певачко друштво „Венац“ у Панчеву.	15	8	1882
16. Српско православно певачко Друштво „Св. Сава“ у Фочи.			1885
17. Српско црквено певачко Друштво „Зора“ у Сенти.	1	1	1886
18. Српско црквено певачко Друштво у Доњој Тузли.	1	3	1886
19. Српско црквено певачко друштво „Јавор Гусле“ у Шиду.			1887
20. Српско православно црквено певачко друштво „Вила“ у Приједору.			1887
21. Српско пјевачко друштво „Гусле“ у Мостару.	18	12	1888
22. Српско православно црквено пјевачко друштво „Слога“ у Сарајеву.	14	5	1889
23. Српско певачко друштво „Гусле“ у Долову.	20	11	1889
24. Српско православно црквено певачко друштво „Јединство“ у Бањој Луци.	17	10	1893
25. Српско православно црквено певачко друштво „Гусле“ у Илоку.		12	1894
26. Српско православно црквено певачко Друштво у Гргуревцима.	1	10	1896
27. Српско црквено певачко Друштво у Бач. Фелварцу.	18	11	1896
28. Српско црквено певачко друштво у Мољу.	1	12	1896
29. Српско пјевачко друштво „Обилић“ у Слатини.			1896
30. Српско занатлијско певачко друштво у Вршцу	5	9	1899
31. Српско православно црквено пјевачко Друштво „Николајевић“ у Варцар Вакуфу	6	9	1900

32. Српско црквено певачко друштво у Новим Карловцима.	11	1900
33. Новосадско српско занатлијско певачко друштво „Невен“ у Новом Саду.		1900
34. Српско православно црквено пјевачко друштво „Побратимство“ у Санском Мосту.	1	5 1901
35. Српско црквено певачко друштво „Јавор“ у Сент Андреји	17	2 1902
36. Ковиљско српско занатлијско певачко друштво у Ковиљу.	19	2 1902
37. Српско црквено певачко Друштво у Винковцима.	27	7 1902
38. Српске пјевачко друштво „Горски Вијенац“ у Питсбургу (Америка.)	14	1 1903
39. Српско певачко друштво у Чуругу	24	11 1868
40. Српско црквено певачко друштво у Великом Бечкереку.	5	5 1879
41. Српско православно црквено певачко друштво „Милутиновић“ у Виоком.	22	11 1891
42. Српско пјевачко Друштво „Јединство“ у Котору.	14	10 1839
43. Српско православно Пјевачко Друштво „Слога“ у Дубровнику . . .	14	1 1875

ВИСОКИ ЗАШТИТНИК
 ЊЕГОВО ВЕЛИЧАСТВО КРАЉ СРБИЈЕ
 АЛЕКСАНДАР I.

Чланови:

I. Чланови оснивачи.

Август Церман	1	4	1866
Ђорђе С. Нешић, професор	1	4	1866
„ Станишић, царин. чинов.	1	6	1866
Емилијан Јосимовић, професор	1	6	1866
Карло Келиш, часовничар			
Коста Цукић, министар	1	6	1866
М. Брајтхаупт, трговац			
Милан Мировук, музичар	28	12	1870
Шулце, трговац			

II. Почасни чланови.

Његово Височанство Кнез Црне Горе и Брда			
Никола I.	1	6	1866
Њихова Височанства Кнегиње Црногорске			
Даринка	1	6	1866
и			
Миленија	1	6	1866

Аксентије Мијатовић, новинар	21	1	1873
Ана Поповићка	12	2	1865
Ангелина Цукићка	8	1	1864

Примедба. Бројеви означају датум избора за почасног члана.

Антон Реш, капелник	25	1	1869
Антоније Цимбрић, музичар	28	12	1870
Аурелија Милутиновићка	26	1	1867
Боборон			
Браћа Алатини, индустријалци	16	5	1894
„ Ферари			
Буланже			
В. Гатковићка	8	1	1864
Векер Готер, немачки посланик	4	4	1899
Венцеслав Хорејшек, композитор	20	12	1868
Даворин Јенко, композитор	8	1	1864
Димитрије Агрењев-Славјански	11	4	1863
Драга Ђ. Миловановићка	11	1	1876
Драгутин Чижек, капелник	20	12	1868
Дусловица		1	1865
Зорка Тодосићка, глумица	11	1	1876
Игњатијев, генерал	19	1	1897
Јован Ђорђевић, професор поч. пред.			
Јозеф Шлезингер, капелник	8	1	1864
Јосиф Маринковић, композитор	6	5	1890
„ Слобода, музичар	13	12	1887
Катарина Ђорђевићка	8	1	1864
„ Станишићка	8	1	1864
Коста П. Јовановић			
„ Црногорац, професор			
Крагујевачко певачко друштво „Шумадија“			
Крагујевачко певачко друштво			
Лујза Витковићка		1	1865
Мика Богатинчевић			
Милан Богићевић, посланик	4	4	1899
„ Петронијевић, протектор	31	12	1867
Милош Цветић, глумац	13	12	1887
Милорад П. Шапчанин, управ. Н. Позор.	26	3	1889
Михајло Валтровић, професор	24	2	1902
„ митрополит			
Мита Топаловић, композитор	14	1	1885
Олга Славјанскова	14	1	1885
Паја Николић			
Петар Димић, учитељ	10	1	1882
Стеван Бајаловић, професор			

Стеван Тодоровић, живописац поч. пред.	11	1	1876
„ Шрам, композитор . . .	6	1	1894
Светомир Николајевић, саветник . . .	24	1	1894
Таса Богдановић, чиновник . . .			
Теодосије Митрополит . . .			
Терезија М. Јовановићка . . .	11	4	1868
Шарлота Харцер-Декнер . . .	11	1	1876

III. Чланови добротвори.

ЊЕГОВА СВЕЛОСТ КЊАЗ СРПСКИ

Михајло М. Обреновић III.

ЊЕНО ВЕЛИЧАНСТВО КРАЉИЦА

Наталија

Драгиња Веље Бошковића каф.
 Јелена Коркоделовић
 Карло Шнајдер
 Љубица Т. Стефановић
 Мијаило С. Јефтовић, гимназијалац
 Др. Милан Милосављевић из Суботице
 Михајло Павловић, трговац
 Никола Крстић, држав. саветник
 Светозар Стаменковић, трговац
 Франц Енгелхард, књиговецац

IV. Чланови утемељачи

А. Девлет, драгоман француског посланства
 Аксентије Аксентијевић, рентијер
 Анастас Захо, трговац
 Андра Пурић, књижар
 Аца Фотић адвокат из Шапца
 Варвара Вебер
 Вили Фелдман, тапетар
 Гавра Нешић
 Гаврило Ђорић, трговац из Смедерева
 Друштво „Србија“
 Дучић архимандрит

Женско Друштво
 Жика Јанковић
 Коста Николић
 Мара ж. Мите Петровића кафеџ.
 Марко Стојановић, адвокат
 Милан А. Павловић, трговац
 Михајло Банковић, приватије
 Михајло Петровић
 Миша Полићевић, трговац
 Наталија Каравелов, удова
 Нестор Манојловић, чиновник
 Риста С. Христић, кафеџија
 Сава Раденковић, трговац
 Самуел К. Стефановић цар. руски официр
 Светозар Стефановић, ресторатер
 „ Х. Тома, трговац
 Стеван К. Ђукић, трговац
 „ Ђ. Танасковућ, трговац
 Учитељско удружење
 Фонд основних школа на Савинцу
 Цана Раденковић.

V Садањи редовни чланови

Хороуправитељ „Београдског Певачког Друштва“

Стеван Ст. Мокрањац

Заставник

Душан Бабић

Сопран

Анђа Вукићевићева
 Анка Каралићева
 Берта Мелхерова
 Божана Јаролимек
 Даринка Бењо
 Евросима Недићева, поштарка
 Еуфемија Даниловићева, учитељица
 Зорка Кара-Јовановићева
 Јулка И. Церовићка
 Катарина Радивојевићева-Грундл

Каролина Валекова
 Љубица Савићева
 Милена Савићева
 Ружица Ђорђевићева
 Ружица Радосављевићева
 Славка Кара-Јовановићева

Алт

Августа Фајглова
 Видосава Максимовићева
 Владислава Јаснићка
 Јелена Каралићева
 Јулија Хадимова
 Ката Јанковићева
 Мица Мокрањац

I. Тенор

Божидар Петровић, правник
 Боривој Пајевић, чиновник
 Драгутин Јелачић, учен. муз. школе
 Јосиф Цветковић, типограф
 Душан В. Крстић, банкар. чиновник
 Милорад Поповић, учитељ
 Момчило Паштровић, правник
 Никола Петровић, чиновник
 Петар Летић, богослов
 Профир Костић
 Радомир Ковачевић, чиновник
 Спира Калик, професор

II. Тенор

Аристид Опујић, чиновник
 Бернхард Робичек, чиновник
 Благоје Барловац, адвокат
 Васа Дамјановић, чиновник
 Владислав Недељковић, правник
 Војислав Анђелковић, правник
 Гавра Давидовић, штампар

Драгољуб Поробић, порезник
 Драгутин К. Петровић, чиновник
 Јосиф Вовес, чиновник
 Љубомир Лазаревић, учен. муз. школе
 Мирослав Бокоњић, банкар. чинов.
 Михајло Цветковић, поштар
 Радован Ж. Ђорђевић, чиновник
 Шемајо Де-Мајо, чиновник

I. Бас

Божидар Ђорђевић, типограф
 Димитрије Јанковић, банкар. чиновник
 Душан Протић, чиновник
 Душан Радивојевић, чиновник
 Ђорђе Јелачић, чиновник
 Ђура Поповић—Грујић, чиновник
 Јован Обрадовић, банкар. чиновник
 Милан Клокић—Јовановић, чиновник
 Милан Л. Комарчић
 Петар Илић, учитељ певања
 Петар Симић, телеграфиста
 Риста Николић, учен. муз. школе
 Сава М. Николић, чиновник
 Светислав Петровић, банкар. чиновник
 Станислав Поповић, чиновник

II. Бас

Витомир Ђурчић, позлатар
 Владан К. Димитријевић, чиновник
 Воја Марковић, ђакон
 Душан Бабић, чиновник
 „ Болманац
 „ Јовановић, професор
 Коста Давидовић, типограф
 Милан Креманац, правник
 „ Петровић, столар
 Михајло Јов. Николић, чиновник
 Никола Жељесковић, приватије
 Стеван Д. Клокић, чиновник

VI. Бивши редовни чланови

Аца Поповић	пре 1864
Аврам Марић	6 1869
Адам Герман	5 1867
Алекса Буковала	16 9 1869
„ Васић	17 2 1868
„ Гавриловић	26 11 1886
„ Ивковић	1 2 1868
„ Племенчић	31 8 1871
„ Симић	14 11 1879
„ Стефановић	
„ К. Стефановић чинов.	14 11 1882
„ Стојковић	15 12 1864
„ Томић, правник	12 12 1900
„ Фотић, адвокат	2 11 1869
Александар Бугарски	6 1 1870
„ Денцоло	19 10 1869
„ Дозела	20 2 1868
„ Стаменковић	17 2 1868
Александра Брунети	6 1 1900
„ Ђурићева. учитељица	9 6 1894
„ Мајзнер	26 2 1869
„ Петровићева	
Алојза Прителова	
„ Чистецкова	
Алимпције Савић, адвокат	7 12 1870
Алкан Ђераси, ђак трг. акад.	9 1 1901
Ана Бенедиктова	4 11 1888
„ Богосављевићева	12 1898
„ Линднер	4 10 1887
„ Франтлова	
„ Телечкова	7 12 1873
„ Шпартаљева	20 12 1880
„ Шрам	
Андра Вукашиновић, чиновник	
„ Димић, чиновник	24 8 1898
„ Ј. Протић	25 9 1883
„ Спиридоновић	6 1869
Андреја Глигоријевић	
„ Делини	1864
„ Протић, чиновник	
„ Цвијановић, чиновник	5 5 1879

Примедба: Бројеви са стране означају дац, месецн, годину ступања у Друштво.

Анђа Михајловићева	20 12 1883
Ангелина Нешићева	10 1898
„ Шпарталева	20 12 1883
Анта Ивковић, телеграфист	7 2 1893
Антоније Вовес, капелник	
„ Вулић	пре 1864
Аранђел Танић	6 1869
Арса Пајовић	12 10 1865
Артур Кико	6 1869
Атанасије Ј. Протић, богослов	19 12 1889
„ Шљивић	6 7 1891
Б. Судека	6 10 1879
Бенјамин Флајшер	8 9 1898
Бјанка д'Андреа	6 7 1891
Богдан Марковић, матурант	6 9 1899
„ Поповић	3 5 1883
Богољуб Мир. Вучићевић, чиновник	16 10 1894
Божа Новаковић	1 2 1868
Божидар Гавриловић	5 5 1879
„ Гајиновић	6 1869
„ Мутавцић	6 1869
„ Ристић, правник	2 1994
Боривој Павловић, филозоф	2 4 1886
„ Поповић, правник	
Борјанка Павлолићева	21 10 1900
Борисав Пеливановић, правник	18 2 1896
Босиљка Ђурићева, учитељица	9 6 1894
Бранко Бошковић, чиновник	26 9 1887
„ Давидовић	6 1869
„ Деђански типограф	29 8 1898
Бран. К. Паштровић, правник	29 4 1900
Бранислав Марковић, правник	
Васа Вучковић, чиновник	13 12 1888
„ Јовановић, правник	20 10 1892
„ Каљевић	26 6 1869
„ Кнежевић, порезник	18 2 1896
„ Петровић чиновник	17 1 1875
„ Чекрџиски, цариник	24 1 1892
Василије Д. Костић, књиговођа	18 9 1887
„ Поповић	1 1867
„ Стојановић, ђакон	6 9 1902
Вацлав Жикеш, агент	
Велимир Јовановић	17 2 1868
„ И. Стефановић	30 12 1889
Велислав Војновић, филозоф	6 10 1883

„	Вуловић инжињер	17	3	1886
„	Ђ. Миловановић, фил.	6	10	1883
	Венцеслав Јуза, цртач	11	3	1889
	Весла Миловановић	21	1	1887
	Видосава Давидовићева, телегр.		3	1899
„	Обрадовићева учитељ.	9	4	1899
„	Савковићева	5	12	1890
	Вилхелмина Пфафова			
„	Фриз	23	12	1864
	Влада Пајовић, трговац	25	2	1875
	Владимир Д. Главинић	6	10	1883
„	Ђорђевић			
„	Карић	23	10	1867
„	Магдић, порезник	22	1	1890
„	Матић		1	1867
„	Најдановић, фотоцинкограф			1896
	Владимир М. Поповић	21	19	1887
„	Протић	28	10	1865
„	П. Стефановић правник	23	9	1899
„	П. Стојановић	3	10	1864
„	М. Тодоровић	20	9	1890
„	Тајсић		6	1869
	Владислав Ј. Вукадиновић чин.	23	9	1899
	Владислав Кнежевић. банкар. чиновник	9	3	1888
	Влајко Богдановић, чиновник			
	Влајк Јездић	21	9	1880
	Властимир Амбрози, правник	23	9	1899
	Властимир Лукић телеграфист	20	10	1892
	Воислер Микеш	20	3	1890
	Војислав Ж. Ђорђевић лекар	17	12	1880
„	П. Павличевић правник	4	10	1887
„	Стојановић, правник	24	8	1898
„	Стојковић	25	1	1885
	Вучко Грудич	16	9	1865
„	Ђорђевић		6	1869
	Гавра Ђорђевић			
	Гаврило Витковић, професор	29	12	1864
„	Јовановић Јанковић	3	11	1864
	Глиша Костић	2	11	1865
	Гојко Станојевић чиновник	6	1	1900
	Густав Фејфар, учитељ борења	6	9	1895
	Д. Николајевић, философ	6	10	1883
„	Павловић	3	2	1866
	Данило Милосављевић, чиновник	9	3	1889
„	Недељковић, правник			
	Даница Бајићева			
„	Деловићева — Флеријева	20	12	1883

Даница Јосифовићева			
„ Марковићева, учитељка			
„ Пешикова	18	4	1881
„ Рајичићева			
Даринка Ристићева	15	6	1888
„ Стојковићева	20	12	1883
Десимир Миленковић	6	3	1897
Димитрије Атанацковић	28	10	1890
„ Босић		6	1869
„ Гарагуновић		6	1869
„ Димић, техничар	22	9	1874
„ Дукић		1	1867
„ Ђорђевић	23	9	1899
„ М. Ђорић, трговац	19	1	1889
„ Ђукић, геодета			
„ Илић, рачуноиспитач	3	2	1866
„ М. Игњатијев		6	1869
„ Јоксић	3	10	1864
„ Милојевић, професор	6	10	1879
„ Нешић, богослов	12	12	1871
„ К. Николић	21	9	1865
„ К. Славковић		6	1869
„ Стевановић, чиновник	5	4	1889
„ Тасић		6	1869
„ Ђирковић, трговац	6	1	1870
„ Ј. Шандоровић	16	9	1865
Добривој Влајић, техничар	4	10	1887
Доброљуб Николић	17	7	1890
Доменико д' Андреа, сликар	5	10	1865
Драган Гаичевић		1	1867
Драгиша Радовић, поштар	5	2	1895
Драгољуб Ђорђевић, чиновник			
„ Марковић, официр	2	11	1865
„ Ђ. Стаменковић правник	4	10	1887
Драгомир Антула, правник			
„ Брзак инспектор	6	1	1870
„ Градојевић — Немрава проф.			
„ А. Ђурић, чиновник	18	2	1896
„ Манок, чиновник	27	10	1895
„ Марковић			
„ Рајовић посланик	2	9	1865
Драгосав Ковановић, правник			
Драгосав Поповић, правник			
Драгутин Гавриловић	26	8	1889
Драгутин Дерок, правник			
„ Ж. Ђорђевић чиновник	22	10	1881
„ Младеновић, гимназист	25	1	1885

Драгугин	Николић			
„	Јов. Николић чинов.	5	5	1879
„	Петровић, столар	23	3	1882
„	Стефановић, чиновник			
Душан	Трпковић, ђак	1	12	1888
„	Ст. Маринковић	6	1	1900
„	Мијовић, правник	1	10	1894
„	Митровић	28	11	1901
„	Петровић, чиновник	26	8	1880
„	Протић правник			
„	П. Радојчић. учитељ	4	11	1887
Ђока	Велисављевић, чиновник	9	3	1888
„	Драгутиновић, чиновник			
„	Зубан	6	1	1870
„	Јовановић, чиновник	28	12	1865
„	Константиновић	7	12	1870
„	Краљевачки		6	1869
„	С. Мишић, бан. чиновник	20	10	1892
„	М. Петковић, професор	6	10	1883
„	Станојевић, професор	6	10	1879
Ђорђе	Аксентијевић			
„	Анђелковић, професор			
„	Бошковић	17	2	1868
„	Вуковић		6	1869
„	Герман, телеграфист	25	2	1875
„	Зубановић		6	1869
„	Једнак	6	1	1870
„	Карајовановић	9	7	1894
„	Лазаревић, чиновник	22	9	1874
„	Миловановић, професор	25	9	1883
Ђорђе	Миљковић, филозоф	22	9	1874
„	Мировић	25	2	1875
„	Несторовић, судија	6	10	1883
„	Ничић, техничар	22	9	1874
„	Павловић, техничар		пре	1864
„	Пелеш, глумац	8	10	1869
„	Поповић	25	2	1875
„	Русац	5	10	1865
„	И. Савић	24	10	1891
„	Спирић		6	1869
„	Станојевић, предузимач	21	2	1884
„	М. Стојичевић, учитељ	20	5	1889
Ђура	Банковић, чиновник	6	11	1895
„	Бошковић			
„	Животић, рачуноиспитач	29	9	1880
„	Ж. Јовановић	10	10	1895
„	Козарац, професор			

Бура Паунковић	14 11 1864
Борђе Павловић	
Евгеније Атанацковић	20 12 1868
„ Дерок, чиновник	14 11 1879
„ П, Поповић	пре 1864
Евелина Андрејевићка	
Емилија Голумбовска	
Емилија Прителова — Урбанек	
„ Станишевскова	
Емилијан Берберовић	17 2 1875
Еуфемија Божановићева-Мићићка	6 9 1890
Жарко Илић, новинар	6 10 1883
„ Радановић, чиновник	20 5 1889
„ Савић опер. певач	
„ Слепчевић	16 1 1901
Живадин Живадиновић, судија	9 3 1888
Живан Спасојевић, правник	
Живко Јовановић	14 9 1867
„ Јовановић-Кијамет	
„ Мих. Јовановић	25 9 1883
„ Поњавић	6 1869
„ Ј. Стојановић, чиновник	27 10 1895
Живојин Богдановић, чиновник	22 9 1874
„ Димитријевић	16 10 1865
„ А. Златановић, чиновник	1 2 1894
„ Јовагић, ђакон	13 1 1869
„ Ружић, чиновник	9 4 1899
„ Симић, професор	12 12 1871
„ Станковић	19 3 1896
Зака Поповић, сајдија	25 2 1875
Зорка Богосављевићева	12 1898
„ Борђевићева	6 9 1890
„ Лазаревићева	28 11 1901
„ И. Марковићева	10 1887
„ Модунова	
Иванка Милутиновићева	
Иван Лазаревић, лекар	20 3 1876
Ивко Ивковић, чиновник	10 3 1880
Игњат Бек	8 1 1870
„ Шатнер, тапетар	16 9 1865
Илија Бранковић	6 1 1870
„ Буричић, чиновник	11 1 1892
„ Павловић, богослов	6 11 1902
„ Рајковић	6 1869
„ Хранисаљевић	10 9 1864

Јанаћ Рошу	5	11	1864
Јанко Замбека	6	1	1870
Јеврем Димитријевић, правник	21	11	1874
„ Новаковић	14	9	1867
Јевта Бачанин	17	2	1868
„ Х. Јефтић, енжењер			
„ Поповић, професор	17	12	1880
„ Стефановић професор	22	1	1881
Јелена Анастасијевићева	5	12	1890
„ Бојиновићева			
„ Димитријевићева			
„ Ђаковићева	5	12	1894
„ Костићева		11	1898
„ Микшићева			
„ Новаковић		5	1866
„ Протићка	24	3	1898
„ Сиберова			
„ М. Стојановићева, учит.	19	7	1899
Јелесије Јовановић	12	12	1871
Јелисавета Марковићова	20	12	1883
„ Цветковићева, учитељица	9	6	1894
Јелисавета Шпарталјева			
Јелица Јосифовићева			
Јерина Кадићева, учитељица			
Јероним јерођакон			
Јеша П. Марковић банкарски чиновник	20	10	1802
Јован Бошковић, министар	5	9	1866
„ Вучковић, чиновник	16	10	1894
„ Димић	31	12	1867
„ Димитријевић, банкарски чиновник	20	5	1889
„ Драгашевић, ђенерал	1	6	1866
„ Ђикадић, инжињер	18	2	1896
„ К. Ђорђевић поштар	14	12	1893
„ Иванишевић, ђак	23	12	1880
„ М. Исајловић	1	7	1888
„ Ст. Јанковић правник	6	1	1900
„ Јовановић трговац	21	1	1875
„ Јовановић судија	7	5	1888
„ Кондић	9	9	1890
„ Лукић		5	1867
Јован М. Марковић	14	9	1879
„ Милићевић	16	9	1865
„ С. Михајловић		6	1869
„ Петровић, чиновник	17	2	1868
„ Поповић	8	3	1875
„ Ст. Предић, философ	16	1	1900
„ Радуловић		5	1866
„ Силви, поштар	17	3	1886

Јован Смуђа. пуковник	17 2 1868
„ Станојевић	23 10 1867
„ Стефановић	16 9 1765
„ Стојшић, чиновник	5 1897
„ Терзић	12 12 1871
„ С. Тодоровић, телеграф.	2 5 1889
„ Шарчевић	17 2 1875
„ Шевчик, чиновник	21 11 1874
Јованка Кенигова	16 12 1898
Јозефина Пајнлихерова	20 12 1883
Јосиф Бартол	6 10 1879
„ Дусл.	пре 1864
„ Николајевић	6 1869
„ Протић, чиновник	30 8 1880
„ Силви, чиновник	
„ Шрам	23 8 1880
Јордан Денић	7 3 1885
Јулијана Кулачанин	18 8 1900
Камило Случек	1 1867
Карл Реш	13 1 1869
„ Цапф	пре 1765
„ Шатнер	16 9 1865
Катарина Ђорђевићева	29 12 1884
„ Марковићка	5 1866
„ Младеновићева	18 9 1887
Корнелије Станковић, композитор	пре 1864
Косара П. Николићева	6 1 1900
Коста Андрејевић, чиновник	22 9 1874
„ Вељковић	12 3 1881
„ Главинић, професор	
„ Голубовић	6 1869
„ Ђорђевић	23 6 1867
„ Ђорђевић	18 2 1896
„ Живковић	17 2 1868
„ Јовановић	6 1869
„ Живковић	
„ Јорговић	14 11 1879
„ Кобјерски	29 8 1898
„ Костић	2 5 1889
„ Лазаревић.	
„ Лукић, чиновник	22 9 1874
„ Милојковић	
„ Михајловић	
„ В. Недељковић	6 1869
„ Пауновић	
„ Поповић - Андروبашевић	
„ Протић, поручник	15 12 1864

Коста Рашић	6	1869
„ Стефановић	28	9 1865
„ Суботић		
Круна Драгојевићева		
Кузман Кузмановић, чиновник	28	10 1865
Кузман Паштровић, професор	1	1867
Кучо Барукић, чиновник	17	3 1880
Лазар Влајић, професор	5	12 1890
„ Ђокић	5	1866
„ Карамарковић	17	2 1868
„ Крајчиновић	22	10 1896
„ Лазаревић	6	1869
„ Лугумерски, глумец	31	8 1871
„ Миловановић		
„ Николић, цариник	21	11 1874
„ Поповић	6	1869
„ Радосављевић	27	5 1888
„ Радосављевић, свештеник	25	10 1894
„ Ст. Ристић, жељезн. чин.	19	12 1889
„ Д. Сосић, благај. Управе Фондова		1873
„ Спасић, чиновник	25	9 1899
„ Срећковић	18	1 1895
„ Стојковић	6	1869
„ Телаловић, чиновник		
„ С. Тодоровић, правник		
„ Христић, чиновник	25	2 1875
„ М. Ценић, полиц. чинов.	20	10 1892
Ламбрина Калик		
Ленка Радичевићева	20	12 1883
Леон Коен, правник	12	12 1903
Леонида Арменулић, цариник	15	10 1877
Лепосава Николајевић — Цветковићка	22	12 1888
Лика Давичова — Коен	6	9 1890
Лудвик Паучек	20	12 1868
Лујз Капелан	5	1866
Лука Величковић	12	10 1865
„ Јеремић - Хајдин, поручник	25	10 1883
Лоберо, канцлер немач. консулата	12	1 1864
Љуба Аксентијевић, цариник	6	9 1895
Љубица Бугарскова	19	7 1899
„ Драгутиновићка		
„ Железовскова		
„ Станишевскова		
Љубиша Вуловић, правник	10	1898
Љубомир Божановић, цариник	6	1869
„ Ј. Бојовић, штампар		

Љубомир	Величковић	6	1869
"	Ј. Баја, жељез. чинов.	18	9 1887
"	Живковић, адвокат	18	6 1883
"	Кујунџић, банкар. чиновник		
"	Лешјанин, оџицир	6	9 1879
"	Марковић, инжењер	12	12 1871
"	Милојевић	17	2 1868
"	Недељковић, телеграф	21	11 1874
"	С. Николић	1	11 1891
"	Павић, учитељ	12	12 1871
"	Поповић, чиновник	22	9 1874
Макс	Гутман, кројач	2	11 1869
"	Милер	11	6 1890
Манојло	Њемчек	22	10 1886
Марија	Вукићевићка		
"	Димићева	5	1866
"	Ђурићева	6	1 1870
"	Коенова	5	1866
"	П. Поповићка	5	1866
"	Прителова		
"	Томићева	11	1898
"	Цветићка-Голубићева, глумица	20	2 1871
Марица	Д. Костићева-Сабо	4	11 1888
Марко	Велизарић, члан гл. контроле	5	1866
"	Вулетић, трговац	22	1 1893
"	Ђорђевић	17	2 1868
"	Ђурковић	3	11 1864
"	Карамарковић, чиновник		
"	Мариновић,	28	5 1881
"	Милутиновић, рачуновођа дворске канцеларије	1	10 1894
"	Шокорац, цариник	21	11 1874
Марта	Пешикова	18	4 1881
"	Тодоровићева	5	1866
Матија	Миловановић	17	2 1868
Милан	Банковић, рентијер	18	3 1875
"	Бранковић	6	1869
"	А. Бранковић, чиновник	18	2 1896
"	М. Влајковић, чиновник	23	8 1890
Милан	Глишић, цариник	22	1 1895
"	Дамјановић	28	9 1865
"	Ј. Димитријевић, професор	9	3 1888
"	Једнак	12	10 1865
"	Јовановић	3	2 1866
"	Јововић	26	11 1886
"	Каљевић, помоћ. хемичара		
"	Кујунџић, посланик	3	2 1866

Милан	Л. Луковић	17	7	1890
„	Маринковић, инжињер	20	3	1876
„	Марковић	1	12	1888
„	Ђ. Матејић, чиновник	19	12	1889
„	Милетић, чиновник	12	12	1871
„	Михајловић	6	1	1870
„	Милићевић	6	1	1870
„	Миловановић, адвокат	22	9	1874
„	Ј. Мићић, новинар			
„	Недељковић, проф. В. Школе	21	11	1874
„	Протић	23	10	1867
Милева	Радосављевићева			
„	Савићева	20	12	1883
Миленко	Р. Веснић, професор Велике Школе	6	10	1883
„	Ђурић			
„	Симић	12	12	1871
Миливој	Барјактаровић, чинов.	6	10	1883
„	И. Ђорђевић, судија	26	9	1893
„	Н. Ранковић, чиновник	20	10	1892
Милисав	Милосављевић		1	1867
„	Митровић	24	3	1898
Милица	Антоновић	1	12	1888
„	Лазаревићева	18	9	1887
„	Џонићева			1883
Милорад	Животић	12	12	1871
„	Поповић	31	12	1867
„	Стефановић, чиновник	16	10	1894
Милош	Андрејевић, официр	19	10	1869
„	Бандић		6	1869
„	Милошевић	16	10	1891
„	Николић, професор	28	10	1879
„	Николић, богослов			
„	Х. Поповић, чиновник	11	1	1871
„	С. Тодоровић, правник	23	9	1892
Милун	Ибровац, професор	21	11	1874
Милутин	Беловуковић	24	1	1901
„	Мариновић, ђак	19	1	1880
„	Љ. Перишић, лекар	11	12	1891
„	Трпковић	23	8	1890
Милутин	Ковачевић, правник	18	1	1895
Мирко	Гавриловић, банкар. чин.	19	3	1896
„	Спајић, свештеник			
Мирослав	Бордоли	3	10	1864
Мита	Живковић, професор	13	11	1881
„	Карабиберовић			
„	Каџан, чинов. бродар. друш.			1875
„	Кумануди	6	1	1870
„	Паранос		6	1869

Мита Петровић-Србин, шпедитер	6	10	1897
„ Станковић, порезник	21	2	1893
Мијајло Бабић, професор	6	10	1883
„ Видаковић, чиновник			
„ Т. Голубовић, чин. суда	11	12	1892
„ Грујичић, предавач			
„ Димитријевић		6	1866
„ Дина		6	1869
„ Дубока	16	9	1865
„ Игњатовић, свештеник			
„ Јерковић		6	1869
„ Јовановић, адвокат	3	4	1877
„ Митровић, банк. чинов.	2	9	1899
„ Мостић, банкар. чинов.	2	11	1869
„ Мршић, адвокат	17	2	1868
„ Озеровић, трговац	27	1	1880
„ Ст. Протић, порезник	24	3	1898
„ Рашковић	28	5	1881
„ Ристић, консул	15	1	1884
„ Станишић			
„ Христић	21	1	1874
Миша Николић, инжињер	20	3	1876
Младен Радосављевић	11	1	1871
„ Бошњаковић, учитељ певања	11	1	1811
Мојсило Николић, рачуноиспитач	17	2	1868
Мориц Решовски, инспектор осиг. друштва	17	1	1875
Надежда Атанацковићева			
Настас Вујић	3	10	1864
Наталија Карамарковићева учит.			
„ Најдановићева, учит.	8	11	1898
Наталин д' Андреа, молер	20	12	1868
Наум Недељковић		6	1869
Недељко Петровић		6	1869
Никола Бакић, чинов. брод. друштва			
„ Богосављевић	19	1	1890
„ Божић, чиновник	21	11	1874
„ Х. Брзак телеграфист	29	12	1864
Никола Врсаловић, професор	2	10	1882
„ Вуцелић			
„ М. Денић, чиновник	17	7	1890
„ Ивановић, чиновник		6	1869
„ Јовановић		6	1869
„ Каралић, судија	17	12	1868
„ Костић	2	10	1882
„ А. Лазаревић, чинов.	7	11	1896
„ Местановић, чиновник			
„ Милојевић, живописац	23	8	1890
Споменица Београдског Певачког Друштва		12	

„	Мирковић	29	7	1898
„	Николић, адвокат	22	9	1874
„	Протић, апотекар			
„	Ракић			
„	Стаматовић, инжењер	15	12	1881
„	Станковић, чиновник	6	10	1883
„	Тодоровић, професор	12	12	1871
„	Христовуло			
Новак	Савић		6	1869
Огњен	Кузмановић	18	2	1896
Олга д' Андреа -	Влајићка	6	7	1891
„	Неквасилова			
Павле	Вуковић	6	1	1870
„	Делини, ђак трг. школе			
„	Лебл, тапетар			
„	Уторниковић, чиновник			
Паја	Мијаиловић	18	9	1887
Панта	Басерић	16	9	1865
„	Савић, начел. министар.	16	9	1865
„	Стојановић		6	1869
„	Туцаковић, адвокат	15	1	1884
Паулина	Дерокова	20	12	1883
„	Јовановић, чиновник	12	10	1865
„	Радовић		5	1866
Периклес	Папакостопулос			
Персида	Срећковићева			1883
„	Стојковићева			
Петар	Банџић, чиновник	27	10	1895
„	Н. Богослов	6	1	1870
„	Боновић, полиц. чинов.		6	1869
„	Ђурић, чиновник	17	2	1868
„	Живковић		1	1867
„	Јовановић	12	10	1865
„	Јовановић, чиновник	19	1	1889
„	И. Јовановић, трговац		6	1869
„	Јоакимовић	6	1	1870
Петар	Кики, банкар. чиновник	21	2	1884
„	А. Кочић	3	3	1896
„	Краљевачки		6	1896
„	Крстић, музичар	27	10	1895
„	Лазаревић	17	11	1870
„	Манојловић, банкар. чинов.	21	11	1874
„	Мијатовић, цариник	6	7	1891
„	Милинковић			
„	Миличевић		6	1869
„	Милојковић	18	4	1889

„ Моачанин	6	1869
„ Пантелић	16	9 1865
„ Перић	10	1898
„ Перуничкић	1	1867
„ Петровић	6	1869
„ Петровић, ђак В. Школе	2	10 1882
„ Радовић	5	1866
„ Радуловић, чиновник	12	12 1871
Петар Смедеревац, инжињер		
„ Станојевић	17	2 1868
„ Стејић лекар	2	9 1865
„ Татић, адвокат	19	10 1865
„ Томашевић		
„ Хиблер, банкар. чиновник	7	5 1888
„ Цокић, свештеник	19	12 1889
„ Шрепловић, банкар. чинов.		
Полексија Тодоровићка	5	1866
Радивој Ј. Јовановић		
„ Миленковић		
Радмила Сарићева	20	12 1883
„ М. Милошевић	15	10 1889
Радосав Димитријевић	6	1869
„ Попс-Драгић, адвокат	2	9 1894
Ранислав М. Аврамовић	18	2 1896
Рихард Мусил	31	12 1867
Риста Алексић	12	12 1871
„ Степић	6	1869
„ Христодуловић	17	2 1868
Роза Флајшерова	21	10 1899
Ружица Вовесова	7	11 1895
„ Младеновићева	18	9 1887
„ Пелешева		1898
Сава јеромонах		
„ Миленковић, инжињер	20	3 1876
„ Ј. Митровић	15	10 1889
„ Рајковић, глумац	31	8 1871
„ Самарцић, полиц. чиновник	5	1866
„ А. Станојевић	25	1 1885
Сава Томић професор		
Савка Кундовићева		
„ Радичевићева, учитељка	20	12 1883
Самуел Хаим	17	2 1868
С. Божовић		
Св. Т. Поповић	23	8 1890
Светислав Вуловић, професор	25	9 1883
„ Ђорђевић		

Светислав Јелчић, полиц. чинов.	18	1	1895
„ Јовановић, чиновник	7	6	1886
„ Мирковић, чиновник	25	12	1875
„ П. Остојић, порезник			
„ Христић			
Светозар Васиљевић	11	3	1889
„ Гвоздић	14	9	1867
„ Груичић рачуноиспитач	19	12	1889
„ Деспотовић	12	12	1871
„ Здравковић, адвокат	16	9	1865
„ Јањић		6	1869
„ Јовановић		6	1869
„ Марковић, чиновник	25	2	1875
„ М. Огњановић	25	1	1885
„ Панић, глумац	15	12	1875
„ Радосављевић, поштар	14	9	1886
„ Савић, професор			
„ Томић, философ	18	1	1895
Светолик Бркић	17	2	1868
„ Борђевић, поштар			
„ Илић	12	12	1871
„ Радовановић, професор	6	10	1883
Сима М. Златичанин	13	12	1883
„ Костић, адвокат		6	1869
„ Лозанић, саветник	14	9	1867
„ Пандуровић	12	10	1865
„ Поповић		1	1867
„ Симић, судија	28	12	1865
Симон Кавић		6	1869
Синиша Јовичић	6	1	1900
Славка Вукићевићева	6	1	1900
Славомир Петровић, санкар. чинов.	19	3	1896
Сотир Поповић, свештеник	19	12	1889
Софија Вучићевићева учитељица			1896
„ Давидовићева	8	9	1898
„ Јорговићева	18	4	1881
„ Петровићева — Бранковићка			
„ Резнерова			
Спасоје Албанезић	23	10	1867
Спира Станишић, професор	20	3	1876
„ Калик професор	15	9	1892
Спирidon Богдановић		1	1867
Сретен М. Прокић, трговац	24	3	1898
Срета Стојковић, професор	22	1	1893
Срећко Анђелић	12	12	1871
Стана Нешићева			1893
Станислав Бинички, композитор			1892
Станоје Бугарски, богослов	29	8	1898
Стеван Бошковић, чиновник	6	10	1879

„ В. Гајић, чинов. банкар.	20	10	1892
„ Грнчаревић	17	2	1868
„ Дескашов, глумац	15	11	1875
„ Ђорђевић	28	10	1865
„ Живковић, порезник	20	3	1876
„ Живковић, правник			
„ Јанковић	17	2	1868
„ П. Јаснић, чиновник	24	3	1898
„ Ј. Јевтић, учитељ језика	22	1	1881
„ М. Јовановић, банкарски чиновник	18	2	1896
„ Котуровић, полиц. чинов.	17	2	1875
„ Марковић, професор	15	1	1884
„ Марковић, банкар. чинов.	9	7	1894
„ Милићевић		1	1867
„ Ст. Мокрањац, композитор			1876
„ Нешић, професор	13	2	1892
„ Д. Поповић	16	10	1865
„ Рајић		6	1869
„ Шимера		1	1867
„ Стојан Марковић	10	9	1864
„ Николић, сликар	24	12	1878
„ Султана Николићева — Мијатовићка			
Тадија Кекић	15	10	1877
Танасије Палигорић	16	1	1900
Таса Терзибашић, трговац			
Тереза Амонова			
Тихомир Пејић	8	9	1898
Тодор Андрејевић, музичар	23	3	1877
„ Кара-Петровић, адвокат		6	1869
„ Поповић		1	1867
„ Ристић			
„ Станковић, цариник			
Тома Ристић, правник	16	10	1894
Тоша Б. Богдановић, чиновник	18	1	1895
„ Јовановић, глумац			
„ М. Костић, банкар, чинов.	20	5	1889
Т. Николић, трговац	16	10	1891
Урош Герић		6	1869
Фађеј Голумбовски, индустријалац	22	9	1880
Фердинанд Фери, књижар	12	12	1871
Филипина Кенигова	16	12	1898
Фрањо Адам	20	12	1868
„ Луковић		6	1869
Франц Черни	9	9	1880

Хаим Самуел - Давичо, консул	15 11 1875
Хаинрих Коен, ликорезац	10 4 1880
Христина Димитријевићева	
Христодул Караџа	17 9 1864
Цветко Јаковљевић, цариник	19 12 1889
Цветко Милић, чиновник	
Ђира Теофиловић	6 1869
Ђира Трифуновић, књижар	28 10 1879
Чеда Михајловић, ђак тргов. академије	12 11 1901
Чедомир Јанковић	
Чедомир Станковић, рачуноиспитач	12 3 1892
Чедомир Стојановић	25 10 1894
Шарлота Капеланова	
Шлезингер	12 12 1871
Влаховићева	
Сарићева	
Стојковићева — Вуковићка	
Радуловићка	

УПРАВНИ ОДБОРИ

„БЕОГРАДСКОГ ПЕВАЧКОГ ДРУШТВА“

од 1853 до 1903 год.

1853—1857

Директор и Хоровођа
Милан Миловук
Деловођа Ђорђе Станишић
Благајник Димитрије Нешић

1858—1860

Директор Коста Цукић
Деловођа Ђорђе Станишић
Благајник Димитрије Нешић
Хоровођа Милан Миловук

1861—1863

Директор Емилијан Јосимовић
Деловођа Милан Миловук
Благајник Ђорђе Станишић
Хоровођа Корнелије Станковић

1864

Директор Милан А. Петронијевић
Секретар Јован П. Станишић

Чланови :

Карло Цапф
Милан Миловук
Карло Келиш
Стева Тодоровић
Корнелије Станковић
Евгеније Поповић
Август Церман
Јосиф Дусл
Емилијан Јосимовић
Аца Поповић
Ђорђе Павловић

1865 и 1866

Директор Стева Тодоровић
Секретар Кузман Кузмановић

Чланови :

Милан Миловук
Емилијан Јосимовић
Аца Поповић
Ђорђе Павловић
Евгеније Поповић
Владимир П. Стојановић
Јован Бошковић
А. Вулић
Милан Кујунџић
Јован П. Станишић

1867—1868

Протектор Милан А. Петронијевић
Председник Милан А. Симић
Подпредседник Јован Бошковић
Секретар Кузман Аузмановић
Благајник А. Вулић

Чланови :

Јован Драгашевић
Милан Кујунџић
Стева Тодоровић
Милорад Шалчанин

1869

Председник Јован Бошковић
Подпредседник Милан Јовановић
I секретар Кузман Т. Кузмановић
II „ Пера Ђ. Радовић

- I благајник Ђорђе Нешић
II „ Јован Михајловић

Чланови :

- Јован Смуђа
Милан Кујунџић
Пера Живковић
Јован Радуловић

1870

- Председник Милан А. Петронијевић
Бележник Стева Тодоровић
Благајник Кузман Кузмановић

Чланови :

- Емилијан Јосимовић
Милан Миловук
Антон Реш
Пера Димић

1871

- Председник Милан А. Петронијевић
Благајник Кузман Кузмановић
Бележник М. Милосављевић
Архивар Јован Смуђа

Чланови :

- Милан Миловук
Пера Димић
Стева Тодоровић
Ђорђе Павловић

1872

- Председник Милан А. Петронијевић
Бележник Пера Димић
Благајник Кузман Т. Кузмановић
Библиотекар Јован Смуђа

Чланови :

- Стева Тодоровић
Драгутин Чижек
Анровије Цимбрић

1873

- Председник Милан Миловук
Бележник Милан Кујунџић
Благајник Кузман Кузмановић
Библиотекар Јован Смуђа

Чланови :

- Драгомир Цв. Рајовић
Глигорије Гершић
Светозар Карапешаћ

1874

- Председник Стева Тодоровић
Бележник Милан Кујунџић
Благајник Кузман Кузмановић
Библиотекар Јован Смуђа

Чланови :

- Светозар Карапешаћ
Никола Инђић
Глигорије Гершић

1875

- Председник Стева Тодоровић
Благајник Милан Сосић
Библиотекар Коста Милојковић
Бележник Живојин Богдановић

Чланови :

- Јоца Стојшић
Стева Стојановић
Јоца Радуловић

1876

- Председник Милан Кујунџић
Благајник Милан Сосић
Перовође Живојин Богдановић
Архивар Коста Андријевић

Чланови :

- Јоца Радуловић
Љуб. Марковић
Лаза Николић
Гига Гершић
Свет. Марковић

1877—1879

- Председник Милан Кујунџић
Благајник Лазар Николић
Библиотекар Димитрије Тасић
Перовођа Коста Андријевић

Чланови :

- Стева Тодоровић
Љуб. Поповић
Пера Божовић
Стева Мокрањац

1880

- Председник Стева Тодоровић
Потпредседник Јоца Кнежевић
Деловођа Драг. Јов. Николић
Благајник Коста Главинић
Библиотекар Ј. Марковић

Чланови :

- Јоца Петровић
Л. С. Николић
Јов. Радуловић

1881

- Председник Стева Тодоровић
Потпредседник Јован Радуловић
Благајник Драг. Јов. Николић
Деловођа Јевта Х. Јевтић
Библиотекар Евжен Дероко

Чланови :

Димитрије Тасић
 Јоца Петровић
 Божа Гавриловић

Заменици :

Драг. Петровић
 Кучо Барукић

1882

Председник Стева Тодоровић
 Потпредседник Јован Радуловић
 Благајник Јоца Петровић
 Деловођа Драг. Јов. Николић
 Архивар Евжен Дероко

Чланови и заменици :

Драг. Петровић
 Ђока Станојевић
 Доменико д' Андреа
 Наталин д' Андреа

1883

Председник Стева Тодоровић
 Потпредседник Јов. Радуловић
 Благајник Јов. Петровић
 Деловођа Ђока М. Станојевић
 Архивар Евжен Дероко

Чланови и заменици :

Драгутин К. Петровић
 Јевта Х. Јевтић
 Милан Миловановић
 Доменико д' Андреа
 Наталин д' Андреа

1884

Председник Стева Тодоровић
 Потпредседник Јован Радуловић
 Благајник Јоца Петровић
 Деловођа Драг Николић
 Библиотекар Данило Недељковић

Чланови :

Јевта Х. Јевтић
 Милан Миловановић
 Драгутин К. Петровић

1885

Председник Стева Тодоровић
 Потпредседник Јоца Петровић
 Благајник Мита Н. Карабиберовић
 Деловођа Данило Недељковић
 Библиотекар Петар Кики

Женски одбор :

П. Тодоровићева
 П. Дерокова
 Хр. Димитријевићева

Чланови :

М. Петровић
 Драг. Петровић
 Драг. Јов. Николић
 Ђока Драгутиновић

1886

Председник Стева Тодоровић
 Потпредседник Јован Петровић
 Деловођа Данило Недељковић
 Благајник Петар Кики
 Библиотекар Драг. Јов. Николић

Чланови :

Драгутин К. Петровић
 Мита Петровић
 Ђока Драгутиновић
 Мита Карабиберовић

1887

Председник Стева Тодоровић
 Потпредседник Драг. Петровић
 Деловођа Андра Протић
 Благајник Мита Карабиберовић
 Библиотекар Тодор К. Станковић

Женски одбор :

Полексија Тодоровићка
 Паулина Дерокова
 Савка Радићевевићева

Чланови :

М. Петровић
 Ђока Драгутиновић
 Петар Кики
 В. Ђ. Миловановић

1888

Председник Стева Тодоровић
 Потпредседник Драгутин Петровић
 Благајник Мита Карабиберовић
 Деловођа Добривој Влајић
 Библиотекар Тодор К. Станковић

Чланови :

Мил. Павловић
 Ђока Драгутиновић
 Љуба Ђаја
 Мил. Јовановић

1889

Председник Ђока М. Станојевић
 Потпредсед. Драгутин К. Петровић
 Благајник Васа Костић
 Деловођа Влада Кнежевић
 Библиотекар Тодор К. Станковић

Чланови :

Ђока Драгутиновић
Лука Јеремић — Хајдин
Димитрије Ђорић
Драгољуб Ђ. Стаменковић

1890

Управа :

Председник Ђока М. Станојевић
Потпредседник Драг. К. Петровић
Благајник Васа Костић
Библиотекар Петар Хиблер
Пословођа Милан Николић

Женски одбор :

Савка Радичевићева
Јелена Димитријевићева
Султана Николићева

Чланови :

Ђока Драгутиновић
Тодор Станковић
Димитрије Ђорић
Фађеј Голумбовски

II Управа

Председник Ђока М. Станојевић
Потпредседник Тодор Станковић
Благајник Пера Николајевић
Пословођа Влада Кнежевић
Библиотекар Милан Николић

Чланови :

Савка Радичевићева
Драгутин Петровић
Ђока Драгутиновић
Димитрије Ђорић
Пера Јовановић
Цветко Јаковљевић

1891

Председник Ђока М. Станојевић
Потпредседник Димитрије Ђорић
Главни благај. Пера Николајевић
Благајник Милан Клокић
Пословођа Влада Кнежевић
Библиотекар Светозар Грујичић

Чланови :

Савка Радичевићева
Драгутин К. Петровић
Ђока Драгутиновић
Тодор Станковић
Станислав Бичички

1892

Председник Ђока М. Станојевић
Потпредседник Тодор Станковић
Главни благај. Пера Николајевић

Благајник Милан Клокић
Деловођа Пера Мијатовић
Библиотекар Светозар Грујичић

Чланови :

Савка Радичевићева
Ђока Драгутиновић
Димитрије Ђорић
Драгутин К. Петровић
Драгомир Антула

1893

Председник Ђока М. Станојевић
Потпредседник Спира Калик
Главни благај. Пера Николајевић
Деловођа Драгомир Брзак
Библиотекар Светозар Грујичић

Чланови :

Димитрије Ђорић
Драгутин К. Петровић
Срета Стојковић
Ђока Миловановић
Ђока Драгутиновић
Пера Симић

1894

Председник Ђока М. Станојевић
Потпредседник Спира Калик
Главни благај. Пера Николајевић
Деловођа Драгутин К. Петровић
Библиотекар Светозар Грујичић

Чланови :

Срета Стојковић
Ђока Миловановић
Димитрије Ђорић
Драгомир Антула
Милан Влајковић
Ђока Драгутиновић

1895

Председник Ђока М. Станојевић
Потпредседник Спира Калик
Директор Ђока Миловановић
Главни благај. Пера Николајевић
Деловођа Драгомир Антула
Библиотекар Светозар Грујичић
Економ Димитрије Ђорић

Чланови :

Драгутин Петровић
Милан Влајковић
Ђока Драгутиновић
Димитрије Јанковић

1896

Председник Ђока М. Станојевић
Потпредседник Спира Калик

Глав. благајник Пера Николајевић
 Директор Ђока Миловановић
 Деловођа Драгомир Брзак
 Библиотекар Светозар Грујичић

Чланови :

Таса Богдановић
 Добривоје Влајин
 Драгутин К. Петровић
 Тодор Станковић
 Димитрије М. Ђорић
 Станислав Поповић
 Димитрије Јанковић
 Марко Милутиновић

1897

Председник Ђока М. Станојевић
 Потпредсед. Светолик Радовановић
 Директор Спира Калик
 Благајник Пера Николајевић
 Секретар Драгомир Брзак
 Библиотекар Светозар Грујичић
 Помоћ. благај. Драгољуб Поробић

Чланови :

Таса Богдановић
 Љуба Бојовић
 Драгутин Ђорђевић
 Димитрије Ђорић
 Драгутин К. Петровић
 Никола Каралић
 Тоша Станковић
 Марко Милутиновић
 Никола Бакић
 Станислав Поповић

1898

Председник Ђока М. Станојевић
 Потпредседник Никола Каралић
 Директор Спира Калик
 Глав. благајник Пера Николајевић
 Благајник Драгољуб Поробић
 Секретар Драгомир Брзак
 Библиотекар Радован Ђорђевић

Чланови :

Светолик Радовановић
 Таса Богдановић
 Димитрије М. Ђорић
 Никола Бакић
 Драгутин К. Петровић
 Тодор Станковић
 Драгутин Ж. Ђорђевић
 Димитрије Јанковић
 Владан Димитријевић
 Ђура Поповић

1899

Председник Ђока М. Станојевић
 Потпредседник Михајло Џукић
 Директор Спира Калик
 Гл. благајник Пера К. Николајевић
 Благајник Драгољуб Поробић
 Секретар Драгомир Брзак
 Библиотекар Стеван Д. Клокић

Чланови :

Димитрије Ђорић
 Драгутин К. Петровић
 Станислав Поповић
 Тодор Станковић
 Мита Јанковић
 Никола Бакић
 Владан Димитријевић
 Михајло Јов. Николић
 Милан Петровић

1900

Председник Ђока М. Станојевић
 Потпредседник Михајло Џукић
 Директор Спира Калик
 Главни благај. Пера К. Николајевић
 Секретар Драгомир Брзак
 Библиотекар Младен Димитријевић

Чланови :

Димитрије Ђорић
 Драгутин К. Петровић
 Ђура Поповић
 Светислав Јелчић

1901

Председник Милан Валтровић
 Потпредседник Михајло Џукућ
 Директор Спира Калик
 Благајник Димитрије Јанковић
 Секретар Михајло Јов. Николић
 Библиотекар Радован Ђорђевић

Чланови :

Драгутин К. Петровић
 Марко Милутиновић
 Душан Јовановић
 Станислав Поповић
 Душан Бабић

1902

Председник Раша Милошевић
 Потпредседник Михајло Џукић
 Директор Спира Калик
 Благајник Димитрије Јанковић
 Диретар Михајло Јов. Николић
 Библиотекар Радован Ђорђевић

Чланови :

Драгутин Петровић
Љуба Бојовић
Душан Јовановић
Ђура Поповић
Живојин Ружић

1903

Председник Раша Милошевић
Потпредседник Михајло Цукић

Директор Спира Калик
Благајник Дим. Јанковић
Секретар Михајло Јов. Николић
Библиотекар Душан Јовановић

Чланови :

Драгутин К. Петровић
Љуба Бојовић
Ђура Поповић
Ђока Миловановић
Радован Ђорђевић

Служитељ друштвени

Војислав Стојановић

С А Д Р Ж А Ј

	СТРАНА
Химна о прослави педесетогодишњице од	
А. Шантића — — — — — — — — — —	3
Предговор — — — — — — — — — —	5
I. Претходна периода до 1853 — — — — —	7
II. Оснивање Београдског Певачког Друш-	
штва 1853 — — — — — — — — — —	12
III. Долазак Корнелија Станковића 1857 до	
1864 год. — — — — — — — — — —	13
IV. Рад Београд. Пев. Друштва после смр-	
ти Корнелија Станковића 1864—1882 — — — — —	19
V. Најновији рад Београдског П. Друштва	58
Друштвена имаовина и реликвије — — — — —	159
Чланови Београдског Пев. Друштва — — — — —	176
Управни Одбори од 1853—1903 — — — — —	199

